

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2020

קרן פנסיה ותיקה

דוח המנהל המיוחד

תוכן עניינים

2	פתח דבר	2
2	א. כללי	2
3	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי	3
4	ג. כרית ביטחון לקרנות	4
5	פרק 1: תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה	5
5	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה	5
10	1.2 תחומי פעילות עיקריים והשינויים שחלו בהם בתקופת הדוח הכספי	10
11	1.3 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון	11
17	פרק 2: תיאור הסביבה העסקית	17
17	2.1 מ ב ו א	17
18	2.2 מגמות בענף הפנסיה	18
19	2.3 תכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות	19
20	2.4 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח ועל נתוני הדו"ח הכספי	20
22	2.5 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון	22
26	פרק 3: מצב כספי	26
26	3.1 ההתחייבויות הפנסיוניות	26
31	3.2 הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות במיליוני ש"ח	31
31	3.3 הסבר לשינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית	31
31	3.4 מסד הנתונים של הקרנות	31
32	3.5 סיוע ממשלתי	32
36	3.6 הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון	36
36	3.7 כרית ביטחון לקרנות	36
37	3.8 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגביו	37
38	3.9 התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים	38
39	פרק 4: תוצאות הפעילות	39
39	4.1 השקעות	39
40	4.2 ניתוח והסברים לתוצאות העסקיות והשוואתם לתקופות מקבילות בעבר	40
45	4.3 הוצאות הקרנות	45
45	4.4 השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות	45
45	4.5 שינוי מהותי ברווחי השקעות לתקופת הדוח ביחס לתקופה הקודמת	45
45	4.6 השפעת שינויים בהוראת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועל תוצאות הפעולות.	45
45	4.7 השפעת השינויים בהוראות המס על התוצאות הפעילות	45
45	4.8 השפעת עונתיות על תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה	45
45	4.9 שינויים בשיעור גביית דמי הגמולים	45
45	4.10 שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה הקודמת	45
46	פרק 5: תחזית זרמי כספים	46
46	5.1 מימוש זכויות מבוטחים	46
46	5.2 נכסים שלגביהם קיים קושי במימוש	46
46	5.3 חובות	46
46	5.4 גביית חובות ע"י העברת נכסים ולא במזומן	46
47	פרק 6: השפעת גורמים חיצוניים	47
47	6.1 התחייבויות תלויות ותביעות:	47
48	פרק 7: בקורות ונהלים	48
49	פרק 8: דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי	49

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם. קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגירעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה.

במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות. האיחוד התפעולי בין הקרנות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר, 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה, וזאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014 ו-2013. עדכון לוח תזרים המזומנים שבוצע באוגוסט 2013 הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרים המזומנים הקודם).

הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחד, וזאת אם הגירעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3.3.2015 פרסמה רשות שוק ההון הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן האקטוארי יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון.

רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן האקטוארי. על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור.

מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנובעות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היווןם של תשלומים או הכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ליום 31 בדצמבר, 2020 עומד שיעור הגירעון כאמור על 9.4% בכל אחת מהקרנות שבהסדר.

אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון ליום 31 בדצמבר, 2020 מכסים את מלוא סכום הגרעון.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטואריים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 1טו78, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח.

סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין

- (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
- (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ – 47 מיליארדי ש"ח.

פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2020, עומד על סך של 56,952 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2020 לכ – 44,326 מיליוני ש"ח.

פרק 1: תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

(לרבות פרטים עיקריים על קופות גמל קשורות, חברות מוחזקות ושיעור אחזקה).

1.1.1 צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:

- א. אסיפה כללית של חברים
- ב. דירקטוריון
- ג. מנכ"ל

קרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:

- א. אסיפה כללית של חברים
- ב. דירקטוריון
- ג. מנכ"ל

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתיה.

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות א.ש. בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתיה.

קרן גמלאות של חברי "אגוד" בע"מ

קרן הגמלאות של חברי אגוד בע"מ

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של הקרן קיימים בה המוסדות הבאים:
 א. אסיפה כללית של חברים
 ב. דירקטוריון
 ג. מנכ"ל

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה אגודה שיתופית ללא הון מניות והחברים בה הם עמיתיה.

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה קופה מפעלית לתשלומי פנסיה ומיועדת לעובדי מוסדות "הדסה".
 לפי מסמכי היסוד הקופה תנוהל באופן עצמי ויש לה מועצת מנהלים המורכבת מנציגי הנהלת הדסה (5 חברים), ועד עובדי הדסה (5 חברים) ונציגי ציבור (2 חברים).

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)

הינה חברה פרטית שלא למטרת רווח הפועלת על פי תזכיר ותקנות שאושרו על ידי הגופים המוסמכים.
 עפ"י מסמכי היסוד של נתיב קיימים בה המוסדות הבאים:
 א. אסיפה כללית של חברים
 ב. מועצה
 ג. הנהלה
 ד. ועדה מנהלת
 ה. מנכ"ל

1.1.2. מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות סעיפים 78(ו), 70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו..."

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז' לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימושם ומכירתם; יישום התקנון האחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

המנהל המיוחד, מר יואב בן אור, הודיע כי הוא עתיד לסיים את תפקידו ביום 31.7.2021, וזאת בתום עשר שנות כהונה.

בחודש פברואר 2021 פרסם יושב ראש הוועדה הציבורית שמונתה לפי פרק ז' לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981, השופט (בדימוס) יוסף אלון, הזמנה להגשת מועמדות לתפקיד מנהל/ת מיוחד/ת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וזאת עד ליום 22.3.2021.

1.1.3. ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, הינם מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים.

בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה מה 16 בספטמבר 2019

פרופ' שלומית זוטא - יו"ר.

הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה.

פרופ' זיו רייך - חבר.

1.1.4. ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41(ב)3(1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, המנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
 - קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
 - קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
 - קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
 - הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
 - קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
 - קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
 - ביצוע כל תפקיד אחר שיטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.
- ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נתונות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
- במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ ועדת השקעות קופות גמל	ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב
מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.	מר יואל נווה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני
מר אמיר לוי - נציג חיצוני	מר אורי קויאטק - נציג חיצוני
מר דודו זקן - נציג חיצוני.	גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית
מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.	מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני
מר יואב בן אור - המנהל המיוחד	מר יואב בן אור - המנהל המיוחד

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הוועדה - מר איתן השחר.

חבר ועדה - מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת רו"ח המבקר ומכתבי רו"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תוכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בקודקס (חוזר מאוחד), שער 5, בפרק 2 (תפקידי הדירקטוריון) ובפרק 8 (מערך הביקורת הפנימית), בכתב המינוי של חברי הוועדה, בהוראות פרטניות שהתקבלו מהממונה על שוק ההון וכן בנהלי הביקורת הפנימית כתובים ומאושרים של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.6. מטרות קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרותיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחיד מנהלות כיום הקרנות תוכניות פנסיה יסוד ותוכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרון השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.1.7. חברות בת וחברות קשורות

לקרנות חברות בת וחברות קשורות. לפרטים יש לעיין בדוח התקופתי המהווה חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

1.2 תחומי פעילות עיקריים והשינויים שחלו בהם בתקופת הדוח הכספי

1.2.1 נתונים סטטיסטיים קרנות "הפנסיה הוותיקות" שבהסדר (*)

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	מס' מבטחים
77,979	69,608	מבטחים פעילים
6,046	6,013	פעילים שפרשו לקצבאות
2,648	3,023	חדלו מפעילות
630,867	609,137	מוקפאים

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	מס' מקבלי קצבאות
201,670	193,135	זקנה
58,989	56,919	שארית
4,327	3,515	נכות

1.2.2 הרכב הכנסות בתקופת הדוח:

דוחות הכנסות והוצאות לקרנות הפנסיה הוותיקות, ראה נספח 3.

1.2.3 התפתחויות בנושא ביטוח הדדי לעמיתי הקרנות

הקרנות אינן מבטחות פנסיונרים בביטוח הדדי, זאת מתוקף הוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

1.3. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.3.1. שינויים במבנה הארגוני

לא היו שינויים במבנה הארגוני בתקופת הדוח.

1.3.2. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וביחס לקרנות בניין וחקלאים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

ביום 25 בדצמבר, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת ביחס לקרנות מבטחים, קרן הגמלאות המרכזית, בניין, חקלאיים ומקפת.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לשינוי מבני ארגוני בחטיבות השונות, סירוב להכיר בוועד עובדים מאוחד בעמיתים, שינוי החישוב של ערך יום מחלה בעת פרישה לגמלאות וניכוי שכר באופן חד צדדי במקרים שבהם נגרם נזק למכשיר הטלפון הנייד שניתן לעובדים על-ידי המעסיק.

ביום 13 ביולי, 2020, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 28 ביולי 2020 וביחס לקרן מבטחים. בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען למבוי סתום במשא ומתן לחתימתו של הסכם קיבוצי חדש וסחבת במשא ומתן האמור.

1.3.3. תוכנה

"אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן - החברה) הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

החברה מספקת, לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן - "מערכת מפנה"). נכון לתאריך הדוחות כל הקרנות פועלות במערכת מפנה.

1.3.4. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי פסק הדין שניתן על-ידי בית הדין האזורי לעבודה בירושלים בהליך המשפטי המתנהל לעניין זה ומצוי כעת בערעור בפני בית הדין הארצי לעבודה - ראו בביאור 14(ג) ובביאור 16 לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה.

1.3.5. מחקרים

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

ביום 06.11.2019 פורסם חוזר ביטוח 2019-10-1, אשר במסגרתו עודכן מודל שיפור שיעורי התמותה. החל ממאזן לשנת 2019 המאזנים נערכים בהתאם למודל השיפור כאמור.

בחודש דצמבר 2019 הוגשו לבחינת האקטואר ברשות שוק ההון תוצאות המחקרים הדמוגרפיים והכלכליים שנערכו בקרנות. בחודש ינואר 2021 הסתיימה בחינת ההנחות הבאות: גידול שכר, שיעורי עזיבה, שיעורי מעבר מפעיל לבלתי פעיל, ודחיית פרישה. ביום 28.02.2021 התקבל אישור מרשות שוק ההון להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. בהתאם, החל מהמאזן הנוכחי, עדכנו ההנחות כאמור.

1.3.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את התשלום לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים.

במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה. מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. במדיניות התגמול בוצעו עדכונים בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 מיום 11 ביולי 2019, כפי שעוגן בפרק 5 בחלק 1 לשער 5 של החוזר המאוחד: תגמול.

בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ביום 10 באפריל 2014 (חוזר 2014-9-2), נערכת בחינה בקרנות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות שבהסדר.

על פי הוראות האוצר גוף מוסדי יפרסם את מדיניות התגמול שלו אחת לשנה באמצעות אתר האינטרנט שלו ובמסגרת פרק תיאור עסקי התאגיד בדוח השנתי שלו. אם חל שינוי במדיניות בין מועדי הדיווח, יפרט הגוף את מהות השינוי.

1.3.7. תיקון חוק גיל פרישה

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית העלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליון ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יסכה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

1.3.7. תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ- 5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר.

בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבויות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

1.3.7. תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשוארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושוארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 1.7.2021.

החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר בגינו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

פרטים נוספים לגבי הליך זה והליכים נוספים בעניין גיל הפרישה לנשים מפורטים בביאורים המשפטיים בדוחות הכספיים.

1.3.8 אירועים במהלך תקופת המאזן

שנת 2020 רובה ככולה לוותה בהתמודדות כלל עולמית עם נגיף **COVID-19** (קורונה). המגבלות שהוטלו במדינות השונות ובכללן ישראל, השפיעו ועודן משפיעות על כלל הפעילות המשקית. לקראת סוף 2020 אושר חיסון לנגיף הקורונה, והוחל במבצע לחיסון האוכלוסייה בישראל.

לאורך שנת 2020 ואף לאחריה פורסמו דברי חקיקה ותקנות שהגבילו פעילות ושהייה במרחב הציבורי והורו על צמצום הפעילות במקומות העבודה השונים. במשך מספר תקופות במהלך השנה ולאחריה, הוטלו סגרים, כאשר האחרון שבהם הוטל בסוף 2020. בסגרים אלו הציבור הונחה שלא לצאת מהמרחב שהוגדר לצורך שאינו חיוני, מוסדות חינוך ומוסדות ציבוריים נוספים הושבתו, חלק ממקומות עבודה לא הורשו לפתוח את שעריהם, וחלק הורשו תוך שפיתחתם הותנתה בביצוע התאמות לנדרש בתקנות.

לצעדים שננקטו, ולאי הוודאות הנלוות אליהם השלכות כלכליות רבות ובהן:

- תנודות במסחר בבורסות ברחבי העולם,
- שינויים בשערי הריבית,
- אי וודאות לגבי חומרי גלם ומחירי סחורות ועיכובים באספקתם,
- קשיים כלכליים של מפעלים ועסקים רבים,
- וכן ירידה בצריכה הפרטית.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרנות ביצעו הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים. להערכת ההנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרנות לעמוד בהתחייבויותיהן.

יצוין כי על אף המשבר, לא חל שינוי מהותי הן במשיכות ופדיונות עמיתי הקרנות והן בגביית דמי הניהול (הנגבים על בסיס ההוצאות בפועל) בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

ההנהלה ביצעה פעולות התאמה רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, לרבות מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפוניים ובאמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, ובהקפדה על הנדרש ע"פ הוראות הדין ועל בריאותם של עובדי הקרנות ועמיתיהן.

1.3.9 תפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל

בתאריך 17.8.2020, באישור הממונה על שוק ההון, נחתם הסכם לתפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל בין החשב הכללי במשרד האוצר לבין שותפות מוגבלת המוחזקת על ידי חברות בבעלות מלאה של קרן מבטחים (להלן: "השותפות"). במסגרת שירותי התפעול, תספק השותפות לקרן לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל את כלל השירותים הנדרשים לרבות, גביית תשלומים, שירות לקוחות, ניהול השקעות ותשלומי פנסיה.

שירותי התפעול ייעשו בהפרדה מלאה מהשירותים הניתנים לעמיתי הקרנות הוותיקות שבהסדר ותמורתם תשולם מכספי קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים.

מטרת הסכם התפעול הן, בין היתר, לתרום לרווחת עמיתי הקרנות ולשמר את היכולות התפעוליות של הקרנות הוותיקות שבהסדר לאורך זמן.

פרק 2: תיאור הסביבה העסקית

2.1. מ ב ו א

הקרנות פועלות בשוק הביטוח הפנסיוני לטווח ארוך (פנסיה, ביטוח וגמל). שוק קרנות הפנסיה מורכב מקרנות פנסיה ותיקות שנסגרו להצטרפות עמיתים חדשים החל מאפריל 1995 ומקרנות פנסיה חדשות שהחלו לפעול מינואר 1995.

מערכת קרנות הפנסיה היא חלק מן הרובד השני של מערכת הביטחון הסוציאלי במדינה (אחרי הרובד הראשון של הביטוח הלאומי). החיסכון הפנסיוני הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך המהווה נדבך מרכזי בהבטחת הביטחון הכלכלי והמשקי של משקי הבית. אפיקי החיסכון הפנסיוני כוללים את קרנות הפנסיה, פוליסות ביטוח ("ביטוחי מנהלים") וקופות הגמל.

להלן נתונים עיקריים על שוק קרנות הפנסיה בישראל (נתונים כספיים במיליוני ש"ח):

טבלה 1 - שוק קרנות הפנסיה בישראל בשנים 2018-2019

סה"כ		קרנות חדשות		קרנות וותיקות		
2018	2019	2018	2019	2018	2019	
מיליוני ש"ח						
761,681	898,256	329,360	404,093	432,321	494,163	נכסים נטו לסוף שנה
43,755	49,380	38,812	42,595	4,943	6,785	הפקדות
24.606	25.120	7.416	9.333	17.190	15.787	משיכות

המקור: דוח הממונה על שוק ההון לשנת 2019 (הדוח האחרון של הממונה על שוק ההון שפורסם נכון למועד כתיבת דוח זה, פרק ב'-נתונים כמותיים ל-2019 לוח ב-2).

כפי שעולה מן הטבלה, בשנים 2018-2019 היוו קרנות הפנסיה הוותיקות למעלה מ-55% מסך נכסי קרנות הפנסיה.

שיעור הצמיחה בנכסי קרנות הפנסיה הוותיקות (להבדיל מנכסי קרנות הפנסיה החדשות) לא צפויים לגדול באופן משמעותי בשנים הקרובות, וזאת מאחר שהן סגורות להצטרפות עמיתים חדשים.

2.2. מגמות בענף הפנסיה

השפעתן על עסקי קרנות הפנסיה בתקופת הדוח ועל נתוני הדוח הכספי של הקרנות:

החיסכון הפנסיוני, על מרכיביו השונים, הינו חסכון ייעודי לטווח ארוך ומהווה נדבך חשוב להבטחת הביטחון הכלכלי של משקי הבית במצבים ובאירועים של אובדן הכנסה לתקופה ממושכת, דהיינו בעת פרישה מעבודה, באירועי אובדן כושר עבודה (נכות) ובאירועי פטירה (שאירים). לפיכך, למדינה יש ענין מיוחד בהסדרה ובהבטחת אפיק חסכון זה, אשר עולה בקנה אחד הן עם צרכי משקי הבית והן עם המדיניות החברתית והכלכלית של המדינה. על כן, אפיק זה זוכה במדינות רבות וכן במדינת ישראל לעידוד באמצעים שונים, לרבות בתחום הטבות המס.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 1995:

1. בשנת 1995 החליטה הממשלה על רפורמה בתחום הפנסיוני, ולפיה, בין היתר, חברות שניהלו קרנות פנסיה עד 31 בדצמבר 1994 מנועות מלהמשיך ולבטח עמיתים חדשים בקרנות הפנסיה הקיימות שבניהולן.
2. בהתאם למתחייב מהרפורמה, הקרנות חדלו לצרף עמיתים חדשים החל מינואר 1995, אלא אם כן חלות לגביהם הוראות מוגדרות שנקבעו לעניין זה.

הרפורמה בתחום הפנסיוני בשנת 2003:

להלן עיקרי הרפורמה בתחום הפנסיוני משנת 2003 לגבי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר:

1. הפקעת סמכויות הניהול;
2. העלאת שיעור דמי הגמולים;
3. גביית דמי ניהול;
4. האחדת מערך הזכויות - קביעת תקנון אחיד;
5. העלאת גיל הפרישה;
6. הקצאת סיוע ממשלתי;

2.3. תכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות

2.5.8 הסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003. במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'1, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות. בפרק ז'1 לחוק נקבעו שורה של הסדרים, ובהם מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי.

בהתאם להוראת סעיף 78א לחוק הפיקוח, המטרה העומדת בבסיס פרק ז'1 היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביאן לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחידות במערך הזכויות".

בנוסף, כללה תוכנית ההבראה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית דמי ניהול מהתשלומים לעמיתים (המהווים השתתפות של אותם עמיתים בעלויות תכנית ההבראה), האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה וכן הקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

2.5.9 הפקעת סמכויות הניהול

בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, מונו לקרנות בשנת 2003 מנהלים מיוחדים. לפי הוראות החוק, למנהל המיוחד מוקנות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרנות, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא הגורם המופקד על ניהול הקרנות ועל התוויית המדיניות והפיקוח על דרכי ביצועה, ועליו לפעול לביצוע הוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח ולהגשמת מטרותיו.

עם מינויים של המנהלים המיוחדים חדלו מלפעול מוסדות הקרנות וועדותיהן, למעט ועדות השקעה שמונו על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה.

כמו כן, מונתה לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מנהלה של שלושה חברים וזאת בהתאם להוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח (תפקידי ועדת המנהלה מובאים בסעיף 1.1.3).

2.4. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח ועל נתוני הדו"ח הכספי

2.4.1. מכתב הממונה על שוק ההון "הערכות להתמודדות אפשרית עם התפרצות נגיף קורונה בישראל", שה. 2020-1407 מיום 3 במרץ 2020, והעדכון לו שה. 2020-1696, מיום 5 במרץ 2020:

דרישה לקיום ישיבה של דירקטוריון החברה ובה יידונו: הקריטריונים להכרזה על התפרצות נגיף קורונה בישראל; תכנית ההמשכיות העסקית ומוכנותה לתרחישי חירום; הבטחת המשך קיום של תהליכי עבודה חיוניים; אפשרויות עבודה מרחוק; שמירה על רציפות תפקודית ועמידה ביעדי השירות;

ניתוח החשיפה הפוטנציאלית והכלים לניהול הסיכון שיכלול: הערכת תרחישי הייחוס להתפרצות הנגיף, אשר עלולים לגרוף להפסד לכספי העמיתים; וזיהוי חשיפות פוטנציאליות בפעילות ההשקעות. כל נושא נוסף שהחברה סבורה כי יש לדון בו לשם הבטחת היערכות נאותה של החברה להתפרצות אפשרית של הנגיף. מספר ישיבות הנהלה התקיימו כאמור, ונמסר דיווח כנדרש.

2.4.2. מכתב הממונה על שוק ההון "משבר נגיף קורונה – הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת" שה. 2020-2016 מיום 17 במרץ 2020:

הודעת הממונה על שוק ההון כי על גופים מוסדיים לפעול על פי הוראות חוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים" החל מיום 18 במרץ 2020 תוך יישום הדגשים:

- הקצאת משאבים מתאימים על מנת להמשיך לתת שירות בתהליכים חיוניים ובכלל זה – שמירה על קשר עם עמיתים ומבוטחים; תשלומי קצבה; פדיון כספים; ישוב תביעות ותשלומן; פניות הציבור; תהליכי העבודה מול המסלוקה הפנסיונית.
- גוף מוסדי יחזק את יכולותיו למתן שירותים בערוצים דיגיטליים וימשיך להפעיל מענה אנושי במוקדי השירות הטלפוניים, בדגש על אוכלוסיות בעלי אוריינות ונגישות טכנולוגית נמוכה.
- גוף מוסדי יהיה רשאי לצמצם שירותי קבלת קהל.
- גוף מוסדי ינקוט באמצעים לצמצום הסיכון להדבקות בקרב עובדיו ולקוחותיו.
- גוף מוסדי ימשיך ויפעל להרחבת היכולת לעבודה מרחוק, תוך ניהול הסיכונים הכרוכים בכך, לרבות סיכוני סייבר ואבטחת מידע.

2.4.3. מכתב הממונה על שוק ההון "משבר נגיף קורונה – הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת" שה. 2020-7397 מיום 17 בספטמבר 2020:

הודעת הממונה על שוק ההון כי על גופים מוסדיים להמשיך ולפעול, החל מיום 18 בספטמבר 2020, על פי הוראות חוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים", תוך יישום הדגשים שעלו במכתבו ממרץ 2020 והמפורטים לעיל, והדגשים המופיעים במכתבו המאוחר יותר מתאריך 17 בספטמבר 2020, ובכללם הבטחת קיומם של משאבים הולמים לניהול הסיכונים הכרוכים בעבודה מרחוק, לרבות סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכונים תפעוליים וסיכוני הונאות ומעילות.

בהודעה זו בוטלה חובת הדיווח במתכונת שנדרשה בהודעותיו הקודמות של הממונה על שוק ההון ביחס למצב החירום בחודש מרץ 2020, תוך הבהרה כי חובה זו עשויה להתחדש, וכי על הגוף המוסדי להיות ערוך לכך בהתראה של יום אחד.

2.4.4. תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מס' 4) (עיכוב הליכים לשם גיבוש ואישור הסדר חוב) (הוראת שעה-נגיף הקורונה החדש) התש"ף-2020 מיום 16.7.20

מטרת התזכיר המוצע ("ההצעה") היא ליצור מתווה להתמודדות עם עלייה בהיקף החייבים שביקשו לפנות להליכים של הסדר חוב או להליכי חדלות פירעון בעקבות תקופת מגפת הקורונה ולהתאים אותם למאפיינים המיוחדים של חייבים אלה. זאת, על ידי עידוד החייבים לפנות להליכים של הסדר חוב.

ההצעה מציעה להקל בתקופה של שנה מיום התחילה גם על תאגידים מדווחים שנקלעו לקשיים עקב המשבר לבצע הסדרי חוב. זאת, על ידי מתן אפשרות לאשר הסדרי חוב פשוטים, שעניינם דחייה במועד פירעון החוב ושיתר תנאיהם אינם פוגעים במחזיקי אגרות החוב, שלא במסגרת חלק י' לחוק אלא לפי המנגנון הקיים בחוק נירות ער, התשכ"ח-1968.

נקודות מרכזיות של תזכיר החוק:

1. ההצעה עדיין מחייבת לנהל ליטיגציה בבית המשפט ולקבל צו שיפוטי לשם החלת העיכוב ההליכים.
 2. משך עיכוב ההליכים לשם השגת ההסדר נתחם לשלושה חודשים בלבד.
 3. ההצעה חלה גם ביחס לחברות עם חוב פיננסי גרידא וגם ביחס לחברות תפעוליות אך אינה כוללת הוראות המתייחסות לשימור חוזים קיימים (דוגמת חוזי שכירות) ולמתן זכויות עדיפות למממני הבראת החברה.
 4. ההצעה מחייבת את בית המשפט למנות "מנהל הסדר", שילווה את הסדר החוב מיד עם החלת עיכוב ההליכים וניהול המשא ומתן בין החברה לנושיה.
 5. ההצעה מציעה לפטור את נאמני האג"ח מן החובה לפנות לבית המשפט ולבקש את מינוי המומחה, בכפוף לתנאים מצטברים שנקבעו בה: כי הדירקטוריון יקבע שהחברה אינה חדלת פירעון בעת גיבוש ההסדר; כי ההסדר לא יכלול כל תספורת שהיא וכי פירעון החוב ייפרס ויידחה לתקופה של שנה אחת בלבד קדימה.
- לאחר מועד המאזן, נחקק ופורסם בספר החוקים ביום 4.3.2021 חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מס' 4 – הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש) התשפ"א-2021, כשמועד תחילתו של חוק זה נקבע ליום 18.3.2021.

2.4.5. תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון), התש"ף-2020

התיקון לתקנות מאריך את הוראת השעה הקבועה בתקנה 3א בתקנות באופן רטרואקטיבי מיום 31 בדצמבר 2019 עד ליום 28 בפברואר 2021 אך עד כה טרם פורסם תיקון לתקנות. כמו כן עוגן במסגרת התיקון סעיף גילוי ודיווח המחייב דיווח על שיעור ההוצאות הישירות שנגבו מנכסי הקופה וכן את סוגי ההשקעות שבגינם גבה גוף מוסדי הוצאות ישירות מנכסי הקופה ואת התשואה בניכוי הוצאות ישירות במסגרת דיווחי קופת הגמל שנשלחים לעמית לפי הוראות סעיף 35 לחוק הפיקוח גמל באופן ובתנאים שיקבע הממונה.

2.4.6. טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012

תיקון זה מאגד בתוכו מספר תיקונים המוצעים לאור השינויים שחלו בסביבה הכלכלית ובשוק ההון. להלן עיקרי השינויים: הותאמו התקנות והמגבלות להשקעה בתעודות סל בהמשך לרפורמה המקיפה שנעשתה בשוק תעודות סל בשנת 2018 לקרנות נאמנות (קרנות סל). בנוסף, לאור סביבת הריבית הנמוכה, מוצע לאפשר גמישות השקעה רבה יותר לקרנות ותיקות בניהול נכסים, הרחבת סוגי ההשקעות המותרות לקרנות הוותיקות והתאמת שיעורי ההשקעה תוך ניהול סיכונים מבוקר. כמו כן, מוצע לסווג את ההשקעות המותרות בדומה לסיווג בהוראות החלות על יתר הגופים מוסדיים, על מנת לאפשר מגוון רחב יותר של השקעות תוך גידול קטן יחסית בסיכונים ההשקעה.

כמו כן, מוצעים מספר תיקונים שמטרתם הסרת חסמי השקעה בבחינת השקעות פוטנציאליות בתשתיות בישראל והגברת הגמישות של גופים מוסדיים בהרכבת תיק השקעות שיכול להשיא תוחלת תשואה גבוהה יותר עבור החוסכים.

2.5. חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

2.5.1. תשלומים למקבלי קצבאות שיצאו מהארץ לתקופה ממושכת - תיקון חוזר גופים מוסדיים - 2020-3-1 מיום 5.2.2020

מטרת החוזר הינה הוספת חריג לכלל הקבוע בסעיף 9, חובת שליחת הודעה לעמיתים על כניסתן לתוקף של הוראות צו הגנת הפרטיות (קביעת גופים ציבוריים) (תיקון), התשע"ט-2019 (להלן – צו הגנת הפרטיות) והוראות החוזר. זאת ועוד, קביעת כללים פרטניים שרק בהתקיימם לא יידרש לשלוח הודעה כאמור לעמית.

2.5.2. דרישת מידע – איתור עמיתים ומוטבים - שה. 2020-1689 מיום 8 במרץ 2020

הדרישה הופנתה למנהלי הגופים המוסדיים ובה הם נדרשו לדווח אם הועבר מידע לאפטרופוס הכללי בדבר קיומם של כספים של עמיתים שהקשר עמם נותק ושל עמיתים שנפטרו או אם הועברו לאפטרופוס הכללי כספים כאמור.

עמיתים השיבה לפניה במענה המפרט את התשתית החוקית שלפיה נכסים של עמיתי הקרנות הוותיקות אינם עולים בגדר נכס שיש לדווח על קיומו לאפטרופוס או להעבירו לידי. טענה זו נבחנה ואושררה בפסיקה והיא היתה מוכרת לאפטרופוס הכללי.

2.5.3. דרישה לקבלת נתונים אודות הרכב וסך נכסים, הפקדות, משיכות והעברות - שה. 2020-1761, מיום 12 במרץ 2020: החל מיום 12 במרס 2020

הקרנות נדרשות להעביר לרשות שוק ההון דיווח על מצב הנכסים בתדירות יומית ובמבנה קובץ מוגדר. בנוסף, ביום א' בכל שבוע, הקרנות נדרשות להעביר דיווח אודות פרמטרים תפעוליים שונים נכון לאותו השבוע, כגון: מס' העובדים במשרדים ובבתים, מצבת הספקים הפעילים, פירוט התהליכים העסקיים הפעילים ותמונת מצב האפשרות להתחבר מרחוק למחשבי הארגון. כלל הדיווחים הועברו בהתאם לדרישה.

2.5.4. השלכות התפשטות נגיף הקורונה על הדוחות הכספיים-שה. 2020-1892

דגשים והבהרות לעניין הדוחות הכספיים לשנת 2019 ובכללם מתן גילוי להשלכות אירוע התפשטות נגיף הקורונה על הפעילות העסקית של הגוף, על מצבו הכספי ועל תוצאות פעילותו. תיאור האופן שבו פועל הגוף על מנת לנטר את השלכות האירוע האמורות על פעילותו העסקית; תיאור שינויים כמותיים שחלו בהיקף המשיכות והפדיונות במוצרים השונים; תיאור של השלכות פוטנציאליות על ההתנהלות התפעולית של הגוף המוסדי והאופן בו הוא נערך בהקשר לכך.

2.5.5. אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-4 מיום 29.3.2020

עדכון זה לחוזר 2019-9-4 מטרתו להקל על המעסיקים המתמודדים עם פרסום הנחיות שונות עקב התפרצות נגיף הקורונה, תוך דחיית מועד הכניסה לתוקף של החוזר ביחס למעסיק המעסיק לפחות 4 עובדים אך לא יותר מ-10 עובדים מיום 25 ביוני 2020 ליום 21 בפברואר 2021. ביום 19.1.2021 פורסם חוזר גופים מוסדיים 2021-9-2 הדוחה את מועד הכניסה לתוקף של חוזר גופים מוסדיים 2020-9-4 הנ"ל לפברואר 2022 בנוגע למעסיק המעסיק בין 3 ל 10 עובדים וליוני 2022 בנוגע למעסיק המעסיק פחות מ 3 עובדים.

2.5.6. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-3 מיום 29.3.2020

עדכון זה מטרתו להקל על המעסיקים המתמודדים עם פרסום הנחיות שונות עקב התפרצות נגיף הקורונה, תוך דחיית הוראות נספחים א', ב' ו-ד' לחוזר מבנה אחיד שהיו צפויות להיכנס לתוקף ביום 21 ביוני 2020 ליום 22 בנובמבר 2020 ושל נספח ה' ליום 21 בפברואר 2021.

2.5.7. הוראת שעה: תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-5 מיום 29.3.2020

הוראת שעה זו מטרתה להקל על התמודדות עם ההנחיות השונות עקב נגיף הקורונה, תוך הארכה של המועדים להגשת חלק מהדיווחים בגין שנת 2019 וביחס לרבעון הראשון לשנת 2020. כמו כן, ההוראה פטרה את הגופים המוסדיים מחובת הגשת דוחות בעותקים קשיחים.

2.5.8. תיקון הוראות החוזר המאוחד - פרק ניהול נכסי השקעה (קרנות סל והסדרי חוב) - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-7 מיום 2.4.2020

תיקון זה נועד לאפשר גמישות רבה יותר של השקעות הגופים בשוק ההון ואת הגמישות העסקית הנדרשת לשם מיקוד פעילות מערכי ההשקעה בתחומים החיוניים עקב התפרצות נגיף הקורונה והשלכותיו. (בין היתר, התיקון מחיל את הוראות הממונה על שוק ההון ביחס להחזקת אמצעי שליטה מעל 20% עקב מימוש ערובה לחיוב גם על אמצעי שליטה שהתקבלו במסגרת הסדר חוב).

2.5.9. תיקון הוראות החוזר המאוחד פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" הוראת שעה על רקע אירוע הקורונה (חריגה מכללי השקעה וסטייה ממדיניות השקעה) - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-6 מיום 2.4.2020

מטרתו של תיקון זה הייתה להקל בדרישות דיווחים לממונה על חריגה אקטיבית או חריגה פאסיבית מהותית, כך שבמקום חובת דיווח בתוך עשרה ימי עסקים מהמועד שבו התגלתה החריגה לראשונה יוארך מועד הדיווח לתקופה של חודש כהוראת שעה לשלושה חודשים.

זאת ועוד, חריגה מטווח הסטייה כפי שנקבע על ידי המשקיע המוסדי ועד לטווח סטייה של 10 נקודות האחוז, לא תחשב כשינוי במדיניות ההשקעה, אלא תיחשב כחריגה פאסיבית, כך שוועדת ההשקעות תידרש לקבוע את המועד לתיקונה.

2.5.10. הוראת שעה: הודעת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על אישור השקעות במקרים מיוחדים חוזר גופים מוסדיים שהמ. 2020-756 מיום 2.4.2020

הודעת הממונה על שוק ההון כי גוף מוסדי רשאי להשקיע עד 49 אחוזים מערך הנקוב הכולל של איגרות חוב סחירות באותה סדרה שאינן איגרות חוב של מדינת ישראל או בניירות ערך מסחריים סחירים של מנפיק באותה סדרה, ובלבד שהשקעה של 24 האחוזים הנוספים תיעשה מכספי המשקיע המוסדי.

אישור זה יהא בתוקף החל מיום 2.4.2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2020 או עד למועד פקיעתן של תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש) התש"ף-2020 או כל חיקוק אחר שיבוא במקומו, לפי המוקדם מבניהם.

2.5.11. תיקון הוראות החוזר המאוחד-ניהול נכסי השקעה - הוראות שעה על רקע הקורונה (תניות ואנליזה) חוזר גופים מוסדיים 2020-9-8 מיום 2.4.2020

מטרתו של תיקון זה לאפשר גמישות רבה יותר של הגופים בביצוע השקעות בשוק ההון, ובפרט ביחס להיקף האנליזה הנדרשת טרם רכישה בשוק המשני של אגרת חוב וכן מתן אורכה באשר למועדי תיקופן של אנליזות קיימות.

בנוסף התיקון מאפשר לרכוש אגרות חוב קונצרניות תוך גמישות מסוימת ביחס להוראות שנקבעו בהתאם להמלצת ועדת חודק, כל זאת לתקופה קצובה של כשלושה חודשים מיום פרסום החוזר.

2.5.12. שירות ללקוחות גופים מוסדיים - הוראת שעה חוזר 2020-9-9 מיום 16.4.2020

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, עלה הצורך לאפשר לגופים המוסדיים לחרוג מזמני המענה המפורטים בחוזר וכן לדרווח את כניסתן לתוקף של הוראות סעיפים 7א' ו7ב' לחוזר (הנחיות בדבר הודעה ללקוח ואמצעי התקשורת עם לקוח).

2.5.13. דירקטוריון גוף מוסדי - הוראת שעה חוזר 2020-9-10 מיום 20.4.2020

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, מטרתה של הוראת השעה להנחות על הקלות והתאמות באופן עבודת הדירקטוריון וועדותיו לתקופה של 3 חודשים .

זאת ועוד, גוף מוסדי ימסור לממונה תמצית החלטות דירקטוריון או ועדות שהתקבלו בישיבה שעסקה באירוע הקורונה לכל המאוחר 5 ימי עסקים ממועד קיום הישיבה.

2.5.14. תשלומים למקבלי קצבאות שיצאו מהארץ לתקופה ממושכת - הוראת שעה חוזר 2020-3-2 מיום 19.4.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, ונוכח הקושי בהמצאת אישורי חיים כתוצאה מהמשבר, עד ליום 30 בספטמבר 2020 לא יעכב גוף מוסדי תשלום קצבה למקבל קצבה שלא הציג אישור חיים.

2.5.15. חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני - עדכון חוזר גופים מוסדיים 2020-9-12 מיום 27.4.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל, מטרתו של עדכון זה להעניק כלי שיסייע להתמודדות הגופים המוסדיים והמעסיקים בתחום העברת המידע אודות יתרות פיצויים בגין עובדים.

2.5.16. דירקטוריון גוף מוסדי-הארכת שעה על רקע הקורונה - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-15 מיום 24.9.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל, נקבעו בחוזר גופים מוסדיים 2020-9-10 "דירקטוריון גוף מוסדי – הוראת שעה על רקע אירוע הקורונה" הקלות והתאמות באופן עבודת הדירקטוריון וועדותיו לתקופת זמן מוגבלת של כשלושה חודשים. בשל הניהול המיוחד של הקרנות מרבית הוראות החוזר אינן משפיעות על תהליכי העבודה בקרנות.

מטרת החוזר היא להאריך עד תום שנת 2020 את תוקפן של ההנחיות הבאות:

- ביטול חובת הדירקטוריון וועדותיו להתכנס לפחות פעם ברבעון באופן פיזי;
- דחייה של מועד אישור הפרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון וועדותיו.
- הארכת הדרישה לדיווח לממונה על תמצית החלטות דירקטוריון או ועדות שהתקבלו בדיונים שעסקו באירוע הקורונה.

2.5.17. עמדת ממונה מיום 5 בינואר 2021 – פעולת נושא משרה טרם קבלת אישור הממונה

התפרסמה עמדת הממונה לפיה מועמד לכהונת נושא משרה בגוף מוסדי יהיה מנוע מלבצע כל פעולה אשר נכללת תחת הגדרות התפקיד והסמכויות של המשרה שאליה יועד, עד לקבלת אישור הממונה לפי סעיף 41' לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, לרבות: מתן הוראות לעובדי גוף מוסדי; חתימה על מסמכים במסגרת סמכויות בתפקיד המיועד, לרבות כמורשה חתימה; קבלת החלטות ניהוליות בגוף המוסדי; בניית תכנית עבודה או תכנית אסטרטגית וכו'.

2.5.18. חוזר גופים מוסדיים 2020-9-22 מיום 14 בדצמבר 2020: דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי - תיקון

חוזר זה מתקן את הדוח השנתי לעמיתים ולמבוטחים ומוסיף חובת דיווח בנוגע להוצאות הישירות שנגבו על ידי הקופה בהתאם להוראות תקנות הוצאות ישירות.

2.5.19. חוזר גופים מוסדיים 2020-9-16 מיום 18 באוקטובר 2020: תיקון הוראות החוזר המאוחד פרק – 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (תיקונים שונים)

פרק 4 לחלק 2 בשער 5 של החוזר המאוחד מאגד הוראות לעניין ניהול נכסי השקעה שחלות על גופים מוסדיים. ברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון התקבלו בקשות מגופים מוסדיים לעדכון של מספר הוראות, ולאחר בחינה נמצא, כי ביחס לחלק מהבקשות, ניתן להקל בנטל הרגולטורי תוך שמירה על רמת ניהול נאותה של נכסי ההשקעה. ההוראות כוללות שורה של נושאים כגון: אפשרות לקביעה כי שווי מזומנים יוכל להיכלל במסגרת של סל השקעה או כבטוחה בסל; אפשרות לנהל סל השקעה גם לעמיתים או למבוטחים; הרחבת אפשרות להשקעה גם ביחס לכספים המוחזקים כנגד מס' סוגי התחייבויות שאינן תלויות תשואה; מתן פטור מקבלת אישור ועדת ההשקעות לעסקת רכישה חוזרת; עדכון של רשימת חברות הדירוג המאושרות לדירוג חוב מחוץ לישראל ועוד. עם זאת, אין לעדכונים הטכניים הללו השפעה על הפעילות השוטפת בקרנות.

פרק 3: מצב כספי

3.1 ההתחייבויות הפנסיוניות

3.1.1 ההתחייבויות האקטואריות

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן לימים 31 בדצמבר, 2020 ו-2019 מייצגות את הערך המהווה של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהווה של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקנות להן מונה מנהל מיוחד.

3.1.2 שכר ממוצע במשק

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונות ומסחר קמעונאי בהם השכר לעובד נמוך מהממוצע. כתוצאה מכך, חלה בשנת 2020 עלייה חדה של השכר הממוצע במשק (שמ"ב) בכ- 7.3% יחסית לעליית שכר ממוצעת של כ- 2% בשנים 2019-2010. העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020 - 2021 וכן ובעיקר היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות. במאזן זה הוצגו ההתחייבויות הפנסיוניות בהתאם לנתוני השמ"ב ליום המאזן.

סך הגידול החד-פעמי בהתחייבויות הנובע מהגידול החרגי בשמ"ב, לעומת חישוב לפי גידול ריאלי בשנת 2020 של 2% בשמ"ב מוערך בסכום של כ- 2,351 מיליוני ש"ח בכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. אנו מעריכים כי יציאה ממשבר הקורונה וחזרת העובדים מהחל"ת לשוק העבודה עשויה להביא לירידה בשמ"ב וכתוצאה מכך לירידה בהתחייבויות העתידיות.

על-מנת להעריך את ההשפעות של השינויים בתעסוקה כתוצאה ממשבר הקורונה על השכר הממוצע במשק ועל ההתחייבויות של הקרנות שמושפעות ממנו, בוצעה פנייה למומחה בעל-שם בתחום וגובשה חוות דעת מקצועית בנושא זה.

בהתאם לחוות דעת המומחה, עקב אי הוודאות הנוכחית לגבי עיתוי והיקף החזרה לעבודה, לא ניתן לקבוע אומדן יחיד לצפי השינוי בשכר הריאלי יחסית לרמתו בשנת 2019. ניתן לקבוע תחום סביר שהוא נכון לתחילת שנת 2021.

על סמך נתוני העבר, הסיק המומחה שלמשבר הקורונה אין השפעה ישירה על צפי השיעור השינוי בשכר הממוצע. לאור אי הוודאות שהוזכרה לעיל קבע המומחה תחום סביר לשינוי שנתי ריאלי ארוך טווח בשכר הממוצע בין 1.1% - 1.6%.

המומחה הוסיף וקבע כי הנחת המודל האקטוארי הקיים בעמיתים לגבי שיעור השינוי בשכר הממוצע לטווח ארוך, שהוא 1.2%, הינה בתחום הסבירות.

3.1.3 ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן ייקבעו לפי שיעורי ריבית חסרת סיכון שונים המשתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן "ווקטור ריביות"). הווקטור נקבע על פי שיעורי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר.

היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היוונום של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת.

מאחר ומשך החיים הממוצע של התחייבויות הקרנות ארוך יותר ממשך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, הרי שהשינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי.

השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005. מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנודתיות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות. ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון".

3.1.4. סיוע ממשלתי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 64 לגיל 67

הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל קצבת זקנה לנשים מגיל 64 לגיל 67 נקבע בסעיף 78 ט (ב)(8) לחוק הפיקוח.

הסיוע האמור יינתן ככל שגיל קצבת הזקנה של נשים הקבוע כיום בנספח א' לתקנון האחד לא יעלה לגיל 67, וזאת בשל ההפרש בהתחייבויות הקרנות בין גיל 67 כגיל הפרישה לנשים לבין גיל פרישה העומד על 64 לנשים שנולדו בחודש מאי 1953 ואילך. היה וגיל הפרישה האמור יועלה, יבוצעו ההתאמות הנדרשות. בהתאם להוראות סעיפים 78 ט (ב)(8) ו-78 יד (א)(2) לחוק הפיקוח, הסיוע בשל אי-העלאת גיל פרישה אישה לגיל 67 כאמור ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בסעיף 78 יד (א)(1) לחוק הפיקוח.

בשנת 2020 הקרנות קיבלו וצברו סיוע בסך 592,305 אלפי ש"ח לטובת כיסוי עלויות השהיית גיל הפרישה עבור נשים שפרשו עד ליום 30 באוקטובר 2020.

3.1.5. ההשהיה בהעלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64

בסעיף 3.3 לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004 בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז נקבע כי ככל שלא תתקבל החלטת הוועדה הנזכרת באותו סעיף, עד יום 30.6.2009, לעניין מקורות המימון שיידרשו, ככל שיידרשו, לכיסוי העלות הנובעת מהשהיית העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62, ייוסף הסכום בגין העלות האמורה לסיוע הממשלתי.

מאחר שלא הוקמה הוועדה הנזכרת בסעיף 3.3 לסיכום הדברים ולא התקבלה החלטה עד המועד האמור באותו סעיף, ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בחוק הפיקוח סיוע בשל ההשהיה לעניין העלאתו של גיל פרישה בגיל 62 לאישה שנולדה בתקופה שבין חודש מאי 1947 לבין חודש דצמבר 1949, לעומת גיל הפרישה לאישה כפי שהוצע בהצעת חוק גיל פרישה המקורית.

ביום 29.12.2010 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין העברת הסיוע בשל השהיית ההעלאה של גיל הפרישה.

3.1.6. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 9 לתקנון האחד

בינואר 2012 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 י לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחד (תיקון מס' 9 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך חמש שנים, החל בשנת 2012 ועד לשנת 2016. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2012.

3.1.7. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 10 לתקנון האחד

במועד בו היה גיל הפרישה לנשים אמור להתחיל לעלות נקבעה השהיה נוספת. בינואר 2017 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 י לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחד (תיקון מס' 10 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך שמונה חודשים, החל בחודש ינואר 2017 ועד חודש אוגוסט 2017. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2017.

ביום 10 בינואר 2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20 במרץ 2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר וזאת עד יום 30 באפריל 2017 וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה לגיל 62. בעקבות החלטה זו, ביום 26 במרץ 2017, פנו הקרנות במכתב נוסף לממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל הפרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

3.1.8. תיקון חוק גיל פרישה

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח. כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאת מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאת מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתוסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאת של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

3.1.8 תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ- 5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר. בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.
2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבויות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

3.1.8 תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשוארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושוארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

3.1.9 המודל להעמסת עלויות

מאז שנת 2007 הקרנות מעמיסות את הוצאות התפעול בין הקרנות לפי מודל העמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן.

במהלך שנת 2014 ערכו הקרנות בדיקה יסודית למודל העמסת העלויות האמור.

הבדיקה אשררה את המודל במלואו, לצד המלצה לתוספת משקולת עבור פרישות של אוכלוסיות מיוחדות.

אשרור המודל, כמו גם תוספת המשקולת כאמור, אושרו לשימוש על ידי ועדת המנהלה של הקרנות וכן על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, אשר אישרה גם את השימוש במודל לצורך הערכת הוצאות הניהול העתידיות בתחזיות האקטואריות.

במהלך שנת 2020 בוצעה עבודה לעדכון המודל. המלצות לעדכון ערכי המשקולות להעמסת העלויות הוצגו לוועדת המנהלה והועברו לאישור רשות שוק ההון. נכון למועד הדוח, טרם התקבל האישור.

3.2. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות במיליוני ש"ח

התחייבויות פנסיוניות לפי קרן - ראה נספח 2.

3.3. הסבר לשינויים עיקריים בהתחייבות הפנסיונית

- 3.3.1. שינוי בווקטור הריביות לווקטור ריביות שפורסם בסוף חודש דצמבר 2020 הגדיל את ההתחייבויות בקרנות והגדיל את רכיבי הסיוע והסבסוד.
- 3.3.2. שינוי במקדמי הפחתה בהשפעת השכר הממוצע במשק מגדיל את ההתחייבויות.
- 3.3.3. עדכון מודל שיפור התמזגות הגדיל את ההתחייבויות.

3.4. מסד הנתונים של הקרנות

מסד הנתונים של הקרנות הוסב בשנות השבעים והשמונים ממערכת ידנית ובלתי מפורטת ברמה החודשית למערכות ממוכנות. חלק מהנתונים הוסבו ברמה שנתית. במשך השנים אותרו מקרים, בעיקר של עמיתים ותיקים ובלתי פעילים שנים רבות, בהם הנתונים במערכת דורשים פעולות עדכון נוספות.

קרנות הפנסיה ערכו פרויקט טיוב נתונים באמצעות חברת די בי קיי. פרויקט טיוב הנתונים הסתיים במחצית הראשונה של שנת 2009. הנהלת הקרנות אישרה ביצוע מחקר בשנת 2010 על נתונים שטרם טויבו, ובהם חלקיות משרה, רכיבי שכר לא מוכרים, רציפות זכויות והשפעתם על הדוחות. בשנת 2010 נערכו מחקרים ובדיקות בקרנות מבטחים והדסה, בנושאי רכיבי שכר לא מוכרים וחלקיות משרה.

בדיקות אלו הביאו את האקטואר הממונה בקרנות אלה להוריד את הסתייגותו בדוח האקטוארי.

כמו כן, הקרנות שבהסדר פועלות ליישום הוראות חוזר 2012-9-16 "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים".

3.5. סיוע ממשלתי

3.5.1. סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות

הביטוי בדוחות לשנים 2020 ו-2019 לגובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן-ערך הסובסידיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 4-3-2006 מיום 14 ביוני 2006, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות וכמפורט להלן:

התאמת שערורך אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן:

השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי בכל האג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות.

סבסוד זה בסך 31,024 מיליוני ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות ורובו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. (בשנה הקודמת- 31,344 מיליוני ש"ח)

סבסוד ממשלתי באג"ח מיועדות שהקרנות צפויות להשקיע בהן בעתיד:

על פי תקנות ההשקעה, הקרנות מחויבות לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיהן.

הדוח האקטוארי חושב, כבעבר, על פי ההנחה שאגרות החוב מסוג "ערד" יונפקו לקרנות במועד שבו ירד שיעור אחזקתן באג"ח מיועדות לשיעור נמוך מ-30%, כך ששיעור האחזקה באג"ח מיועדות יעמוד על 30% מנכסי הקרנות.

השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי באג"ח מסוג "ערד" מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה הצפויה בגין אג"ח "ערד" שיונפקו בתשואה אפקטיבית של 4.86% (בהשלמה לשיעור של 30% מנכסי הקרנות באגרות חוב מיועדות כולל "מירון") לבין ווקטור ריביות.

סבסוד זה בסך של כ- 18,465 מיליוני ש"ח אינו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר (בשנה הקודמת- כ-15,545 מיליוני ש"ח).

3.5.2. אומדן סיוע ממשלתי ישיר

אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי

אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי מסתכם לסך של 154,769 מיליוני ש"ח. (בשנה הקודמת- 154,145 מיליוני ש"ח).

מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרנות בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 4-3-2006, רושמות כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויות הפנסיוניות.

מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר.

גובה הסיוע גם כפוף לשינויים בגובה ההתחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות ושינויים בגובה ריבית ההיוון (לוקטור ריביות). אי לכך, ככל הנראה, הסיוע הממשלתי הישיר בפועל יהיה שונה מהאומדן האמור.

פער בין שיעורי הריביות

קיים פער בין שיעורי הריביות המחושבים בדוח לצורך קביעת הערך המהווה של הסיוע הממשלתי הישיר הצפוי לקרנות, ובין שיעור הריבית שתשולם בפועל על סכומי הסיוע הממשלתי שיקבלו הקרנות. הערך הנוכחי של הסיוע הישיר המוצג בדוח שונה מערך הסיוע המוצג לפי ריבית 4% שנקבעה בחוק.

אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין ולאחר שנלקחה בחשבון כרית הביטחון, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, יאוזנו הקרנות באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי.

במצב זה יהיו רשאיות הקרנות בכפוף לקבלת אישורים מתאימים - להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתיקבע.

3.5.3. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה

המספרים המוצגים להלן הינם יתרת התחייבויות המדינה, נכון ליום 31 בדצמבר 2020, וזאת בהתאם לטיטות הכרעה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר שהעביר המפקח על הביטוח למנהלת המיוחדת ביום 21 במרס 2010 (להלן: "טיטות ההכרעה").

לימים 31 בדצמבר		במחירי יום 01 בינואר 2003 (*)	
2019	2020	הסיוע הממשלתי	
מיליוני ש"ח			
67,922	67,922	הסיוע הממשלתי הישיר	
10,378	10,378	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"	
78,300	78,300	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק	
		פחות: סיוע שהתקבל	
(28,785)	(30,574)	סיוע ישיר	
(10,300)	(10,341)	סיוע עקיף	
(39,085)	(40,915)	סה"כ סיוע שנתקבל	
39,215	37,385	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי	
		במחירי יום המאזן (**)	
2019	2020	הסיוע הממשלתי	
מיליוני ש"ח			
163,008	168,533	הסיוע הממשלתי הישיר	
24,906	25,751	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"	
187,915	194,283	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק	
		פחות: סיוע שהתקבל	
(69,081)	(75,862)	סיוע ישיר	
(24,718)	(25,660)	סיוע עקיף	
(93,799)	(101,522)	סה"כ סיוע שנתקבל	
94,115	92,762	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי	
238,273	254,017	סה"כ שווי הוגן של יתרת הסיוע הממשלתי	

(*) על פי סעיף 78(ד) (ג) לחוק הפיקוח הסיוע הממשלתי צמוד למדד החל מחודש ינואר 2003 ונושא ריבית שנתית של 4%.

(**) לפי סעיף 78- (ד) לחוק הפיקוח במחירי יום המאזן.

3.5.3. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

בסעיף 78- יד לחוק הפיקוח נקבע כי הממשלה תסייע לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד, ובכלל זה לעמיתיהן, בהעברת כספים מתקציב המדינה בסך של 78,300 מיליוני ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2003, הכולל את סכום ערך הסובסידיה.

לענין זה, "ערך הסובסידיה" משמעו - ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על אג"ח מסוג "מירון" שהונפקו לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד וטרם נפדו ביום 30 באפריל, 2003 לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4%.

בהתאם לסעיף 78 יד (ב) לחוק הפיקוח, העברת הכספים לכל קרן ותיקה במסגרת הסיוע תיעשה בהתאם להוראות המפקח. בהתאם לאמור, קבע המפקח ביום 17 באוגוסט 2005 לוח סילוקין המפרט כללים בדבר העברת כספי הסיוע. לקביעה האמורה צורף לוח תזרים מזומנים, אשר כלל גם התייחסות לכספי הסיוע שהועברו בשנים 2003 עד 2005.

בראשית שנת 2007 משרד האוצר הודיע כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר כלל הסכומים המפורטים בלוח תזרים המזומנים.

במענה לבקשת הבהרה בנושא מהממונה על שוק ההון, אישר הממונה במכתב מיום 28 במרס 2007, כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר התאמת הסיוע הכספי שהועבר לקרנות הפנסיה שבהסדר לסיוע המפורט לעיל, ובכלל זה לסכום ערך הסובסידיה, ולאמור בלוח תזרים המזומנים, והוסיף כי אין באמור כדי להשפיע לרעה על מצבם הכספי של עמיתי הקרנות בעתיד, שכן ממילא הקרנות אינן זכאיות לסיוע ממשלתי מעבר לאמור בסעיף 78 יד(ד) לחוק הפיקוח. הממונה הבהיר במכתב נוסף מאותו יום, כי האמור במכתבו הראשון מתייחס לסיוע הממשלתי שקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לו לפי סעיף 78 יד (ד) לחוק הפיקוח, וכי אין באמור כדי לגרוע מסיוע ממשלתי אחר שהקרנות זכאיות לו לפי הוראות הדין.

בהמשך לבדיקת משרד האוצר כאמור, בדיונים שנערכו בנושא בין הקרנות לבין משרד האוצר, עלו ארבע סוגיות הנוגעות לערך הסובסידיה, להלן פירוט הסוגיות, עמדת הקרנות בעניין (המתבססת גם על עמדה משפטית שהתקבלה בקרנות בעבר), ועמדת המדינה המעודכנת על פי טיוטת ההכרעה שהועברה לעיון הקרנות. מאחר שאימוץ סופי על ידי המדינה של דרך החישוב כאמור בטיטוט ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר, כאמור לעיל, שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות שבין משרד האוצר לבין הקרנות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים כאמור להעמיד את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה. בשלב זה, ובטרם קבלת ההכרעה כאמור, הדוחות הכספיים משקפים את הפירוט שבטיטוט ההכרעה. לוח הסילוקין החדש שפורסם ע"י הממונה ביום 30 בדצמבר, 2013 מאמץ גם הוא את טיוטת ההכרעה.

למרות האמור יובהר, כי אין בהצגת הדוחות הכספיים במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות בנושא זה.

להלן פירוט מחלוקות הסיוע:

3.5.3.1. העברות ישירות לקרן בנין

לתקופה שבין ינואר 2003 עד ספטמבר 2003 ("קרן חצי") בסך כ- 960 מיליוני שקלים נכון ליום 31 בדצמבר 2020.

גישת המדינה היא שהעברות אלו כלולות בסיוע הממשלתי. לעמדת הקרן, הסיוע לקרן בנין בגין חודשים אלו נלקח מ"העתודה האקטוארית" (קרן מיוחדת שהוקמה על ידי הממשלה עוד בשנת 1991 וכללה כספים אותם החליטה הממשלה להעביר לקרנות עוד בשנת 1977).

בטיטוט ההכרעה מוצגת עמדה, לפיה בסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם לסעיף 78 יד לחוק הפיקוח יכלול הסיוע שהועבר לקרן בנין החל מיום 1 באוקטובר 2003 ולא לפני.

3.5.3.2. שינוי נוסחת חישוב ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מסוג מירון

לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה מחושב כהפרש שבין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על איגרות החוב מסוג מירון, לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4% (בהנחה שהריבית משולמת פעם אחת בשנה), ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-2%. גישת המדינה היא חישוב ערך הסובסידיה כהפרש בין הריבית השנתית בפועל המשולמת פעמיים בשנה על האג"ח מסוג מירון לבין ריבית דריבית שתוצאתה 4%, ובמונחים חצי שנתיים: הפער בין 2.75% ל-1.98%.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, הפער בין תוצאות שתי הנוסחאות עשוי להגיע לכ- 656 מיליוני ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטוט ההכרעה מובאת גישת המדינה.

3.5.3. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

3.5.3.3. מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה.

גישת המדינה היא שתשלומי ריבית בשל מירונים בגין התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003 נכללים בערך הסובסידיה. עמדת הקרנות היא שמאחר שבסעיף 78 לחוק הפיקוח לא ניתנה התייחסות מפורשת לסיוע ממשלתי שניתן לקרנות שבהסדר לפני מועד כניסתו לתוקף של פרק ז' 1 לחוק הפיקוח (היינו: לפני יום 1 ביוני 2003), הרי שאין לכלול במסגרת הסיוע הממשלתי תשלומי ריבית בשל 'מירונים' שהוחזקו בידי הקרנות שבהסדר ואשר שולמו לקרנות בעד התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, הפער בין 2 הגישות עשוי להגיע לכ- 1,397 מיליוני ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטוט ההכרעה התקבלה עמדת הקרנות.

3.5.3.4. הכללת ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003 בערך הסובסידיה-

לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה אינו מתחשב בריבית המשולמת על ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003, גישת המדינה היא כי הריבית המשולמת על אגרות החוב האמורות יכלול בחישוב ערך הסובסידיה.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, ערך הסובסידיה בגין ארבע סדרות האג"ח האמורות עשוי להגיע לכ- 1,705 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטוט ההכרעה מובאת גישת המדינה.

3.5.4. התחייבות להגדלת הסיוע הממשלתי לפי סעיף 78(ט') (8) לחוק הפיקוח

בסעיף 78(ט') (8) לחוק הפיקוח נקבע כי כל עוד לא הועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ולאשה, יכוסה ההפרש על ידי הגדלת הסיוע הממשלתי מעבר לסכום האמור בפסקה (1) בסעיף 78 יד(א) לחוק הפיקוח. לעניין זה, "ההפרש" - הפרש בין התחייבויות הקרן כפי שיהיו אם יועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ואישה לבין התחייבויות הקרן כשגיל הפרישה הוא גיל 67 לגבר שנולד בחודש מאי 1942 ואילך וגיל 64 לאישה שנולדה בחודש מאי 1953 ואילך.

התחייבות המדינה בסעיף זה חושבה על פי הנתונים המצרפיים של הדוחות האקטוארים בקרנות. התחייבות המדינה על פי החוק הינה לשלם סכום זה על פי ההתחייבות בפועל. סך התחייבות המדינה ליום 31 בדצמבר, 2020 מסתכם ל 5,434 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת- 5,933 מיליוני ש"ח).

3.6. הגרעון ותוכנית המנהל המיוחד להשלמת הגרעון

הגרעון הכולל, לפני סיוע ממשלתי עתידי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מסתכם נכון ליום המאזן לסך של כ- 254 מיליארדי ש"ח (בשנה הקודמת כ- 238 מיליארדי ש"ח).

בהתאם לחוזר פנסיה 4-3-2006 אומדן הסיוע הישיר המוצג בדוח הכספי יהיה הנמוך מבין שני אלה:

1. אומדן חלקה הרעיוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע ממשלתי הישיר.
2. הגרעון האקטוארי לפני סיוע ממשלתי, נכון ליום המאזן, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות. הסכום המוצג כסיוע ממשלתי ישיר במאזן הקרנות הינו הסכום על-פי התחשיב בסעיף 1 לעיל.

מיליוני ש"ח	לשנה שנסיימה ביום 31 בדצמבר 2020
(254,047)	יתרת הגרעון בסוף שנת המאזן לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
29,360	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
14,863	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
147,643	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
5,466	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה
12,359	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
44,326	סיוע ממשלתי בגין כרית בטחון
254,017	סה"כ סיוע ממשלתי
-	יתרת גרעון בסוף שנת הדו"ח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי

3.7. כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות- בסעיף ג' ב-"פתח הדבר" לדוח זה. ערך פיצוי העבר ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2020: עומד על סך של 56,952 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2020 לכ- 44,326 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת 31,306 מיליוני ש"ח).

3.8 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגבי

- 3.8.1** אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה לקרנות גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך של 254,017 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 238,273 מיליוני ש"ח). גובה השפעת השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לאחר סיוע ממשלתי עתידי הסתכמה לסך של 22,481 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 77,985 מיליוני ש"ח).
- 3.8.2** הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, טיוב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים). הגרעון אמור להיות מכוסה על ידי סבסוד ממשלתי, בכפוף לגובה הסכום שהקרנות תקבלנה מסך הסבסוד הממשלתי ששוויו המהווה לפי וקטור הריביות לתאריך הדוחות מוערך בסך של כ- 254 מיליארדי ש"ח, שווי זה כולל את הסיוע הישיר, את הסיוע העתידי הנובע מאגרות חוב מיועדות, את הסכום הנוסף העתידי להתקבל לכיסוי מלוא העלויות הנובעות מאי העלאת גיל פרישה לאישה מגיל 64 לגיל 67 לאשה ואת כרית הביטחון הנאמד בסך של 5,434 מיליוני ש"ח.
- 3.8.3** הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 9.4% במקרה שבו ייווצר בעתיד גרעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגנוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.
- 3.8.4** הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרנות פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.
- 3.8.5** מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד. בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרנות.
- 3.8.6** ביום 29 באוגוסט 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על עדכון לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה. זאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014-2015. עדכון לוח תזרימי המזומנים כאמור הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרימי המזומנים הקודם). הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע הישיר ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

3.8 יתרת גרעון הקרנות והשלכות ההנחות האקטואריות לגביו (המשך)

3.8.7. ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

ביום 06.11.2019 פורסם חוזר ביטוח 2019-10-1, אשר במסגרתו עודכן מודל שיפור שיעורי התמותה. החל ממאזן לשנת 2019 המאזנים נערכים בהתאם למודל השיפור כאמור. בחודש דצמבר 2019 הוגשו לבחינת האקטואר ברשות שוק ההון תוצאות המחקרים הדמוגרפיים והכלכליים שנערכו בקרנות. בחודש ינואר 2021 הסתיימה בחינת ההנחות הבאות: גידול שכר, שיעורי עזיבה, שיעורי מעבר מפעיל לבלתי פעיל, ודחיית פרישה. ביום 28.02.2021 התקבל אישור מרשות שוק ההון להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. בהתאם, החל מהמאזן הנוכחי, עדכנו ההנחות כאמור.

3.9 התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים

התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות למבוטחים נוצרו עקב השינויים שפורטו בפרק 3 לעיל ובפרק 4 להלן ובעיקר עקב שינוי ריבית ההיוון, שינוי ההנחות האקטואריות והשינויים החקיקתיים בעניין גיל הפרישה לנשים.

פרק 4: תוצאות הפעילות

4.1. השקעות

פעילות ההשקעות של קרנות הפנסיה מתבצעת בכפוף למדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעה ע"י ועדות ההשקעה כדלהלן:

יעדים מרכזיים של מדיניות ההשקעות הכוללת

תכלית מדיניות ההשקעות של הקרנות היא עמידה בהתחייבויות לעמיתים. במסגרת זו, על הקרנות לפעול, ככל הניתן, להתאמת אופי הנכסים לאופי ההתחייבויות, תוך שמירה על רמת סיכון כוללת של תיק ההשקעות וזאת בהתאם למדיניות ההשקעות שנקבעה ולהחלטות ועדת ההשקעות.

דגשים נוספים

ההשקעות תתבצענה תוך בחינה שוטפת של תיק ההשקעות והנכסים המרכיבים אותו ביחס לתשואות המטרה הכוללת של הקרנות וביחס לתשואות המטרה של כל קבוצת נכסים בתיק. שיקולי ההשקעה יכללו התייחסות להיבטים כגון חלופות השקעה ברמת סיכון נתונה, חשיפה לסיכונים ברמת מיקרו ומאקרו ולהיבטים נוספים כגון מיסוי ושינויים רגולטוריים. כמתחייב מחוק הפיקוח ומתקנות מס הכנסה פועלות בקרנות ועדות השקעה המורכבות, מלבד המנהל המיוחד, מנציגים חיצוניים, כהגדרתם בחוק הפיקוח.

ועדות ההשקעה של הקרנות קובעות מדיניות השקעות פרטנית לקרנות, בכפוף ליעדים ולדגשים הנ"ל. מדיניות ההשקעות הפרטנית שקבעה ועדת ההשקעות של הקרנות כוללת התייחסות להקצאת הנכסים ויכולתה להשיג את תשואת המטרה. הקצאת הנכסים הפרטנית קובעת בין היתר, שיעורי חשיפה לאפיקי ההשקעה השונים וכוללת התייחסות לחשיפה למאפייני סיכון תשואה, למשך החיים הממוצע (מח"מ) של הנכסים, הגדרת תשואות מטרה לאפיקי ההשקעות ועוד.

תקנות השקעה – קרנות פנסיה ותיקות

ביום 7 ביולי 2012 נכנסו לתוקף תקנות המסדירות את כללי ההשקעה בגופים המוסדיים. במסגרת אותו תיקון נכללות הוראות לעניין השקעות נכסי הקרנות הוותיקות באפיקי ההשקעה השונים. כמו כן, ביום 30 באוגוסט 2012 פורסם ברשומות תיקון לתקנות ההשקעה לעניין אופן חישוב אגרות חוב מיועדות.

4.2. ניתוח והסברים לתוצאות העסקיות והשוואתם לתקופות מקבילות בעבר

4.2.1. ניתוח והסברים לפעילות ההשקעות בשנת 2020

להלן סקירת פעילות ההשקעות באפיקי ההשקעה המרכזיים של הקרנות.

4.2.1.1. אגרות חוב מיועדות
על פי תקנות ההשקעה, הקרנות מחויבות לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיהן.
בשנת 2020 רכשו הקרנות כ- 2,498 מיליוני ש"ח אג"ח מיועדות מסוג ערד.

4.2.1.2. ניירות ערך שאינם סחירים
במהלך השנים האחרונות, קרנות הפנסיה הוותיקות, מבצעות השקעות לא סחירות באפיקים ההשקעה השונים, בין יתר בקרנות השקעה פרטיות ונכסי נדל"ן כל זאת, תוך התחשבות בהקצאת הנכסים ובתשואת המטרה שהגדירה ועדת ההשקעות של הקרנות.
שיעור האחזקה באפיק זה עומדת על 9% (בשנת 2019 - זהה).

4.2.1.3. ניירות ערך סחירים
בשנת 2020 עומד שיעור האחזקה של ניירות ערך סחירים על 38% (בשנת 2019 – 39%).

4.2.1.4. פיקדונות והלוואות
בשנת 2020 עומד שיעור האחזקה בפיקדונות והלוואות על 7% (בשנת 2019 - זהה).

4.2.1.5. נדל"ן
קרנות הפנסיה הוותיקות, פועלות להשבחת תיק הנדל"ן שלהן ע"י איתור נכסי נדל"ן בעלי פרופיל סיכון תשואה מתאימים לתיק ההשקעות שלהן.

4.2.2. תשואות קרנות הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:

כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	שם הקרן
17.42%	3.36%	מבטחים
16.92%	3.08%	מקפת
17.27%	2.93%	קג"מ
7.32%	0.17%	בנין
10.25%	0.56%	חקלאים
13.95%	2.49%	אגד
17.03%	4.20%	הדסה
10.67%	0.41%	נתיב

4.2.3 דוח ניהול סיכונים

פעילות הקרנות שבהסדר חשופה לסיכונים פיננסיים (בצד הנכסים או ההתחייבויות) כגון סיכונים שוק, אשראי, נזילות, סיכון כושר פירעון וכן לסיכונים תפעוליים ואחרים היכולים לנבוע, בין היתר, מאי נאותות או כשל בתהליכים הפנימיים, אנשים, מערכות או אירועים חיצוניים.

התממשות הסיכונים עשויה לחשוף את הארגון למצב שלא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לעמיתים, להפסדים, פגיעה בהשגת היעדים (עסקיים או אחרים), פגיעה במוניטין ועוד.

הקרנות מקיימות תהליך ניהול סיכונים ארגוני, ERM - Enterprise Risk Management, שמשמעותו קיום תהליך מובנה ואחיד חוצה ארגון בעזרתו הארגון מודד, מנהל, מפיק תועלת ומפקח על הסיכונים אליהם הוא חשוף.

תהליך ניהול הסיכונים כולל: זיהוי סיכונים וחשיפות בפעילות והתהליכים, הערכת משמעותם וההסתברות להתרחשותם, מעקב ובקרה אחר הסיכונים, טיפול בסיכונים (דרכי מניעה, פעולות לצמצום ההשלכות או ההסתברות להתממשות, העברת הסיכון לגורם שלישי כגון ביטוח, קבלה - החלטה על נשיאה בתוצאה בהתממש הסיכון), קביעת רמת הסיכון שהארגון יהיה מוכן לקחת בפעילויות בתחומים השונים, הטמעת כלים ושיטות למדידה, ניהול, ודרכי ההתמודדות עם סיכונים, הגדרת מבנה ארגוני תומך לניהול הסיכונים, קביעת אמצעים להתמודדות עם הסיכונים בכדי להפחית את ההסתברות לכשל, תחקור והפקת לקחים בהתממשות סיכון.

תהליך ניהול הסיכונים בקרנות שבהסדר נועד להבטיח:

1. ביצוע הפעילות העסקית תוך לקיחת סיכון מחושבת, הבנת הסיכון הגלום בפעילות וקבלת החלטה מושכלת לגבי אופן הטיפול בו.
2. מניעה ומזעור סיכונים.
3. הפקת לקחים בגין אירועי כשל ויישום מסקנות.

המנהל המיוחד, ועדת ההשקעות, וועדת הביקורת והמבקרת הפנימית מקבלים דיווחים ועדכונים שוטפים ממנהלת הסיכונים בהתייחס לסיכונים השונים.

לצורך ניתוח ומעקב אחר חלק מהסיכונים הוטמעו בקרנות שבהסדר מספר מערכות ממוחשבות, ביניהן מערכת לניתוח סיכונים ALM ומערכת לניתוח סיכונים פיננסיים.

להלן פירוט הסיכונים העיקריים:

4.2.3.1 סיכונים שוק

סיכון לגידול בגירעון בעקבות תזוזה בגורמי שוק כגון: ריבית, אינפלציה, שער חליפין, מחירי מניות. ניהול תיק ההשקעות מתבצע תוך חתירה להשגת תשואה אופטימאלית במסגרת תיאבון הסיכון של הקרנות, בהתאם למגבלות חשיפה, ומדיניות שנקבעה ע"י המנהל המיוחד וועדות ההשקעה.

בקביעת מדיניות ההשקעה ורמת הסיכון, מתייחסים לגורמי סיכון שונים, תחזיות, מגמות ולהתפתחויות אפשריות בשווקים הפיננסיים והריאליים.

הקצאת ההשקעות לאפיקים השונים לשנה הקרובה מבוצעת בין היתר בהתחשב בניתוח ALM לאסטרטגיית ההשקעות לטווח ארוך שנקבעה ובהתייחס להתפתחויות צפויות בסביבה הכלכלית ובהתאם לכך מאשרת ועדת ההשקעות תיקי סמן.

4.2.3.1.1 סיכון ריבית

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינויים בעקום הריבית. לקרנות חשיפה גבוהה לירידה בריבית. ירידה בשיעור הריבית עשויה להגדיל את הגירעון מאחר ומח"מ ההתחייבויות גבוה ממח"מ הנכסים. ירידה של 1% בריבית עלולה להגדיל את הגירעון של הקרן בכ- 5.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.2 סיכון אשראי

הסיכון להפסד כספי כתוצאה מאי עמידה בהתחייבויות של לווים הנובע מחשיפה לירידה באיכות האשראי או חדלות פירעון של הלווים כתוצאה מפגיעה באיתנותם הפיננסית ו/או ירידה בשווי ההון. ההשקעות מתבצעות באגרות חוב, שטרי הון ופיקדונות של חברות ברובן בדירוג אשראי של קבוצת ה-A ומעלה. השקעה במנפיקים מתבצעת בהתאם לקריטריונים ולמדיניות האשראי. מבוצע מעקב שוטף אחר החובות בכלל ואחר חובות בעייתיים בפרט. הקרנות חשופות לענפי משק שונים שהעיקרי שבהם הינו ענף הפיננסים.

4.2.3.1.3 סיכון מחירי מניות

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינוי בשווי ההון של מחירי מניות. שיעור ההשקעה במניות בחו"ל ובארץ הינו 85%-15% בהתאמה. ירידה של כ-25% במדדי המניות השונים עלולה להגדיל את הגירעון של הקרן בשיעור של כ-4.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.4 סיכון אינפלציה

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון הנובע משינוי במדד המחירים לצרכן. שיעור הנכסים הצמודים למדד (ללא כרית ביטחון) נאמד בכ-70% מהתחייבויות הקרנות. בעוד ההתחייבויות צמודות במלואן למדד. עליה בשיעור האינפלציה בכ-5% עלולה להגדיל את גירעון הקרנות בשיעור של כ-1.7% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.1.5 פיזור גיאוגרפי

כ-87% מנכסי הקרנות מושקעים בישראל (כולל אג"ח מיועדות וסיוע). כ-2.5% באסיה, כ-8% בצפון אמריקה, כ-2.5% באירופה, והיתרה במדינות אחרות.

4.2.3.1.6 סיכון מט"ח

סיכון להפסד בנכסים או לגידול בגרעון כתוצאה משינויים בשערי החליפין. ההשקעות במט"ח הינן בעיקר בדולר וביורו. גידור החשיפה למט"ח מתבצע בהתאם למדיניות ועדות ההשקעה, פיחות של השקל בכ-15% מול כלל המטבעות עלולה להגדיל את גירעון הקרן בכ-2.5% (ללא השפעת כרית הביטחון).

4.2.3.2 כושר פירעון (SOLVENCY RISK)

סיכון לאי עמידה בתשלום ההתחייבויות האקטואריות בטווח הארוך ו/או להפחתת זכויות העמיתים. הקצאת הנכסים בין אפיקי השקעה שונים מתבצעת בהתאם לאסטרטגיה ארוכת טווח שאושרה על ידי המנהל המיוחד וועדות ההשקעה ובהתאם לתאבון הסיכון של הקרנות.

אסטרטגיית הקצאת הנכסים לטווח הארוך נועדה לקבוע את השקעת הנכסים האופטימלית לאורך זמן לצורך עמידה בהתחייבויות בהתאם לרמת הסיכון שנקבעה. לשם כך, מסתייעים בין היתר גם במערכת ממוחשבת ייעודית לניהול נכסים והתחייבויות בקרנות פנסיה (מערכת ALM).

ניתוח שבוצע מצביע על כך שתחת מנגנון האיזון הקיים ותקנות ההשקעה הנוכחיות, קיים סיכון מסוים שהקרנות לא תצלחנה להגיע לאיזון של 100% וההפסד הממוצע הצפוי עלול להיות גבוה מ-5% בשנה מסוימת.

4.2.3.3. סיכון אקטואריה

הסיכון האקטוארי הינו ברובו סיכון אקסוגני שאינו בשליטת הקרן, וכולל סיכונים דמוגרפיים (שינויים בתוחלת חיים, שיעורי הקפאה, עזיבה, יציאה לנכות), וסיכונים כלכליים (ריבית, אינפלציה, שכר המבוטח, שכר ממוצע במשק).

הסיכון טמון בפער שבין הערכים שהיו בפועל לבין הערכים החזויים ששימשו בסיס להנחות האקטואריות. המשמעות של פערים אלה ככל שהיו, תבוא לידי ביטוי בגירעון או עודף בדוחות האקטואריים.

4.2.3.4. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי נובע מהכרעות שניתנו או שעשויות להינתן במסגרת הליכים משפטיים קיימים, לרבות הליכים עתידיים שעשויים להתרחש. ההפרשות הנדרשות במידת הצורך באות לידי ביטוי בדוחות הכספיים. הקרנות שבהסדר מבצעות מעקב שוטף אחר התביעות הקיימות ופועלות ככל הנדרש על מנת להקטין את היקף החשיפה הנובעת מהליכים אלה.

4.2.3.5. סיכון רגולציה

שינויים בחוקים ותקנות, בהוראות הממונה על המפקח על שוק ההון ביטוח וחסכון, או בתקנון האחד, או בהוראות דין אחרות, יכולים להשפיע על ההתחייבויות או על הנכסים של הקרן.

בנוסף, אי ציות האורגנים הרלוונטיים בארגון לחוקים ולהוראות רגולטוריות חיצוניות קיימות, או להוראות פנימיות שנקבעו, אפשר שיביאו להתממשות של סיכון לפגיעה במוניטין.

4.2.3.6. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו חשיפה להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. החשיפה נובעת מתהליכים הכוללים את תהליכי התפעול השונים, התשלומים, הגבייה, מערכות מידע ותקשורת ועוד. כחלק מתהליך ניהול הסיכונים מעודכנת מפת הסיכונים התפעוליים הארגוניים בהסתמך על ניתוח חומרים, דיווחים שוטפים, שיחות עם גורמים רלוונטיים בארגון, דוחות ביקורת וכו', ומבוצע תהליך הפחתת סיכונים, מעקב ובקרה אחר הסיכונים.

בתהליך צמצום החשיפות מטופלים סיכונים ממפת הסיכונים בהתאם לתכנית ההפחתה שאושרו ע"י תעודף הארגון, מבוצעים תהליכי הפקת לקחים מאירועי כשל ויישום מסקנות כמו כן סיכונים מטופלים כחלק מהתהליך השוטף בחטיבות השונות.

בנוסף, מופעל מערך ביקורת פנימית נרחב המבצע ביקורת תקופתית בהתאם לתכנית עבודה שנתית ורב שנתית. התוכנית נקבעת אחת לשנה בהתייחס לסקר סיכונים שבוצע וכן בהתאם לדרישות החוק וההוראות השונות. היבטים נוספים של סיכונים תפעוליים מטופלים במסגרת יישום הנחיות SOX 404.

4.2.3.7. סיכון נזילות

סיכון נזילות בקרנות הפנסיה עלול להתממש במידה ותזרים המזומנים הצפוי להתקבל ממימוש הנכסים שבהחזקת הקרן, אינו מספיק לכסות את זרם התשלומים של ההתחייבויות.

א. סיכון זה מתייחס לאפשרות שזרמי המזומנים העתידיים של הקרנות לא יספיקו לממן את תשלום ההתחייבויות לעמיתים, והקרנות ימצאו בתזרים מזומנים גרעוני ולא ימצאו אפיקי מימון חלופיים.

ב. סיכון תזרים המזומנים (פער נזילות) - הפער בין תזרים פירעון הנכסים לזה של ההתחייבויות. בגלל מבנה הנכסים וההתחייבויות השונה (נכסים קצרים, התחייבויות ארוכות, התפלגות התזרימים) לקרנות, לא יהיו מספיק מזומנים במועד התשלום כדי לשלם לעמיתים את כספי הקצבה.

במצב זה, הקרנות עשויות לא להצליח לממש נכסים פיננסיים או נכסים אחרים במהירות במועד התשלום במחיר "השווי ההוגן", כדי לשלם את ההתחייבויות השוטפות לעמיתים או תשלומים לא מתוכננים. תמהיל הנכסים בקרנות מאפשר לתת מענה לצרכי הנזילות השוטפים והמשתנים.

4.3. הוצאות הקרנות

בשנת 2008 הושלם האיחוד התפעולי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בהתאם לכך, קרנות הפנסיה פועלות על פי מבנה ארגוני במסגרת תפעולית אחת. יובהר כי במסגרת האיחוד התפעולי נשמרת זהותה המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

4.4. השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות

במהלך תקופת הדוח היו תופעות או אירועים מיוחדים שהשפיעו על תוצאות הפעילות, ביניהם ניתן למנות את הבאים:

- א. שינוי בהנחות האקטואריות.
- ב. השינויים בווקטור הריבית.
- ג. התשואות בשוק ההון.
- ד. עליית שכר ממוצע במשק.

4.5. שינוי מהותי ברווחי השקעות לתקופת הדוח ביחס לתקופה הקודמת

משבר הקורונה הביא לעלייה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים לאורך השנה.

נרשמו רווחי הון באפיקי ההשקעה הסחירים והלא סחירים ברמה נמוכה ביחס לתקופה הקודמת.

4.6. השפעת שינויים בהוראת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ועל תוצאות הפעולות.

בהתאם לסמכויותיו על פי חוק הפיקוח, התקין המפקח תקנון אחיד שנכנס לתוקף ב-1.10.2003. עיקרי השינויים בתקנון האחד והשפעתם – ראה בפרק "תיאור הסביבה העסקית" בסעיף 2 לעיל.

4.7. השפעת השינויים בהוראות המס על התוצאות הפעילות

אין.

4.8. השפעת עונתיות על תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה

אין.

4.9. שינויים בשיעור גביית דמי הגמולים

אין.

4.10. שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה הקודמת

אין שינויים מהותיים בשיטת החישוב של המאזן האקטוארי בהשוואה לשנה קודמת.

פרק 5: תחזית זרמי כספים

על פי תחזית זרמי המזומנים של הקרנות שנערכה ע"י האקטואר לפי הנחות המאזן האקטוארי, דמי הגמולים יתאפסו, באופן תיאורטי, בתוך כ- 25 שנים, וזאת כתוצאה מצפי לירידה במספר המבוטחים והנחות לגבי עליה בשכר. הוצאות הקרנות צפויות לרדת ביחס עם ירידת דמי הגמולים ותשלומי הגמלאות.

תזרים המזומנים הצפוי לשנת 2021 מניח קבלת דמי גמולים בסך של כ- 2,349 מיליוני ש"ח ותשלומי הקרנות בניכוי דמי ניהול בסך של כ- 15,136 מיליוני ש"ח.

5.1. מימוש זכויות מבוטחים

הקרנות הינן קרנות סגורות, ולפיכך קיים תהליך של ירידה בדמי הגמולים ובמספר העמיתים הפעילים ומגמה של תזרים שלילי הנובע מעודף הולך וגדל של תשלומים על תקבולים. זרם התשלומים גדל כתוצאה מעליה במספר מקבלי הקצבאות ומפוטנציאל פדיון כספים חד פעמי.

התהליך כאמור יימשך עד להתאפסות ההון של הקרנות. הנתונים על תזרים המזומנים העתידי מפורטים בדוח האקטוארי.

5.2. נכסים שלגביהם קיים קושי במימוש

נכסי הקרנות כוללים, בין היתר, אגרות חוב ממשלתיות מיועדות אשר מייצרות תזרים חיובי לשנים הבאות. חלק משמעותי נוסף מנכסי הקרנות מושקע בנכסים סחירים הכוללים אגרות חוב ממשלתיות, אג"ח קונצרנים ומניות אשר במקרה הצורך ניתן לממש. להערכתנו הקרנות לא צפויות בשנים הקרובות לקושי מהותי במימוש נכסים.

5.3. חובות

חובות של מעסיקים ועצמאיים, מבטחי משנה, מבוטחים, יתרות סוכנים וחייבים עסקיים אחרים שהפיגור בגבייתם עלול להשפיע על תזרים המזומנים של קרנות הפנסיה:

היקף החבות הנצברת של מעסיקים, עצמאיים וחייבים אחרים מהווה כ- 1% ביחס להיקף הגבייה השנתית. הקרנות נוקטות בכל ההליכים הקבועים לפי הוראות הדין על מנת לגבות את החובות. על פי ניסיון העבר, רוב החובות ייגבו.

5.4. גביית חובות ע"י העברת נכסים ולא במזומן

גביית חובות על ידי קרנות הפנסיה מתבצעת בצרוף ריבית חש"ל כמתחייב מתקנות מס הכנסה. הקרנות אינן גובות חובות ע"י העברת נכסים.

פרק 6: השפעת גורמים חיצוניים

6.1. התחייבויות תלויות ותביעות:

6.1.1. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרנות ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרנות הפנסיה ותביעות אחרות.

להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור התחייבויות תלויות ותביעות, תביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרנות ועל כן לא נרשמה בגין הפרשה בדוחות הכספיים.

6.1.2. גביית חובות מעסיקים; חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרנות הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטו הקרנות בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרנות פועלת לגביית החובות מול המעסיקים.

קיימות תביעות אשר הקרנות הינן צד להן הנובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות.

לתאריך הדוחות הכספיים יתרת החובות הידועים לקרנות מופיעה בביאור חייבים ויתרות חובה.

לפסקי הדין בחלק מהתביעות, במידה ויוכרעו נגד הקרנות, יכולה להיות השפעה מהותית על הדוח הכספי.

הקרנות, על פי חוות דעת יועציה המשפטיים, אינן יכולות להעריך את הסתברות התרחשותן של תביעות אלו.

פרטים ראה ביאור התחייבויות תלויות ותביעות במאזני הקרנות.

פרק 7: בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק" Sarbanes-Oxley שנחקק בארצות-הברית. הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מתבצעות עבור הדוחות רבעוניים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מתבצעות עבור דוחות שנתיים החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011. במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקורות העיקריות.

הקרנות ביצעו על-פי המתודולוגיות המקובלות, עדכון למיפוי ולתייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים. כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקורות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה. על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הינם אפקטיביים על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

24 במרס, 2021

תאריך אישור הדוח:

פרק 8: דוח המנהל המיוחד וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי.

מערכת הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון למנהל המיוחד ולהנהלה של קרנות הפנסיה לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2020, הבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

אלי לוי

מנהל הכספים

24 במרס, 2021

תאריך אישור הדוח:

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים – קרנות הפנסיה הוותיקות

נכסים								נכסים
נספח 1 – נכסים ליום 31 בדצמבר 2020								אלפי שקלים
מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
רכוש שוטף								
מזומנים ושוי מזומנים	5,608,490	1,882,867	3,024,124	293,787	225,623	426,357	202,958	1,380,753
חייבים ויתרות חובה	420,980	84,915	143,971	1,177	3,312	6,309	7,550	36,681
	6,029,470	1,967,782	3,168,095	294,964	228,935	432,666	210,508	1,417,434
אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:								
עלות מתואמת	38,246,952	11,849,643	8,185,721	510,593	240,610	444,228	591,166	624,106
סכסוד ממשלתי	19,592,695	6,265,360	4,015,345	202,364	105,212	249,165	306,327	287,420
	57,839,647	18,115,003	12,201,066	712,957	345,822	693,393	897,493	911,526
השקעות								
ניירות ערך שאינם סחירים	15,449,006	4,814,815	2,221,719	10,288		8,317	86,919	
ניירות ערך סחירים	58,061,545	17,702,184	11,770,981	925,709	365,888	595,680	931,344	236,267
פקדונות והלוואות	11,663,784	3,641,153	1,892,523			6,111	149,259	
מקרקעין	111,840	26,580		43,701				53,356
סה"כ השקעות	143,125,822	44,299,735	28,086,289	1,692,655	711,710	1,303,501	2,065,015	1,201,149
רכוש קבוע	1,548							
רכוש אחר	52,554	12,200	5,919	6,038	6,405	1,745	449	4,387
חלקה של קרן פנסיה אחרת בהתחייבות הפנסיונית						198,375		
סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים	2,670,000	919,000	1,581,000	0	30,000	0	121,000	113,000
סך כל נכסי קרנות הפנסיה	151,879,394	47,198,717	32,841,303	1,993,657	977,050	1,936,287	2,396,972	2,735,970
חשבון קרן הפרמיה בנאמנות						408,897		
סך כל הנכסים	151,879,394	47,198,717	32,841,303	1,993,657	977,050	2,345,184	2,396,972	2,735,970
בניכוי – התחייבויות אחרות								
התחייבויות אחרות	2,149,788	562,680	587,013	26,121	13,450	55,231	39,154	81,608
סכסוד ממשלתי בשנים קודמות של אג"ח מירון שנרכשו בקרן הפרמיה						238,543		
התחייבות בגין הפרמיה הממוצעת						170,354		
	2,149,788	562,680	587,013	26,121	13,450	464,128	39,154	81,608
סך כל הנכסים, נטו	149,729,606	46,636,037	32,254,290	1,967,536	963,600	1,881,056	2,357,818	2,654,362

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים – קרנות הפנסיה הוותיקות

התחייבויות פנסיוניות								אלפי שקלים
נספח 2 – התחייבויות פנסיוניות ליום 31 בדצמבר 2020								
מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
240,533,000	74,639,000	86,548,000	4,325,000	3,470,000	7,684,000	5,179,000	21,730,000	התחייבויות צבורות
5,360,000	2,191,000	3,007,000	90,000	63,000	124,000	57,000	1,004,000	התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפייה להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
245,893,000	76,830,000	89,555,000	4,415,000	3,533,000	7,808,000	5,236,000	22,734,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(23,846,000)	(7,507,000)	(8,751,000)	(422,000)	(342,000)	(740,000)	(511,000)	(2,207,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית בטחון
(9,038,000)	(3,928,000)	(3,034,000)	(296,000)	(237,000)	(189,000)	(122,000)	(1,621,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(63,279,394)	(18,758,963)	(45,515,710)	(1,729,464)	(1,990,400)	(4,997,944)	(2,245,182)	(16,251,638)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
149,729,606	46,636,037	32,254,290	1,967,536	963,600	1,881,056	2,357,818	2,654,362	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד ואומדן סיוע ממשלתי
גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי								
(110,209,000)	(33,568,000)	(59,446,000)	(2,861,000)	(2,811,000)	(6,224,000)	(3,179,000)	(19,975,000)	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
7,124,000	2,086,000	2,382,000	384,000	324,000	371,000	181,000	1,020,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(12,226,000)	(4,173,000)	(4,281,000)	(121,000)	(127,000)	(307,000)	(238,000)	(1,008,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואות הקרן על הגרעון
(3,115,000)	(1,723,000)	(1,551,000)	(52,000)	(91,000)	(16,000)	(70,000)	(517,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
								שינויי חקיקה ותקנון
(118,426,000)	(37,378,000)	(62,896,000)	(2,650,000)	(2,705,000)	(6,176,000)	(3,306,000)	(20,480,000)	יתרת גרעון בסוף שנת המאזן
סיוע ממשלתי עתידי								
סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:								
18,541,000	5,922,000	3,807,000	194,000	100,000	235,000	290,000	271,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
7,271,000	3,113,000	2,432,000	251,000	197,000	152,000	98,000	1,349,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
59,557,000	17,906,000	43,518,000	1,723,000	1,965,000	4,834,000	2,126,000	16,014,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
2,668,000	919,000	1,617,000	0	29,000	0	120,000	113,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
23,846,000	7,507,000	8,751,000	422,000	342,000	740,000	511,000	2,207,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית בטחון
6,543,000	2,011,000	2,771,000	60,000	72,000	215,000	161,000	526,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
118,426,000	37,378,000	62,896,000	2,650,000	2,705,000	6,176,000	3,306,000	20,480,000	
0	0	0	0	0	0	0	0	יתרת גרעון או עודף בסוף שנות הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
149,729,606	46,636,037	32,254,290	1,967,536	963,600	1,881,056	2,357,818	2,654,362	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים – קרנות הפנסיה הוותיקות

נספח 3 – דוח הכנסות והוצאות לשנה שנותסיימה ביום 31 בדצמבר 2020								אלפי שקלים	הכנסות והוצאות
מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב		
1,844	(2,187)	(1,517)	377	221	401	(286)	1,440		הכנסות (הפסד)
									ממזומנים ושווי מזומנים
2,022,326	710,825	416,261	(967)	850	45,239	65,490	17,389		מהשקעות
2,022,870	648,881	504,125	32,842	16,084	26,252	41,625	27,992		מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
(23,947)	(7,281)	(72,147)	5	4	(70)	(4,778)	21		מניירות ערך סחירים, נטו
2,691	(197)	(149)	7,270				13,341		מפקדונות והלוואות
									ממקרקעין ורכוש קבוע
4,023,940	1,352,228	848,090	39,150	16,938	71,421	102,337	58,743		
7,161	1,305	1,842	(17)	5	9	14	298		הכנסות אחרות, נטו
7,161	1,305	1,842	(17)	5	9	14	298		
4,032,945	1,351,346	848,415	39,510	17,164	71,831	102,065	60,481		סך כל ההכנסות (הפסד)
136,756	29,429	27,414	8,316	8,530	4,735	2,341	7,601		הוצאות (השתתפויות בהוצאות)
(13,460)	(699)		(440)	(1,491)	(1,564)				הוצאות הנהלה וכלליות
21									בניכוי - השתתפויות בהוצאות
123,317	28,730	27,414	7,876	7,039	3,171	2,341	7,601		הוצאות מסים
3,909,628	1,322,616	821,001	31,634	10,125	68,660	99,724	52,880		סך כל ההוצאות, נטו
									עודף הכנסות (הפסד) עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים – קרנות הפנסיה הוותיקות

נספח 4 – דוח תנועה בהון לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020								תנועה בהון
אלפי שקלים								
מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב	
151,225,764	46,890,451	32,778,875	1,929,739	927,834	1,831,542	2,342,824	2,388,613	סך נכסים ונטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת השנה
								תוספות לנכסים
								דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:
								פנסית יסוד
1,282,468	463,592	567,568	12,133	15,614	15,947	32,156	117,305	פנסיה מקיפה
3,909,628	1,322,616	821,001	31,634	10,125	68,660	99,724	52,880	עודף הכנסות (הפסד) – עובר מדוחות הכנסות והוצאות
								תקבולים אחרים והעברות
1,359,622	320,829	964,042	281,718	151,427	332,176	69,660	939,904	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
412,688	40,976	57,367	341	1,962	23,318		32,821	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
5,765							297	תקבולים בגין רכישת זכויות ואחרות
246,701	66,300	59,370	2,290	4,149	455	2,845	31,187	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
273,954	92,232	200,379	37	1,892		9,065	14,746	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
								העברה מבנין מטרות לבנין ומקרן חופשה למבטחים
								השתתפות האוצר (פנסיה תקציבית) מלדברגאלמן אלמנה
(284,000)	(60,000)	(147,000)		(2,000)		4,000	(10,000)	תוספת (עדכון) בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה
					(19,210)			גידול (קיטון) בחלק המגן בהתחייבות
7,206,826	2,246,545	2,522,727	328,153	183,169	421,346	217,450	1,179,140	סך הכל תוספות לנכסים
								תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(8,109,261)	(2,393,595)	(2,910,979)	(256,846)	(119,426)	(366,346)	(185,616)	(867,911)	לגמלאים, נכים ושארים, נטו
(209,386)	(46,499)	(39,000)	(18,485)	(19,866)	(5,485)	(2,026)	(10,811)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
								העברות פנסיוניות
								כיסוף הדדי, נטו
(76,807)	(89)	(31)	(4)	(106)		(1)	(117)	החזרים למעסיקים ולאחרים
(307,530)	(60,776)	(97,302)	(15,021)	(8,005)	(1)	(14,813)	(34,552)	העברות לקרנות פנסיה בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(8,702,984)	(2,500,959)	(3,047,312)	(290,356)	(147,403)	(371,832)	(202,456)	(913,391)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
								תוספות לנכסים (גריעה מהנכסים), נטו
(1,496,158)	(254,414)	(524,585)	37,797	35,766	49,514	14,994	265,749	
149,729,606	46,636,037	32,254,290	1,967,536	963,600	1,881,056	2,357,818	2,654,362	נכסים ונטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף השנה

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

עמיתים – קרנות הפנסיה הוותיקות

נספח 5 – נתוני עמיתים ופנסיונרים ליום 31 בדצמבר 2020								נתונים
שיעור הקצבה הממוצעת (שקלים)	מבטחים	מקפת	קגמ	בנין	חקלאים	אגד	הדסה	נתיב
קצבת זקנה	5,316	5,982	5,286	2,918	2,336	7,270	6,382	7,037
קצבת שארי פנסיונר	2,778	3,696	3,183	1,840	1,312	4,382	4,074	3,764
קצבת שארי מבוטח	3,085	3,590	3,299	1,978	1,487	4,233	3,472	3,423
קצבת נכות	4,488	5,101	4,782	2,903	3,588	6,908	5,009	6,120
דמי הגמולים יתאפטו בשנת :	2,045	2,044	2,044	2,045	2,045	2,041	2,040	2,044
מבטחים פעילים בקרן								
מבטחים פעילים בסוף שנה	36,693	13,916	13,542	530	886	513	904	2,624
פרשו לקצבאות	3,173	1,060	1,452	23	47	9	73	176
חדלו מפעילות	2,025	385	253	32	79	74	32	143
מספר מקבלי קצבאות לתחילת השנה								
זקנה	103,002	27,123	38,748	4,383	3,212	3,127	2,168	7,598
שארי פנסיונר	20,581	5,083	5,361	4,446	1,637	1,547	253	3,053
שארי מבוטח	8,355	2,561	2,302	731	271	105	107	1,180
נכות	2,357	484	697	74	36	36	35	165
	134,295	35,251	47,108	9,634	5,156	4,815	2,563	11,996
מספר מקבלי קצבאות שנוספו השנה								
זקנה (כולל מעבר מנכות)	6,279	1,520	2,039	94	104	101	98	359
שארי פנסיונר	1,574	384	420	189	63	78	22	175
שארי מבוטח	159	67	35	3	1	7	1	18
נכות	228	69	82	11	5	2	9	30
	8,240	2,040	2,576	297	173	188	130	582
מספר מקבלי קצבאות שנוגרעו השנה								
זקנה	3,543	861	1,299	373	215	123	71	335
שארי פנסיונר	1,484	323	455	409	149	90	21	239
שארי מבוטח	301	121	112	43	24	3	10	67
נכות (כולל מעבר לזקנה)	492	98	150	15	4	7	4	35
	5,820	1,403	2,016	840	392	223	106	676
מספר מקבלי קצבאות לסוף השנה								
זקנה	105,738	27,782	39,488	4,104	3,101	3,105	2,195	7,622
שארי פנסיונר	20,671	5,144	5,327	4,226	1,551	1,535	254	2,989
שארי מבוטח	8,214	2,507	2,225	690	248	109	98	1,131
נכות	2,093	455	629	70	37	31	40	160
	136,716	35,888	47,669	9,090	4,937	4,780	2,587	11,902
מוקפאים-בלתי פעילים	148,576	16,867	27,804	18,496	45,687	701	642	4,327
מוקפאים-מבטחים לשעבר	151,162	25,488	39,364	36,115	88,083	5	1,471	4,349

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, המנהל המיוחד, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2020 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

24 במרס, 2021

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לועדת המנהלה ולועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע ל קרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

24 במרס, 2021

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

תוכן העניינים

מאזנים	6
דוחות הכנסות והוצאות	8
דוחות תנועה בקרן הפנסיה	9
ביאורים לדוחות הכספיים	10
ביאור 1: - כללי	10
ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית	12
ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה	15
ביאור 4: - מזומנים ושוי מזומנים	17
ביאור 5: - חייבים ויתרות חובה	17
ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים	18
ביאור 7: - ניירות ערך סחירים	20
ביאור 8: - פקדונות והלוואות	21
ביאור 9: - רכוש אחר	22
ביאור 10: - התחייבויות שוטפות	23
ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי	24
ביאור 12: - הכנסות מהשקעות	35
ביאור 13: - הוצאות הנהלה וכלליות	36
ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות	37
ביאור 15: - צדדים קשורים	46
ביאור 16: - קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)	47
ביאור 17: - מסים על הכנסה	48
ביאור 18: - תשואת הקרן	48
ביאור 19: - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחשיפתם לסיכוני ריבית	48
ביאור 20: - אירועים במהלך תקופת המאזן	49

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד) בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "הקרן") ליום 31 בדצמבר, 2020 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן: COSO). המנהל המיוחד והנהלה של הקרן אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן, הנכללת בדוח המנהל המיוחד והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, אשר אומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964. בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקרן (לרבות הוצאתם מרשותה) (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964 ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להרשאות המנהל המיוחד והנהלה של הקרן; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הקרן קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי שלה ליום 31 בדצמבר, 2020 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר, 2020 ו-2019 ואת תוצאות פעילותה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2020 ו-2019 והדוח שלנו מיום 24 במרס 2021 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף וכי גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2020 בכ- 3,306 מיליון ש"ח ואומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל. חוות דעתנו הנ"ל כוללת הפניית תשומת הלב לאמור בביאור 14 ו-16 בדבר התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן. כמו כן, חוות דעתנו הנ"ל כולל הפניית תשומת לב להפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים.

בנימין אלמגור רו"ח ושות'
רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network

תל אביב, 24 במרץ, 2021

תל אביב - משרד ראשי

מרכז עזריאלי 1 תל אביב, ת.ד. 6701101, 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרני אבן עמאר 9
נצרת, 16100

טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
ת.ד. 583
אילת, 8810402

טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-ellat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
ת.ד. 5648
חיפה, 3105502

טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מנזל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396

טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

דוח רואה החשבון המבקר לעמיתים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)

ביקרנו את המאזנים המוצגים של קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן – "הקרן"), לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 ואת הדוחות על הכנסות והוצאות והדוח על השינויים בתנועת הקרן לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות המנהל המיוחד והנהלה של הקרן. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון) התשל"ג-1973. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי המנהל המיוחד והנהלה של הקרן וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של קרן הפנסיה לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 ואת תוצאות פעולותיה ואת השינויים בזכויות ואת תוצאות פעולותיה והתנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לכללי חשבונאות ודרישות הגילוי אשר נקבעו בהוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964.

מבלי לסייג את חוות דעתנו אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאורים 1א' ו-11 – התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון הקרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום 31 בדצמבר, 2020 בכ- 3,306 מיליון ₪. אומדן הסיוע הממשלתי ליום המאזן מכסה את מלוא הגרעון הנ"ל.
- ב. התחייבויות תלויות העומדות נגד הקרן כמפורט בביאור 14 ו-16.
- ג. הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים כמפורט בביאור 11(א) – 11(א)(7).

ביקרנו גם, בהתאם לתקני PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת משולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 24 במרס 2021 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

החברות המאגורות
בריתמון אלמגור זר ושות'
רואי חשבון

A Firm in the Deloitte Global Network

תל אביב, 24 במרץ, 2021

תל אביב - משרד ראשי
מרכז עזריאלי 1 תל אביב, 6701101, ת.ד. 16593 תל אביב 6116402 | טלפון: 03-6085555 | info@deloitte.co.il

משרד נצרת
מרני אבן עאמר 9
נצרת, 16100

טלפון: 073-3994455
פקס: 073-3994455
info-nazareth@deloitte.co.il

משרד אילת
המרכז העירוני
583, ת.ד.
אילת, 8810402

טלפון: 08-6375676
פקס: 08-6371628
info-ailat@deloitte.co.il

משרד חיפה
מעלה השחרור 5
5648, ת.ד.
חיפה, 3105502

טלפון: 04-8607333
פקס: 04-8672528
info-haifa@deloitte.co.il

משרד ירושלים
קרית המדע 3
מנדל הר חוצבים
ירושלים, 914510
ת.ח. 45396

טלפון: 02-5018888
פקס: 02-5374173
info-jer@deloitte.co.il

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2019	2020		
אלפי ש"ח			
נכסים			
רכוש שוטף			
275,398	202,958	4	מזומנים ושווי מזומנים
7,558	7,550	5	חייבים ויתרות חובה
282,956	210,508		
השקעות			
		6	אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן: עלות מתואמת סבסוד ממשלתי
556,694	591,166		
281,255	306,327		
837,949	897,493		
85,824	86,919	6	ניירות ערך שאינם סחירים
872,228	931,344	7	ניירות ערך סחירים
175,167	149,259	8	פקדונות והלוואות
1,971,168	2,065,015		סך כל ההשקעות
522	449	9	רכוש אחר
117,000	121,000	11	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
2,371,646	2,396,972	3	סך כל הנכסים
בניכוי - התחייבויות אחרות			
1,095	1,350		מעסיקים
15,768	16,951	10	התחייבויות שוטפות אחרות
11,959	20,853		חוזים עתידיים ובטחונות
28,822	39,154		סך הכל התחייבויות
2,342,824	2,357,818		סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2019	2020		
אלפי ש"ח			
-	-	14	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות
		11 א'	התחייבויות פנסיוניות:
5,021,000	5,179,000		התחייבויות צבורות
102,000	57,000		התחייבויות פנסיוניות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים
5,123,000	5,236,000		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(133,000)	(122,000)	11	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד
(2,282,176)	(2,245,182)	11	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(365,000)	(511,000)	11	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
2,342,824	2,357,818		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי
		11	גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(2,607,000)	(3,179,000)		יתרת גרעון בסוף שנת המאזן הקודמת
355,000	181,000		התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(881,000)	(238,000)		השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(46,000)	(70,000)		שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(3,179,000)	(3,306,000)		יתרת גרעון בסוף שנת המאזן
		11	סיוע ממשלתי עתידי
186,000	290,000		סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
			סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות
76,000	98,000		סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן
1,857,000	2,126,000		אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
106,000	120,000		סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים
365,000	511,000		סיוע ממשלתי עתידי בגין כרית ביטחון
589,000	161,000		השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
3,179,000	3,306,000		יתרת גרעון בסוף שנת הדוח לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
2,342,824	2,357,818		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

י' חתן סבן
מנהל אגף דוח

אלי לוי
מנהל חטיבת הכספים

יואב בן אור
המנהל המיוחד

24 במרס, 2021
תאריך אישור
הדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		ביאור
2019	2020	
אלפי ש"ח		
הכנסות (הפסדים)		
170	(286)	ממזומנים ושוי מזומנים
		12
136,555	65,490	מהשקעות:
124,531	41,625	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
359	(4,778)	מניירות ערך סחירים, נטו
		מפקדונות והלוואות
261,445	102,337	
(26)	14	הוצאות אחרות, נטו
261,589	102,065	סך כל ההכנסות
הוצאות		
2,394	2,341	13
		הוצאות הנהלה וכלליות
259,195	99,724	עודף הכנסות נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח		
2,057,987	2,342,824	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת השנה
		תוספות לנכסים
		דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:
34,135	32,156	פנסיית יסוד ומקיפה
259,195	99,724	עודף הכנסות נטו - עובר מדוחות הכנסות והוצאות
		תקבולים אחרים והעברות
9,752	9,065	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
184,000	69,660	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
23,024	2,845	תקבולים בגין פנסיות משותפות והיוון
4,000	4,000	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
514,106	217,450	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים אחרים והעברות
		תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
(181,365)	(185,616)	לגמלאים, נכים ושאיירים, נטו
(7,877)	(2,026)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(3)	(1)	החזרים למעסיקים
(40,024)	(14,813)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(229,269)	(202,456)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
284,837	14,994	תוספות (קיטון) לנכסים, נטו
2,342,824	2,357,818	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1: - כללי

א. גרעון וסיוע ממשלתי

הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק (ראה הגדרה בסעיף ב' להלן), אלמלא הסיוע כאמור היה להדסה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד לסך 3,306 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 3,179 מיליוני ש"ח). גובה הגרעון האמור הינו אומדן והוא עשוי להשתנות, בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בווקטור הריביות והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).

הגרעון יכוסה על ידי סיוע ממשלתי, לרבות כרית הביטחון כמפורט בביאור 11 (ה), שחלוקתו הסופית טרם נקבעה, בכפוף לגובה הסכום שהקרן תקבל מתוך הסיוע הממשלתי הכולל. סכום הסיוע הממשלתי צמוד לשיעור עלית המדד ונושא ריבית, כפי שקבע החוק. שווי הסיוע המהווה בווקטור הריביות ליום המאזן שחולק בין הקרנות מוערך ב- 254 מיליארדי ש"ח (שנה קודמת - 238 מיליארדי ש"ח).

לתאריך המאזן הסיוע הממשלתי (ללא כרית הביטחון) אינו מספיק לכיסוי מלוא סכום הגרעון דבר שיצר גרעון של כ- 9.4% מסך כל ההתחייבויות של הקרן.

על פי הוראות התקנון האחיד, במידה והגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או כשנוצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיוון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, במידה וייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל ההתחייבויות הקרן כאמור.

ב. הגדרות בדוחות כספיים אלה:

קופה או קרן הפנסיה	- קופה לעמיתים ותיקים של עובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד).
הדסה	- הסתדרות המדיצינית הדסה בע"מ.
חוק הפיקוח	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981
חוק קופות הגמל	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) - התשס"ה-2005.
רשות שוק ההון	- רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
הממונה	- הממונה רשות על שוק ההון, ביטוח וחסכון.
תקנות מס הכנסה	- תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.
צדדים קשורים	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 לעניין השקעות משקיע מוסד.
מדד	- מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
בעלי עניין	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012. ובסעיף 5.10.2, פרק 4, שער 5 לחוזר המאוחד.

ביאור 1: - כללי (המשך)

ג. מגזרי הפעילות

הדוחות הכספיים מתייחסים למגזר הפעילות העיקרי של הקרן-ניהול קופת גמל לקצבה לעמיתים שהצטרפו עד ליום 31 בדצמבר, 1994 לקרן פנסיה ותיקה (להלן- המועד הקובע). על-פי תקנון קרן הפנסיה, העמיתים המבוטחים בפנסיה מקיפה זכאים לקצבת זקנה, נכות וקצבה לשאיירי המבוטח והפנסיונר, הכל בהתאם ובכפוף להוראות תקנות הקרן. עמיתים המבוטחים בפנסיה יסוד זכאים לקצבת זקנה ולקצבת שאירי זקנה, כמפורט בתקנות הקרן. בהתאם להחלטת הממשלה מיום 29 במרס, 1995 ותקנות מס הכנסה, קרן הפנסיה היא קרן סגורה. בהתאם להוראות הדין לא ניתן לצרף עמיתים חדשים לקרן הפנסיה, כמו גם ליתר קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים, אלא אם היו להם זכויות פנסיוניות בקרן פנסיה ותיקה אחרת שאינה מאוזנת על בסיס אישי או אצל מעביד שעל עובדיו חל הסדר פנסיה תקציבית לפני 31 בדצמבר, 1994 ולא חלפו עשרים וארבעה חודשים מאז הפסקת החברות בקרן הפנסיה, או ממועד הפסקת צבירת הזכויות לפנסיה תקציבית, וכל זאת בכפוף להוראות תקנון הקרן.

ד. תוכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות

1. הסדרי החקיקה - כללי

ביום 29 במאי 2003 התקבל בכנסת חוק התכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004, התשס"ג-2003 (להלן - חוק התכנית הכלכלית)). במסגרת זו תוקן גם חוק הפיקוח והוסף לו פרק חדש הוא פרק ז'¹, לצורך החלת התכנית להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות הגרעוניות. בפרק ז' לחוק נקבע, בין היתר: מינוי מנהל מיוחד לקרנות, גיבוש תכנית הבראה וקביעת הסיוע הממשלתי. המטרה היא "לטפל בגרעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות, כדי להביאן לאיזון אקטוארי באמצעות שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים ומתן סיוע ממשלתי שיאפשר להן לשלם קצבאות לעמיתיהן, והכל בהתחשב ביכולת משק המדינה ותוך יצירת אחדות במערך הזכויות" (כאמור בסעיף 78א לחוק הפיקוח).

בנוסף, כללה תוכנית ההבראה: העלאת שיעור דמי הגמולים, גביית סכומים בשיעור הקבוע בחוק הפיקוח מהתשלומים המועברים לעמיתים, האחדת מערך הזכויות באמצעות קביעת תקנון אחיד ומנגנון איזון אקטוארי, העלאת גיל הפרישה והקצאת סיוע ממשלתי לכיסוי גרעון הקרנות. כמו כן, בוצעו שינויים בתקנות ההשקעה.

2. הפקעת סמכויות הניהול

על-פי הוראות פרק ז' לחוק הפיקוח, מונה לקרן ביום 23 ביולי 2003 מנהל מיוחד. על-פי הוראות החוק יהיו למנהל המיוחד כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים בקרן, לדירקטוריון, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים. כפועל יוצא, המנהל המיוחד הוא האחראי לניהול הקרן וכן להתוויית המדיניות ולפיקוח על דרכי ביצועה ועליו לפעול לביצוע הוראות חוק הפיקוח והגשמת מטרותיו.

עם מינויו של המנהל המיוחד חדלו מלפעול מוסדות הקרן וועדותיה, למעט ועדת השקעות חדשה שמונתה על-פי תקנות מס הכנסה והוראות הממונה.

כמו כן מונתה, בהתאם לחוק הפיקוח, לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר ועדת מנהלה של שלושה חברים בראשות שופט בדימוס. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת הנהלה, בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי אישור הדוחות הכספיים ומינוי רואה חשבון. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת הממונה להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי חשבונאות

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ב. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. **מטבע הפעילות ומטבע ההצגה** - הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים, מטבע הפעילות של הקרן. מטבע הפעילות שהוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת הקרן ואת עסקאותיה, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

2. **עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ** - עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך מאזן למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה.

הפרשי שער, נזקפים לדוח הכנסות והוצאות. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ ומוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים מחדש למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים לפי עלות מתורגמים לפי שער החליפין במועד העסקה.

3. **פריטים כספיים צמודי מדד** - נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד המחירים לצרכן בישראל (להלן - המדד) ושאינם נסחרים בבורסה מוסדרת בישראל או בחו"ל, מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך מאזן, בהתאם לתנאי ההסכם.

ג. שערי החליפין וההצמדה

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג של הדולר - בש"ח	המדד בגין חודש נובמבר בנקודות (*)	ליום
3.215	223.3	31.12.2020
3.456	224.7	31.12.2019
3.748	224.0	31.12.2018
%	%	שיעורי השינוי בשנת
(6.97)	(0.60)	2020
(7.79)	0.30	2019
8.10	1.20	2018

(*) המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100.

ד. הערכת נכסים והתחייבויות

1. **מזומנים ושווי מזומנים** - שווי מזומנים כוללים פקדונות בתאגידים בנקאיים לזמן קצר, שתקופות המקורית אינה עולה על שלושה חודשים ממועד הפקדתם ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

2. השקעות נכללו כדלקמן:

- לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.	פקדונות בבנקים, אגרות חוב מיועדות מסוג מירון וערד, אגרות חוב אחרות בלתי סחירות, הלוואות לאחרים
- לפי שווי בבורסה ליום המאזן.	ניירות ערך סחירים בארץ
- לפי שווי הוגן, המחושב בהסתמך על הדוחות הכספיים האחרונים כפי שנמסרו ממנהלי הקרנות.	יחידות השתתפות קרנות הון סיכון קרנות השקעה בלתי סחירות קרנות מנוף וחברות מוחזקות
- לפי הערכת שווי ליום המאזן.	מניות לא סחירות
- משוערכים על-פי הנוסחא שנקבעה על-ידי רשות שוק ההון שלוקחת בחשבון בין היתר, את שיעורי הריבית האפקטיבית להיוון ואת הזמן הנותר עד פקיעת החוזה בשינויים המתאימים. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות של הנכסים העתידיים של כל עסקה מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.	חוזים עתידיים
- לפי השער ליום המאזן המתפרסם על-ידי חברה מצטטת בארה"ב.	פקדונות מובנים בארץ ובחו"ל
- לפי שער בבורסה ליום המאזן (לפי השער הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת החשבון שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר) ולפי שערי החליפין היציגים לתאריך המאזן.	ניירות ערך סחירים בחו"ל
- נכללות לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך המאזן.	יתרות צמודות למדד המחירים לצרכן
- לפי השער היציג לתאריך המאזן.	יתרות לא סחירות הנקובות במטבע חוץ או צמודות לשער מטבע חוץ
- מוצג לפי עלות בניכוי פחת שנצבר.	רכוש אחר

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

3. **סיוע ממשלתי -** הסיוע הממשלתי נכלל במאזן לפי כללים שנקבעו בסעיף 78'ד' לחוק הפיקוח (ראה גם **ביאור 11 ד'** - סיוע ממשלתי). הסיוע הממשלתי עתיד בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים נכלל בדוחות הכספיים במסגרת הנכסים והוא מתייחס לסיוע הממשלתי בגין אי העלאת בגיל פרישה נשים מגיל 64 לגיל 67.

4. **התחייבויות פנסיוניות-ההתחייבויות** הפנסיוניות לעמיתים פעילים, מוקפאים ולגימלאים כוללת את אומדן ההתחייבויות שנצברו ליום המאזן ואת עודף ההתחייבויות הצפויות להיצבר בעתיד בגין עמיתים פעילים על הערך הנוכחי של דמי הגמולים הצפויים להתקבל בגין אותם עמיתים.

ההתחייבויות מוצגות על פי דוח אקטוארי שנערך על ידי האקטוארית ויקטוריה פטשניקוב (בשנת 2019- האקטואר אלון גבריאלי). ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, המשקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה (להלן-ווקטור ריביות - ראה **ביאור 11**). נתוני ההתחייבויות הפנסיוניות תואמים את הדוח האקטוארי. על כן, יש לראות בדוח האקטוארי המצורף כחלק בלתי נפרד מדוחות כספיים אלה.

ה. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגימלאים, נכים ושאיירים

הכנסות מהשקעות ואחרות והוצאות הנהלה וכלליות, נרשמות על בסיס צבירה.
הכנסות מדמי גמולים והתשלומים לגימלאים, נכים ושאיירים, נרשמות על בסיס צבירה.

ו. אומדנים בעריכת הדוחות הכספיים

דוחות כספיים של קרנות פנסיה מושתתים על אומדנים והנחות, שלהם השפעה מהותית על הנתונים המדווחים.

האמור מתייחס במיוחד להנחות המשמשות בקביעת המחויבות הפנסיונית. הנחות אלה מתייחסות, בין השאר, לתוחלת החיים בעתיד הן של המבוטחים והפנסיונרים והן של שאיריהם הזכאים לקבל קצבאות לאחר פטירת המבוטחים, לשיעור היציאה לנכות, לשיעור ההשתנות בעתיד של עליית השכר של העמיתים, להסדרי רציפות זכויות של עמיתים פעילים ושל עמיתים גמלאים, לאפשרות של שינויים בעתיד בתנאי הסדרי הגמלאות, להסתברות של פרישה של עמיתים בתנאים שאינם מזכים אותם בפנסיה, להקפאת זכויות, לעלויות התפעול המשוערות בעתיד של הקרן, לשיעור התשואה הצפוי על ההשקעות, לשיעור הניכוי הראוי של סכום המחויבות הפנסיונית בתנאי שוק משתנים וכדומה.

ההנחות האקטואריות הבסיסיות שלפיהן נמדדת המחויבות, נקבעו על ידי משרד האוצר ועל פי שינויים בהנחות כתוצאה ממחקרים שנעשו באישור ובהסכמת משרד האוצר.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה

סה"כ	בהצמדה למטבע חוץ	ללא תנאי הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	
אלפי ש"ח				
ליום 31 בדצמבר, 2020				
רכוש שוטף				
202,958	24,358	178,600	-	מזומנים ושווי מזומנים
7,550	-	7,550	-	חייבים ויתרת חובה
השקעות				
ניירות ערך שאינם סחירים				
897,493	-	-	897,493	אגרות חוב ממשלתיות
53,156	25,672	3,410	24,074	אגרות חוב אחרות
33,763	29,380	4,383	-	מניות וניירות ערך אחרים
ניירות ערך סחירים				
309,308	7,802	301,506	-	אגרות חוב ממשלתיות
51,489	9,195	6,698	35,596	אגרות חוב אחרות
570,547	468,375	93,732	8,440	מניות וניירות ערך אחרים
פקדונות והלוואות				
108,124	95,522	-	12,602	פקדונות בבנקים
41,135	-	-	41,135	הלוואות לאחרים
רכוש אחר				
449	-	449	-	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
121,000	-	-	121,000	
2,396,972	660,304	596,328	1,140,340	סך כל הנכסים

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 3: - נכסים לפי בסיס הצמדה (המשך)

סה"כ	בהצמדה למטבע חוץ	ללא תנאי הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	
אלפי ש"ח				
ליום 31 בדצמבר, 2019				
רכוש שוטף				
275,398	23,503	251,895	-	מזומנים ושווי מזומנים
7,558	8	7,536	14	חייבים ויתרת חובה
השקעות				
ניירות ערך שאינם סחירים				
837,949	-	-	837,949	אגרות חוב ממשלתיות
56,942	27,996	2,088	26,858	אגרות חוב אחרות
28,882	18,682	10,200	-	מניות וניירות ערך אחרים
ניירות ערך סחירים				
292,801	25,657	267,144	-	אגרות חוב ממשלתיות
37,978	8,369	5,683	23,926	אגרות חוב אחרות
541,449	451,151	90,298	-	מניות וניירות ערך אחרים
פקדונות והלוואות				
127,788	99,267	12,447	16,074	פקדונות בבנקים
47,379	-	-	47,379	הלוואות לאחרים
רכוש אחר				
522	-	522	-	
117,000	-	-	117,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
2,371,646	654,633	647,813	1,069,200	סך כל הנכסים

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 4: - מזומנים ושוי מזומנים

ליום 31 בדצמבר		הרכב:
2019	2020	
אלפי ש"ח		
99,030	87,605	מזומנים
176,368	115,353	פקדונות לזמן קצר
<u>275,398</u>	<u>202,958</u>	

ביאור 5: - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		א. הרכב:
2019	2020	
אלפי ש"ח		
2,700	2,551	מעסיקים (הרכב להלן)
16	18	פנסיות משותפות
4,563	4,695	חוב האוצר בגין סיוע אי העלאת גיל הפרישה
77	214	אחרים
65	-	מוסדות
17	-	צדדים קשורים
120	72	ריבית, דיבידנד לקבל
<u>7,558</u>	<u>7,550</u>	

ב. הרכב חובות מעסיקים:

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח		
2,700	2,550	בגין חודש דצמבר
-	1	בגין חודשים ינואר - נובמבר
<u>2,700</u>	<u>2,551</u>	

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
63,077	34,943
774,872	862,550
46,158	43,744
10,784	9,412
894,891	950,649
28,882	33,763
923,773	984,412

אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג מירון
אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג ערד
אגרות חוב אחרות בארץ
אגרות חוב אחרות בחו"ל

סך הכל אגרות חוב (ראה ב' להלן)

מניות וניירות ערך אחרים (ראה ג' להלן)

ב. אגרות חוב שאינן סחירות

1. התפלגות אגרות החוב

לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
37,226	39,161
30,783	21,080
22,241	5,875
6,418	3,672
3,771	1,452
18,397	76,696
362,758	393,633
410,249	406,326
3,048	2,754
894,891	950,649

תוך שנה
אחרי שנה ועד שנתיים
אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
אחרי 15 שנים (עד שנת 2048)

2. תקופה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
שנים	
7.23	5.75
9.60	9.52
0.62	0.20

בלתי צמודות
צמודות למדד
צמודות למט"ח

ביאור 6: - ניירות ערך שאינם סחירים (המשך)

ב. אגרות חוב שאינן סחירות (המשך)

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אחוזים	
2.23	1.81
(0.49)	(0.59)
1.52	0.92

3. תשואה ממוצעת משוקללת

בלתי צמודות
צמודות למדד
צמודות למט"ח

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
189	284
18,495	22,426
7,533	8,263
2,665	2,790
<u>28,882</u>	<u>33,763</u>

ג. מניות וניירות ערך אחרים

מניות לא סחירות
חוזים עתידיים
מוצרים מובנים
קרנות השקעה בארץ

קרנות השקעה בארץ

הקרן התקשרה בהסכמים לאשראי ולהשקעה בקרנות השקעה וקרנות הון סיכון, הקרן מתקשרת בחוזים עתידיים ומכשירים פיננסיים אחרים בכדי להקטין או להגדיל חשיפות מט"ח, ריבית או מדדים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 7: - ניירות ערך סחירים

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
292,801	309,308
29,609	42,294
8,369	9,195
330,779	360,797
68,690	62,981
12,585	15,794
21,608	39,192
92,563	109,544
346,003	343,036
541,449	570,547
872,228	931,344

אגרות חוב

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב אחרות בארץ
אגרות חוב אחרות בחו"ל

מניות וניירות ערך אחרים

מניות סחירות בארץ
מניות בחו"ל
תעודות סל בארץ
קרנות נאמנות בחו"ל
תעודות סל בחו"ל

סך הכל ניירות ערך סחירים

ב. אגרות חוב סחירות:

1. התפלגות אגרות חוב -

לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
20,264	6,224
3,642	7,426
8,655	5,298
1,719	9,445
9,335	2,973
7,129	31,135
63,968	41,079
414	1,085
215,653	256,132
330,779	360,797

תוך שנה
אחרי שנה ועד שנתיים
אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
אחרי 15 שנים (עד שנת 2096)

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 7: - ניירות ערך סחירים (המשך)

ב. אגרות חוב סחירות (המשך)

2. התפלגות לפי תקופה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
שנים	
6.75	6.18
17.89	18.10
11.48	10.80

צמודות למדד
בלתי צמודות
צמודות למט"ח

3. התפלגות לפי תשואה ממוצעת משוקללת

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אחוזים	
0.24	(0.42)
0.56	0.49
2.82	2.05

צמודות למדד
בלתי צמודות
צמודות למט"ח

ביאור 8: - פקדונות והלוואות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
127,788	108,124
47,379	41,135
175,167	149,259

פקדונות בבנקים
הלוואות לאחרים

ב. התפלגות לפי מועד הפדיון שלאחר תאריך המאזן

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
119,637	102,633
7,538	6,770
7,514	4,488
4,594	3,592
3,658	11,216
15,331	6,738
8,423	8,027
7,477	5,636
995	159
175,167	149,259

תוך שנה
אחרי שנה ועד שנתיים
אחרי שנתיים ועד ל- 3 שנים
אחרי 3 שנים ועד ל- 4 שנים
אחרי 4 שנים ועד ל- 5 שנים
אחרי 5 שנים ועד ל- 7 שנים
אחרי 7 שנים ועד ל- 10 שנים
אחרי 10 שנים ועד ל- 15 שנים
אחרי 15 שנים (עד שנת 2038)

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 8: - פקדונות והלוואות (המשך)

ג. תקופה ותשואה ממוצעת לפדיון

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
		<u>פקדונות בלתי צמודים</u>
0.18	-	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
0.75	-	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>פקדונות הצמודים למדד</u>
3.58	3.22	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
(0.46)	(0.30)	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>פקדונות הצמודים למט"ח</u>
0.58	0.58	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
2.29	0.80	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)
		<u>הלוואות לאחרים (צמודות מדד)</u>
6.65	6.40	התקופה הממוצעת המשוקללת (שנים)
0.87	0.89	התשואה הממוצעת המשוקללת (אחוזים)

ביאור 9: - רכוש אחר

א. ההרכב לשנת 2020			
סה"כ	תוכנה (2) אלפי ש"ח	טיוב נתונים (1)	
			<u>עלות</u>
5,186	1,615	3,571	יתרה ליום 1 בינואר, 2020
92	92	-	תוספות
5,278	1,707	3,571	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020
			<u>פחת שנצבר</u>
4,664	1,093	3,571	יתרה ליום 1 בינואר, 2020
165	165	-	תוספות במשך השנה
4,829	1,258	3,571	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020
449	449	-	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2020
	10%	-	שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 9: - רכוש אחר (המשך)

סה"כ	תוכנה (2)	טיוב נתונים (1)	א. ההרכב לשנת 2019
	אלפי ש"ח		
5,085	1,514	3,571	עלות
101	101	-	יתרה ליום 1 בינואר, 2019
5,186	1,615	3,571	תוספות
4,510	939	3,571	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2019
154	154	-	פחת שנצבר
4,664	1,093	3,571	יתרה ליום 1 בינואר, 2019
522	522	-	תוספות במשך השנה
	10%	-	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2019
			יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2019
			שיעור הפחת השנתי (באחוזים)

- ב. 1. במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתיים פרויקט טיוב הנתונים. חברת די בי קיו שעסקה במתן שרותי טיוב לקרנות הפנסיה סיימה את פעילותה. בהתאם, הועמסה עלות הטיוב על הקרנות על פי משקלות סופיים ונרשמה בסעיף רכוש אחר.
2. מבטחים מחזיקה במלוא זכויות הבעלות והשליטה (100%) של אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ (להלן-החברה). החברה נותנת שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בהקמת מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן -"מערכת מפנה"). ההשקעות במערכת מופחתות על פני 10 שנים החל מפברואר, 2009.

ביאור 10: - התחייבויות שוטפות

ליום 31 בדצמבר		הרכב:
2019	2020	
אלפי ש"ח		
14,462	14,697	פנסיה, תשלומי לעמיתים ומוסדות לשלם
327	938	צדדים קשורים
123	119	הוצאות לשלם
37	88	ספקים
598	749	מוסדות
46	36	זכאים אחרים
33	36	זכאים בגין פנסיות משותפות
142	288	שקים שטרם נפרעו
15,768	16,951	

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי

א. ההתחייבויות הפנסיוניות

1. ההתחייבויות האקטואריות

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן לימים 31 בדצמבר, 2020 ו-2019 מייצגות את הערך המהווה של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהווה של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרן. הדוח נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2. השכר הממוצע במשק

משבר הקורונה גרם לפיטורין וליציאה לחל"ת של עובדים רבים בעיקר בענפי ההסעדה, מלונות ומסחר קמעונאי בהם השכר לעובד נמוך מהממוצע. כתוצאה מכך, חלה בשנת 2020 עלייה חדה של השכר הממוצע במשק (שמ"ב) בכ- 7.3% יחסית לעליית שכר ממוצעת של כ- 2% בשנים 2019-2010.

העלייה בשמ"ב בשנת 2020 מביאה לעליה בסכומי הפנסיה להם זכאים פורשים בשנים 2020 - 2021 וכן ובעיקר, היא מביאה לגידול בהתחייבויות הפנסיוניות המחושבות של קרנות הפנסיה הוותיקות. במאזן זה הוצגו ההתחייבויות הפנסיוניות בהתאם לנתוני השמ"ב ליום המאזן.

סך הגידול החד-פעמי בהתחייבויות הנובע מהגידול החריג בשמ"ב, לעומת חישוב לפי גידול ריאלי בשנת 2020 של 2% בשמ"ב מוערך בסכום של כ- 2,351 מיליוני ש"ח בכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר (ולכ- 22 מיליוני ש"ח בקרן).

אנו מעריכים כי יציאה ממשבר הקורונה וחזרת העובדים מהחל"ת לשוק העבודה עשויה להביא לירידה בשמ"ב וכתוצאה מכך לירידה בהתחייבויות העתידיות.

על-מנת להעריך את ההשפעות של השינויים בתעסוקה כתוצאה ממשבר הקורונה על השכר הממוצע במשק ועל ההתחייבויות של הקרנות שמושפעות ממנו, בוצעה פנייה למומחה בעל-שם בתחום וגובשה חוות דעת מקצועית בנושא זה.

בהתאם לחוות דעת המומחה, עקב אי הוודאות הנוכחית לגבי עיתוי והיקף החזרה לעבודה, לא ניתן לקבוע אומדן יחיד לצפי השינוי בשכר הריאלי יחסית לרמתו בשנת 2019. ניתן לקבוע תחום סביר שהוא נכון לתחילת שנת 2021.

על סמך נתוני העבר, הסיק המומחה שלמשבר הקורונה אין השפעה ישירה על צפי השיעור השינוי בשכר הממוצע. לאור אי הוודאות שהוזכרה לעיל קבע המומחה תחום סביר לשינוי שנתי ריאלי ארוך טווח בשכר הממוצע בין 1.1% - 1.6%. המומחה הוסיף וקבע כי הנחת המודל האקטוארי הקיים בעמיתים לגבי שיעור השינוי בשכר הממוצע לטווח ארוך, שהוא 1.2%, הינה בתחום הסבירות.

3. ווקטור ריביות

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, שיעורי הריבית להיוון לצורך הכנת המאזן האקטוארי כחלק מהדיווח הכספי של הקרן יקבעו לפי שיעורי ריבית שונים משתנים מתקופה לתקופה בהתאם לעיתוי התשלום או התקבול הספציפי הצפוי. סדרת שיעורי ריבית חסרת סיכון אלו מהווה את ווקטור הריביות (להלן "ווקטור ריביות").

הווקטור נקבע על פי שיעורי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר. היוון לפי ווקטור ריביות מתבצע על ידי היווןם של תשלומים או הכנסות עתידיות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת.

מאחר ומשך החיים הממוצע של התחייבויות הקרנות ארוך יותר מאשר משך החיים הממוצע של הנכסים, ומאחר ולשינויים בווקטור הריביות השפעה מהותית ביותר על ערך נתונים אלו, השינויים בווקטור משפיעים באופן מהותי על הגירעון/עודף אקטוארי. השימוש בווקטור הריביות נעשה החל ממאזן שנת 2005. מאז התחלת השימוש בווקטור קיימים שינויים מהותיים בווקטור הריביות ממאזן למאזן המביאים לתנודתיות גבוהה במצב האקטוארי של הקרנות.

ווקטור הריביות מופיע בדוחות האקטוארים בלוח 1 שכותרתו "שיעור תשואה חסרת סיכון".

ביאור 11: התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. התחייבויות הפנסיוניות (המשך)

4. סיוע ממשלתי בגין אי-העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 64 לגיל 67
- הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל קצבת זקנה לנשים מגיל 64 לגיל 67 נקבע בסעיף 78 ט (ב)(8) לחוק הפיקוח. הסיוע האמור יינתן ככל שגיל קצבת הזקנה של נשים הקבוע כיום בנספח א' לתקנון האחד לא יעלה לגיל 67, וזאת בשל הפרש בהתחייבויות הקרנות בין גיל 67 כגיל הפרישה לנשים לבין גיל פרישה העומד על 64 לנשים שנולדו בחודש מאי 1953 ואילך. היה וגיל הפרישה האמור יעלה, יבוצעו ההתאמות הנדרשות. בהתאם להוראות סעיפים 78 ט (ב)(8) ו-78 יד (א)(2) לחוק הפיקוח, הסיוע בשל אי-העלאת גיל פרישה אישה לגיל 67 כאמור ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בסעיף 78 יד (א)(1) לחוק הפיקוח.
- בשנת 2020 הקרן קיבלה וצברה על חשבון הסיוע האמור לאותה שנה בסך 9,065 של אלפי ש"ח בגין נשים שפרשו עד ליום 30 באוקטובר 2020.
5. השהיה בהעלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64
- בסעיף 3.3 לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004 בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז נקבע כי ככל שלא תתקבל החלטת הוועדה הנזכרת באותו סעיף, עד יום 30.6.2009, לעניין מקורות המימון שיידרשו, ככל שיידרשו, לכיסוי העלות הנובעת מהשהיית העלאת גיל פרישה לנשים מגיל 62, ייוסף הסכום בגין העלות האמורה לסיוע הממשלתי.
- מאחר שלא הוקמה הוועדה הנזכרת בסעיף 3.3 לסיכום הדברים ולא התקבלה החלטה עד המועד האמור באותו סעיף, ייוסף לסיוע הממשלתי הקבוע בחוק הפיקוח סיוע בשל ההשהיה לעניין העלאתו של גיל פרישה בגיל 62 לאישה שנולדה בתקופה שבין חודש מאי 1947 לבין חודש דצמבר 1949, לעומת גיל הפרישה לאישה כפי שהוצע בהצעת חוק גיל פרישה המקורית.
- ביום 29.12.2010 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין העברת הסיוע בשל השהיית ההעלאה של גיל הפרישה.
6. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 9 לתקנון האחד
- בינואר 2012 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 י' לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחד (תיקון מס' 9 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך חמש שנים, החל בשנת 2012 ועד לשנת 2016. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2012.
7. ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה לנשים בעקבות תיקון מס' 10 לתקנון האחד
- במועד בו היה גיל פרישה אשה אמור להתחיל לעלות נקבעה השהיה נוספת. בינואר 2017 הורה המפקח על הביטוח, בתוקף סמכותו לפי סעיף 78 י' לחוק הפיקוח, על תיקון נספח א' לתקנון האחד (תיקון מס' 10 לתקנון), שעניינו גיל קצבת זקנה בקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
- בעקבות התיקון האמור לנספח א' לתקנון, נקבעה השהיה נוספת בהעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62, במשך שמונה חודשים, החל בחודש ינואר 2017 ועד חודש אוגוסט 2017. תחילתו של התיקון ביום 1 בינואר 2017.
- ביום 10 בינואר 2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון וביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.
- ביום 20 במרץ 2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל פרישת הנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר וזאת עד יום 30 באפריל 2017 וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה לגיל 62.
- בעקבות החלטה זו, ביום 26 במרץ 2017, פנו הקרנות במכתב נוסף לממונה על שוק ההון וביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל פרישת הנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.
- ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

ביאור 11: התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. ההתחייבויות הפנסיוניות (המשך)

8. תיקון חוק גיל פרישה

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגרעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביאור 11: התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. התחייבויות הפנסיוניות (המשך)

8. תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ- 5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזי הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר. בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגרעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא ינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

ביאור 11: -התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. ההתחייבויות הפנסיוניות (המשך)

8. תיקון חוק גיל פרישה (המשך)

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארם בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים לשנת 2019. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארם החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. בהברות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

בתאריך 28.12.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן וייחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת יוני 2021, שתשולם בתאריך 1.7.2021. החלטה זו ניתנה בשל המצב הפוליטי אשר בגינו לא התאפשר לקדם חקיקה בנושא העלאת גיל הפרישה, נוכח התחייבותו של שר האוצר בפני בית המשפט העליון, שניתנה מספר שבועות קודם לכן, לקדם תיקון חקיקה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים ונוכח מכתבו של מ"מ הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 27.12.2020 להמליץ לשר האוצר בממשלה הנכנסת לקדם תיקון חקיקה כאמור.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

פרטים נוספים לגבי הליך זה והליכים נוספים בעניין גיל הפרישה לנשים מפורטים בביאורים המשפטיים בדוחות הכספיים.

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

א. ההתחייבויות הפנסיוניות (המשך)

8. המודל להעמסת דמי ניהול

מאז שנת 2007 הקרנות מעמיסות את הוצאות התפעול בין הקרנות לפי מודל העמסת עלויות, אשר כולל משקולות שונות הניתנות לפנסיונרים, עמיתים פעילים, עמיתים בלתי פעילים, אירועי פדיון, אירועי פרישה, היקף הנכסים המנוהלים ומספר המעסיקים בכל קרן.

במהלך שנת 2014 ערכו הקרנות בדיקה יסודית למודל העמסת העלויות האמור. הבדיקה אשררה את המודל במלואו, לצד המלצה לתוספת משקולת עבור פרישות של אוכלוסיות מיוחדות. אשרור המודל, כמו גם תוספת המשקולת כאמור, אושרו לשימוש על ידי ועדת המנהלה של הקרנות וכן על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, אשר אישרה גם את השימוש במודל לצורך הערכת הוצאות הניהול העתידיות בתחזיות האקטואריות.

ב. הרכב ההתחייבויות הפנסיוניות

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	
2,879	2,928
1,775	1,864
367	387
5,021	5,179
345	276
(243)	(219)
102	57
5,123	5,236

התחייבויות פנסיוניות צבורות:

לפנסיונרים
לעמיתים פעילים
לעמיתים מוקפאי זכויות

התחייבויות עתידיות:

זכויות שייצברו לעמיתים פעילים
בניכוי דמי גמולים עתידיים

ג. הערות והמלצות האקטואר

החישובים בדוח האקטוארי התבססו על נתונים מקבצים שנשלפו ליום 31 באוקטובר, 2020. החבות האקטוארית הותאמה ליום 31 בדצמבר 2020 על בסיס ההנחות במודל.

אומדן סיוע ממשלתי ישיר – בהתאם להחלטת הממשלה הקרנות צפויות לקבל את חלקם היחסי בתמיכת המדינה לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. החלוקה הסופית תיקבע ע"י הממונה.

בשלב זה הסיוע הישיר המופיע בדוח האקטוארי נקבע בחלוקה רעיונית לצורך המאזן הנוכחי בלבד. הדוחות האקטואריים מצורפים לדוחות הכספיים וכוללים מידע מפורט בעניין הערכה האקטוארית. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי

1. סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות

ביטוי בדוחות לשנים 2020 ו-2019 של גובה הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות (להלן - ערך הסובסידיה) נעשה על-פי הוראות הממונה על שוק ההון בחוזר פנסיה 2006-3-4 ו-2010-3-3, בהתאם להפרש שבין תשואות כל האג"ח המיועדות ("מירון" ו"ערד") לבין ווקטור הריביות וכמפורט להלן:

- התאמת שערך אג"ח מיועדות לאומדן שווי הוגן: השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי בכל האג"ח המיועדות מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה האפקטיבית הצפויה בגין האג"ח המיועדות שהונפקו לבין ווקטור ריביות. סבסוד זה בסך 306 מיליוני ש"ח הוצג כחלק מנכסי הקרנות ורובו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
- סבסוד ממשלתי באג"ח מיועדות שהקרן צפויה להשקיע בהן בעתיד: על פי תקנות ההשקעה הקרן מחויבת לרכוש אג"ח מיועדות מסוג "ערד" כך ששיעור האג"ח המיועדות הכולל יהיה 30% מנכסיה. הדוח האקטוארי חושב, כבעבר, על פי ההנחה שאגרות החוב מסוג "ערד" יונפקו לקרן במועד בו תרד אחזקתה באג"ח מיועדות לשיעור נמוך מ-30% כך ששיעור האחזקה באג"ח מיועדות יעמוד על 30% מנכסי הקרן. השווי הכלכלי של הסבסוד הממשלתי באג"ח מסוג "ערד" מחושב כערך הנוכחי של הפרשי הריבית העתידיים הנובעים מהתשואה הצפויה בגין אג"ח "ערד" שיופקו בתשואה אפקטיבית של 4.86% (בהשלמה לשיעור של 30% מנכסי הקרן באגרות חוב מיועדות כולל "מירון") לבין ווקטור ריביות. סבסוד זה בסך כ-122 מיליוני ש"ח אינו מהווה חלק מהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, אלא מהווה סיוע ממשלתי נוסף. (שנה קודמת - כ-133 מיליוני ש"ח).

2. אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי

- אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי מסתכם לסך של כ-2,245 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת כ-2,282 מיליוני ש"ח). מאחר והסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הוותיקות טרם הוקצה סופית, (וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005), הקרן בהתאם להוראות המעבר בחוזר פנסיה 2006-3-4, רושמת כסיוע ממשלתי ישיר, בהתאם להערכת אקטואר הקרן, סכום שיהיה בו (בערכו היום לפי ווקטור ריביות), די לכיסוי גרעונה ולעמידה בהתחייבויותיה הפנסיוניות. מדובר באומדן המבוסס על הנחה לפיה יהיה די בסכומי הסיוע הממשלתי הישיר כדי לכסות את גירעונותיהן של כל קרנות הפנסיה שבהסדר.

גובה הסיוע גם כפוף לשנויים בגובה התחייבויות הפנסיוניות, שעשויים לחול בעיקר בשל: פסיקת בתי המשפט בעניינים עקרוניים, שינוי בהנחות אקטואריות ושינויים בגובה ריבית ההיוון (לוקטור ריביות). אי לכך, ככל הנראה, הסיוע הממשלתי הישיר בפועל יהיה שונה מהאומדן האמור.

- קיים פער בין שיעורי הריביות המחושבים בדוח לצורך קביעת הערך המהוון של הסיוע הממשלתי הישיר הצפוי לקרן, ובין שיעור הריבית שתשולם בפועל על סכומי הסיוע הממשלתי שתקבל הקרן. הערך הנוכחי של הסיוע הישיר המוצג בדוח שונה מערך הסיוע המוצג לפי ריבית 4% שנקבעה בחוק. אם יתברר בעתיד, לאחר קביעת החלק היחסי של כל קרן בסיוע וקביעת לוח הסילוקין ולאחר שנלקחה בחשבון כרית הביטחון, כי הסיוע הממשלתי לפי החוק לא יספיק לכיסוי הגרעון הכולל, תאזן הקרן באמצעות התאמת זכויות העמיתים על פי מנגנון האיזון האקטוארי. במצב זה תהא רשאית הקרן, כפוף לקבלת אישורים מתאימים, להקטין את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאירים בהתאם לחלוקה שתקבע.

3. הגרעון הכולל לפני סיוע ממשלתי עתידי

- הגרעון הכולל לפני סיוע של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מסתכם נכון ליום המאזן לסך של כ-254 מיליארדי ש"ח (בשנה הקודמת כ-238 מיליארדי ש"ח). בהתאם לחוזר פנסיה 2006-3-4 אומדן הסיוע הישיר המוצג בדוח הכספי יהיה הנמוך מבין שני אלה:
- אומדן חלקה הגרעוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע ממשלתי הישיר.
- הגרעון האקטוארי לפני סיוע ממשלתי, נכון ליום המאזן, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות.
- הסכום המוצג כסיוע ממשלתי ישיר במאזן הקרן הינו הסכום על פי התחשיב בסעיף 1 לעיל.

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה

א. המספרים המוצגים להלן הינם יתרת התחייבויות המדינה, נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, וזאת בהתאם לטיטוט הכרעה בנושא הסיוע הממשלתי לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר שהעביר המפקח על הביטוח למנהלת המיוחדת ביום 21 במרס, 2010 (להלן: "טיטוט ההכרעה").

ליום 31 בדצמבר		הסיוע הממשלתי
2019	2020	
מיליוני ש"ח		
67,922	67,922	הסיוע הממשלתי הישיר
10,378	10,378	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
78,300	78,300	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		פחות: סיוע שהתקבל
(28,785)	(30,574)	סיוע ישיר
(10,300)	(10,341)	סיוע עקיף
(39,085)	(40,915)	סה"כ סיוע שנתקבל
39,215	37,385	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי

ליום 31 בדצמבר		הסיוע הממשלתי
2019	2020	
מיליוני ש"ח		
163,008	168,533	הסיוע הממשלתי הישיר
24,906	25,751	הסיוע הממשלתי העקיף באג"ח מיועדות מסוג "מירון"
187,915	194,283	סך הכל סיוע ממשלתי לפי חוק
		פחות: סיוע שהתקבל
(69,081)	(75,862)	סיוע ישיר
(24,718)	(25,660)	סיוע עקיף
(93,799)	(101,522)	סה"כ סיוע שנתקבל
94,115	92,762	סה"כ יתרת הסיוע הממשלתי
238,273	254,017	סה"כ שווי הוגן של יתרת הסיוע הממשלתי

(*) על פי סעיף 78(ד) (ג) לחוק הפיקוח הסיוע הממשלתי צמוד למדד החל מחודש ינואר 2003 ונושא ריבית שנתית של 4%.

(**) לפי סעיף 78(ד) לחוק הפיקוח במחירי יום המאזן.

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

ב. בסעיף 78- יד לחוק הפיקוח נקבע כי הממשלה תסייע לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד, ובכלל זה לעמיתיהן, בהעברת כספים מתקציב המדינה בסך של 78,300 מיליוני ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2003, הכולל את סכום ערך הסובסידיה.

לענין זה, "ערך הסובסידיה" משמעו - ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על אג"ח מסוג "מירון" שהונפקו לקרנות הוותיקות שמונה להן מנהל מיוחד וטרם נפדו ביום 30 באפריל, 2003 לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת אילו שיעור הריבית עליה היה 4%.

בהתאם לסעיף 78 יד (ב) לחוק הפיקוח, העברת הכספים לכל קרן ותיקה במסגרת הסיוע תיעשה בהתאם להוראות המפקח. בהתאם לאמור, קבע המפקח ביום 17 באוגוסט 2005 לוח סילוקין המפרט כללים בדבר העברת כספי הסיוע. לקביעה האמורה צורף לוח תזרים מזומנים, אשר כלל גם התייחסות לכספי הסיוע שהועברו בשנים 2003 עד 2005. בראשית שנת 2007 משרד האוצר הודיע כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר כלל הסכומים המפורטים בלוח תזרים המזומנים.

במענה לבקשת הבהרה בנושא מהממונה על שוק ההון, אישר הממונה במכתב מיום 28 במרס 2007, כי מתבצעת על ידו בדיקה בדבר התאמת הסיוע הכספי שהועבר לקרנות הפנסיה שבהסדר לסיוע המפורט לעיל, ובכלל זה לסכום ערך הסובסידיה, ולאמור בלוח תזרים המזומנים, והוסיף כי אין באמור כדי להשפיע לרעה על מצבם הכספי של עמיתי הקרנות בעתיד, שכן ממילא הקרנות אינן זכאיות לסיוע ממשלתי מעבר לאמור בסעיף 78 יד(ד) לחוק הפיקוח. הממונה הבהיר במכתב נוסף מאותו יום, כי האמור במכתבו הראשון מתייחס לסיוע הממשלתי שקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לו לפי סעיף 78 יד (ד) לחוק הפיקוח, וכי אין באמור כדי לגרוע מסיוע ממשלתי אחר שהקרנות זכאיות לו לפי הוראות הדין.

בהמשך לבדיקת משרד האוצר כאמור, בדיונים שנערכו בנושא בין הקרנות לבין משרד האוצר, עלו ארבע סוגיות הנוגעות לערך הסובסידיה, להלן פירוט הסוגיות, עמדת הקרן בעניינן (המתבססת גם על עמדה משפטית שהתקבלה בקרנות בעבר), ועמדת המדינה המעודכנת על פי טיוטת ההכרעה שהועברה לעיון הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי המדינה של דרך החישוב כאמור בטיטוט ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר, כאמור לעיל, שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקות שבין משרד האוצר לבין הקרנות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי פסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים כאמור להעמיד את ההחלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי לממשלה. בשלב זה, ובטרם קבלת ההכרעה כאמור, הדוחות הכספיים משקפים את הפירוט שבטיטוט ההכרעה.

לוח הסילוקין החדש שפורסם ע"י הממונה ביום 30 בדצמבר, 2013 מאמץ גם הוא את טיוטת ההכרעה.

למרות האמור יובהר, כי אין בהצגת הדוחות הכספיים במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות בנושא זה.

להלן פירוט מחלוקות הסיוע:

1. העברות ישירות לקרן בנין לתקופה שבין ינואר 2003 עד ספטמבר 2003

("קרן חצי") בסך כ- 960 מיליוני שקלים נכון ליום 31 בדצמבר 2020.

גישת המדינה היא שהעברות אלו כלולות בסיוע הממשלתי.

לעמדת הקרן, הסיוע לקרן בנין בגין חודשים אלו נלקח מ"העתודה האקטוארית" (קרן מיוחדת שהוקמה על ידי הממשלה עוד בשנת 1991 וכללה כספים אותם החליטה הממשלה להעביר לקרנות עוד בשנת 1977).

בטיטוט ההכרעה מוצגת עמדה, לפיה בסיוע הממשלתי לקרנות בהתאם לסעיף 78 יד לחוק הפיקוח ייכלל הסיוע שהועבר לקרן בנין החל מיום 1 באוקטובר 2003 ולא לפני.

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ד. סיוע ממשלתי (המשך)

4. התחייבות הממשלה לתמיכה בקרנות הפנסיה (המשך)

2. שינוי נוסחת חישוב ערך הסובסידיה הגלום באג"ח מסוג מירון-

לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה מחושב כהפרש שבין סכום הריבית הצמודה שמשלמת הממשלה על איגרות החוב מסוג מירון, לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משלמת אילו שיעור הריבית עליהן היה 4% (בהנחה שהריבית משולמת פעם אחת בשנה), ובמונחים חצי שנתיים: הפרש בין 2.75% ל-2%. גישת המדינה היא חישוב ערך הסובסידיה כהפרש בין הריבית השנתית בפועל המשולמת פעמיים בשנה על האג"ח מסוג מירון לבין ריבית דריבית שתוצאתה 4%, ובמונחים חצי שנתיים: הפרש בין 2.75% ל-1.98%.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, הפרש בין תוצאות שתי הנוסחאות עשוי להגיע לכ- 656 מיליוני ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת גישת המדינה.

3. מועד התחלת הכללת הריבית על אג"ח מסוג מירון בערך הסובסידיה.

גישת המדינה היא שתשלומי ריבית בשל מירונים בגין התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003 נכללים בערך הסובסידיה. עמדת הקרנות היא שמאחר שבסעיף 78 לחוק הפיקוח לא ניתנה התייחסות מפורשת לסיוע ממשלתי שניתן לקרנות שבהסדר לפני מועד כניסתו לתוקף של פרק ז' 1 לחוק הפיקוח (היינו: לפני יום 1 ביוני 2003), הרי שאין לכלול במסגרת הסיוע הממשלתי תשלומי ריבית בשל מירונים שהוחזקו בידי הקרנות שבהסדר ואשר שולמו לקרנות בעד התקופה שבין יום 1 בינואר 2003 לבין יום 31 במאי 2003. נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, הפרש בין 2 הגישות עשוי להגיע לכ- 1,397 מיליוני ש"ח, באופן שחישוב לפי גישת המדינה יגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה עמדת הקרנות.

4. הכללת ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003 בערך הסובסידיה-

לעמדת הקרן, ערך הסובסידיה אינו מתחשב בריבית המשולמת על ארבע סדרות אג"ח מסוג מירון שנקנו לאחר יום 30 באפריל, 2003, גישת המדינה היא כי הריבית המשולמת על אגרות החוב האמורות יכלול בחישוב ערך הסובסידיה.

נכון ליום 31 בדצמבר, 2020, ערך הסובסידיה בגין ארבע סדרות האג"ח האמורות עשוי להגיע לכ- 1,705 מיליוני ש"ח, באופן שיגדיל את ערך הסובסידיה, ויקטין את הסיוע הישיר כתוצאה מכך. בטיטת ההכרעה מובאת גישת המדינה.

5. התחייבות להגדלת הסיוע הממשלתי לפי סעיף 78 (ט') (8) לחוק הפיקוח

בסעיף 78 ט (ב) (8) לחוק הפיקוח נקבע כי כל עוד לא הועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ולאשה, יכוסה ההפרש על ידי הגדלת הסיוע הממשלתי מעבר לסכום האמור בפסקה 1 בסעיף 78(א) לחוק הפיקוח.

לעניין זה, "ההפרש"-הפרש בין התחייבויות הקרן כפי שהיו אם יועלה גיל הפרישה לגיל 67 לגבר ואישה לבין התחייבויות הקרן כשגיל הפרישה הוא גיל 67 לגבר שנולד בחודש מאי 1942 ואילך וגיל 64 לאישה שנולדה בחודש מאי 1953 ואילך.

התחייבות המדינה בסעיף זה חושבה על פי הנתונים המצרפיים של הדוחות האקטואריים בקרנות. התחייבות המדינה על פי החוק הינה לשלם סכום זה על פי ההתחייבות בפועל. סך התחייבות המדינה ליום 31 בדצמבר, 2020 מסתכם ל- 5,434 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת- 5,933 מיליוני ש"ח).

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ה. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטוארים. במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פורסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 78(טו)1, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין:

1. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן.
2. גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%.

בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ייחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 47 מיליארדי ש"ח.

ערך פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2020, עומד על סך של 56,952 מיליוני ש"ח (כ- 613 מיליוני ש"ח לקרן).

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 31 בדצמבר 2020 לכ- 44,326 מיליוני ש"ח (כ- 511 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 11: - התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי (המשך)

ו. יתרת גרעון הקרן

1. הקרן צפויה לקבל סיוע ממשלתי לפי הוראות החוק, אלמלא הסיוע כאמור היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 3,306 מיליוני ש"ח (בשנה הקודמת - 3,179 מיליוני ש"ח).
- גובה השפעת השינוי בריבית ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון לפני סיוע ממשלתי עתידי הסתכמה לסך של 238 מיליוני ש"ח.
2. הגרעון עשוי להשתנות בעיקר בשל שינויים שיחולו בהנחות אקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת מאזנים אקטואריים (לרבות שינויים בריבית ההיוון, טיב נתונים, והכרעות בתי המשפט בתיקים עקרוניים).
- הגרעון אמור להיות מכוסה על ידי סבסוד ממשלתי, בכפוף לגובה הסכום שהקרן תקבל מסך הסבסוד הממשלתי ששוויו המהוון לפי וקטור הריביות לתאריך הדוחות מוערך בסך של כ- 254 מיליארדי ש"ח, שווי זה כולל את הסיוע הישיר, את הסיוע העתידי הנובע מאגרות חוב מיועדות, את הסכום הנוסף העתידי להתקבל לכיסוי מלוא העלויות הנובעות מאי העלאת גיל פרישה לאישה מגיל 64 לגיל 67 ואת כרית הביטחון הנאמד בסך של 5,434 מיליוני ש"ח.
3. הסיוע הישיר הוקצה כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו יהיה זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר. כאשר בשנה זו שיעור הגרעון לאחר סיוע הוא 9.4% במקרה שבו ייווצר בעתיד גירעון או עודף אקטוארי בקרנות, בשיעורים הקבועים בסעיף 64 לתקנון האחד, יופעלו מנגנוני האיזון האקטוארי הקבועים בסעיף האמור.
4. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות של קרן פנסיה מבוססת על תחזית של תזרימי כספים עתידיים הצפויים על פי מערכת הנחות אקטואריות. תזרימים אלו בפועל עלולים להיות שונים מהצפוי, עקב שוני אפשרי בין המציאות בפועל בעתיד לבין התחזיות.
5. מערכת ההנחות שעליהן מבוסס המאזן האקטוארי כפופה לשינויים שעשויים לחול בה בעתיד, בהצטבר מידע מעודכן ביחס לגורמים שיש להם השפעה על המשך תקפותן של ההנחות, כגון: שינויים בהתפתחות תוחלת החיים, שינויים רגולטוריים, שינויים כלכליים, ועוד. השינויים האפשריים המפורטים לעיל, ישפיעו בהתרחשם, על גובה העודף או הגרעון האקטוארי של הקרן.
6. ביום 29 באוגוסט 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על עדכון לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר. ביום 30 בדצמבר 2014 הורה הממונה על עדכון נוסף של לוח תזרימי המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הפנסיה, וזאת בשל נסיבות הנוגעות לתקציב המדינה לשנים 2014 ו-2013.
- עדכון לוח תזרימי המזומנים שבוצע באוגוסט 2013 הביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרימי המזומנים הקודם).
- הפריסה המעודכנת הגדילה את שווי הסיוע ובנוסף הביאה להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.
7. ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטואריים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. ביום 06.11.2019 פורסם חוזר ביטוח 2019-10-1, אשר במסגרתו עודכן מודל שיפורי התמותה. החל ממאזן לשנת 2019 המאזנים נערכים בהתאם למודל השיפור כאמור.
- בחדש דצמבר 2019 הוגשו לבחינת האקטואר ברשות שוק ההון תוצאות המחקרים הדמוגרפיים והכלכליים שנערכו בקרנות. בחודש ינואר 2021 הסתיימה בחינת ההנחות הבאות: גידול שכר, שיעורי עזיבה, שיעורי מעבר מפעיל לבלתי פעיל, ודחיית פרישה. ביום 28.02.2021 התקבל אישור מרשות שוק ההון להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. בהתאם, החל מהמאזן הנוכחי, עדכנו ההנחות כאמור.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 12: - הכנסות מהשקעות

הרכב:	
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	
<u>מניירות ערך שאינם סחירים</u>	
103,988	50,611
1,574	(2,778)
30,993	17,657
136,555	65,490
<u>מניירות ערך סחירים</u>	
46,198	8,034
3,568	995
74,765	32,596
124,531	41,625
<u>מפקדונות והלוואות</u>	
(3,798)	(5,330)
4,157	552
359	(4,778)
261,445	102,337

ביאור 13: - הוצאות הנהלה וכלליות

א.	ההרכב:	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
		2019	2020
		אלפי ש"ח	
	שכר ונלוות	1,088	896
	החזקת משרד ותפעוליות שונות	764	883
	מחשוב, נטו ^(ב)	388	397
	פחת רכוש אחר	154	165
		2,394	2,341

- ב. 1. משנת 2005 מסופקים שירותי המחשוב על ידי אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ (חברה קשורה).
הוצאות מחשוב כוללות העמסת עלויות שירותי המיכון המסופקים כאמור.
2. ביום 20 בספטמבר 2007 נחתם באישור וועדת המנהלה הסכם בין כל 8 הקרנות שבהסדר, שמטרתו לעגן משפטית את התפעול המשותף של הקרנות במציאות של איחוד תפעולי. ההסכם נועד להסדיר את הנושאים הבאים:
- עבודתם של כלל עובדי הקרנות, שכל אחד מהם מועסק ע"י קרן ספציפית, עבור כלל הקרנות.
 - העמסת עלויות התפעול המשותף וכללי ההתחשבות בין הקרנות.
 - תחילת האחריות המשפטית בין הקרנות בנושא התפעול.
- משנת 2007 הועמסו כלל הוצאות הניהול על הקרנות השונות בהתאם למודל ההעמסה המפורט בהסכם – ראה [ביאור 11 א'](#).

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות

א. לתאריך המאזן ולתאריך פרסום הדוחות הכספיים קיימות מספר תביעות נגד הקרן, ובכללן תביעות עמיתים וגמלאים בגין זכויותיהם בקרן הפנסיה ותביעות אחרות. להערכת ההנהלה, על סמך הצהרת יועציה המשפטיים, אין לראות בתביעות שאינן מפורטות בביאור זה, כתביעות שיכולות להשפיע מהותית על מצב הקרן או שלא ניתן להעריך את סיכויי הצלחתן, ועל כן לא נרשמה בגין הפרשה בדוחות הכספיים.

ב. גביית חובות מעסיקים - חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 מטיל אחריות על קרן הפנסיה להבטיח זכויות פנסיה לעובדים אם המעביד פיגר בתשלומיו, אלא אם כן נקטה הקרן בכל ההליכים הקבועים בחוק. הקרן פועלת לגביית החובות מול המעסיקים. קיימות תביעות נוספות שהקרן הינה צד להן, אשר נובעות מאי העברת דמי גמולים על ידי מעסיקים. לדעת ההנהלה, בהסתמך על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, תביעות אלה אינן ניתנות להערכה או כימות, במלואן.

ג. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תביעות 2.33% - דמי גמולים

1. ביום 20 ביולי 2006 הוגש כתב תביעה מטעם הקופה כנגד הסתדרות מדיצינית הדסה (להלן - "הדסה"). התביעה נולדה בעקבות תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן - "החוק" או "חוק הפיקוח"), אשר התקבל בכנסת ביום 28.5.2003. בהתאם להוראות אותו תיקון, יש להגדיל את שיעורי התשלומים השוטפים שמשלמים העמיתים בקרנות הוותיקות ומעסיקיהם ביחס לשיעורים שהיו קיימים ביום 30 באפריל 2003. שיעור דמי הגמולים החודשי ששילמה הדסה לקופה בגין עובדיה ביום 30 באפריל 2003 עמד על 14.33% מן המשכורת.

2. בפועל לא הגדילה הדסה את שיעור דמי הגמולים שהיא משלמת לקופה בגין עובדיה, כפי שהיה עליה לעשות מכוח סעיף 78א לחוק הפיקוח.

3. לטענת הדסה, עם חקיקתו של פרק ז'1 לחוק הפיקוח, נשמט הבסיס למחויבותה לתשלום דמי גמולים בשיעור של 14.33%, והיא מחויבת בתשלום דמי גמולים בשיעור של 12% בלבד, בתוספת השיעור הנוסף שנקבע בסעיף 78א לחוק.

הקרן תבעה כי הדסה תשלם את מלוא דמי הגמולים הקבועים בד"ן. כמו כן, נתבקש כי בגין אי תשלום דמי הגמולים בשיעורים האמורים תחויב הדסה בתשלום פיצויי הלנה לפי סעיף 19א(ב) לחוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 עד למועד התשלום בפועל של סכומי הקרן.

4. מאחר ולא קיימת ודאות בגביית החוב, כאמור, החליטה ההנהלה ליצור הפרשה כנגד מלוא הסכום הנדון, הן לגבי חוב העבר והן לגבי דמי הגמולים העתידיים.

5. דיוני ההוכחות בתובענה הסתיימו, הקרן הגישה סיכומים מטעמה ביום 5.2.2017.

סיכומי הממונה על שוק ההון הוגשו ביום 20.6.2017 וסיכומי הדסה הוגשו ביום 11.7.2017. בית הדין נעתר לבקשת קרן הפנסיה להגשת סיכומי תשובה ואלו הוגשו ביום 18.10.2017. ניסיון של הדסה להגיש בקשה נוספת לאחר הגשת הסיכומים, בתואנה שגילתה שמתקיים הליך גישור בנושא מקביל ע"י אגד, זכה להתנגדות הקרן, בשל השלב שבו מצוי ההליך והשוני בהתנהלות של שני המעסיקים, ובית הדין קיבל את עמדת הקרן שאין הצדקה לכך.

בהתאם לפסק דין שניתן ביום 3.1.2019 - התביעה התקבלה, ונקבע כי היה על "הדסה" להגדיל את הפרשותיה לקרן הדסה ב-1.5%, משמע שהחל מ-2007 היה על הדסה להפקיד לקרן הדסה סה"כ 22.83% משכר עובדיה, מתוכו חלקה של המעסיקה - 15.83% (8.33% פיצויים ו- 7.5% דמ"ג), וחלק העובדים - 7%.

הדסה חוייבה בתשלום הוצאות של כ- 400 אלף ש"ח לקרן הפנסיה.

בית הדין פנה בסיום פסק דינו למשרדי האוצר והבריאות והמליץ לקיים מגעים עם הדסה והעובדים בניסיון לגבש פשרה שתייתר את המשך ההליכים.

ב"כ הדסה הגישו בקשה מוסכמת לארכה להגשת הערעור ולבקשה לעיכוב ביצוע ובית הדין הארצי לעבודה אישר מתן ארכה עד ליום 6.6.19. ביום 6.6.19 הוגש ערעור מטעם הדסה וביום 10.6.19 הוגשה בקשה מטעם הדסה לעיכוב ביצוע פסק הדין.

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תביעת 2.33% - דמי גמולים (המשך)

הצדדים הגיעו להסדר לעניין תשלום הוצאות המשפט (הדסה תשלם את ההוצאות שנפסקו לקרן הפנסיה ולמדינה ב- 15 תשלומים שווים) ובית הדין הארצי נתן להסדר זה תוקף של החלטה ביום 1.8.19.

דיון מוקדם בערעור התקיים ביום 15.9.19. בדיון זה הציע בית הדין לצדדים לקיים ביניהם הליך גישור. הדסה וקרן הדסה נתנו הסכמתם להצעה זו. המדינה לא הסכימה לקיים גישור. במקביל מונחת בפני בית הדין הארצי בקשת הדסה להוספת ראיות לתיק, שבמרכזה טענת הדסה כי תשלום השלמת פיצויי פיטורים לעובדיה המסיימים לעבוד (2.33%), מהווה הסדר חלופי להגדלת ההפקדות לקרן הדסה. בקשה זו טרם הוכרעה.

התיק נקבע לדיון לתאריך 7.7.2020, כאשר לדיון זה הוזמנו על-ידי בית הדין הארצי הממונה על התקציבים במשרד האוצר, מנכ"ל משרד הבריאות, הממונה על שוק ההון ומנכ"ל הדסה.

לבקשת הדסה, בשל עיכובים הקשורים למשבר הקורונה, נדחה מועד הגשת סיכומיה וסיכומי יתר הצדדים בהליך וכן נדחה מועד הדיון מיום 7.7.2020 ליום 20.10.2020. לדיון זה הוזמנו על-ידי בית הדין הארצי הממונה על התקציבים במשרד האוצר, מנכ"ל משרד הבריאות, הממונה על שוק ההון ומנכ"ל הדסה.

לבקשת הדסה, בשים לב לסגר השני והשפעותיו על היכולת להיערך לדיון, הדיון נדחה ליום 22.12.2020 ולאחר מכן ליום 11.5.2021.

ראה גם ביאור 16.

ד. תביעת אליהו קריצ'מן נ' מבטחים – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית:

במהלך חודש נובמבר 2015 הגיש התובע לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תביעה כנגד מבטחים, בצירוף בקשה להכיר בה כייצוגית. התובע הינו פנסיונר של מבטחים שצבר את שיעור הקצבה המקסימאלי (70%) במועד הגיעו לגיל פרישה אך המשיך את ביטוחו הפנסיוני ושלם למבטחים דמי גמולים עד למועד פרישתו בפועל, לאחר גיל הפרישה התקנוני.

לטענת התובע, במקום לפרוש לקצבה במועד הגיעו לגיל הפרישה התקנוני, הוא הוטעה להמשיך ולשלם למבטחים דמי גמולים לאחר גיל הפרישה התקנוני וצבירת שיעור הקצבה המירבי אף שהתועלת שהניב לו המשך התשלום היתה שולית ביחס לקצבאות הזקנה שהפסיד. על פי הנטען על ידי התובע, דמי הגמולים ששולמו על ידו ועל ידי מעסיקו לאחר מועד הפרישה התקנוני, לא תרמו לחסכון הפנסיוני אלא שימשו להעשרת קופתה של קרן הפנסיה, אשר דאגה להשיבם לידי במועד פרישתו בפועל אך ללא ריבית.

בנסיבות אלה, עותר התובע בתביעתו לחייב את מבטחים לשלם לו קצבאות זקנה החל ממועד גיל הפרישה התקנוני בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. כמו כן, עותר התובע לחייב את מבטחים לשנות את הוראות התקנון לרוח הדברים שייקבעו על ידי בית הדין בעקבות התביעה ולחילופין להורות לקרן הפנסיה להודיע לכל עמית בסמוך למועד הגיעו לגיל הפרישה התקנוני, כי עליו להסדיר את פרישתו וכן להבהיר לו מהן ההשלכות של דחיית פרישתו מהקרן לצד המשך תשלום דמי הגמולים.

במסגרת בקשתו להכיר בתביעה כייצוגית, הגדיר התובע את הקבוצה היציגה כעמיתים שבטוחו במבטחים אשר פרשו לאחר גיל הפרישה התקנוני, ואשר במועד בו הגיעו לגיל הפרישה, כאמור, צברו את שיעור הקצבה המירבי (70%), ושולמו בגינם דמי גמולים לאחר שעברו את גיל הפרישה התקנוני.

עמדת הקרן היא, כי התובענה מנוגדת להוראות תקנון קרן הפנסיה והיא איננה מתאימה להתברר כייצוגית, מאחר ולא מתקיימים בה התנאים המקדמיים הקבועים בהוראות הדין לעניין ההכרה בתביעה כייצוגית, בין היתר, בשל הדרישה לשינוי הוראות תקנוניות הכפופות לאישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר וכן לאור סכום התביעה הגדול שנתבע לכל אחד מחברי הקבוצה (כ- 38,000 ש"ח), כפי שהוגדר במסגרת התביעה והבקשה להכרה בה כייצוגית. לדעת היועצים המשפטיים, להכרעה שיפוטית בתובענה זו עשויה להיות השפעה ישירה על כלל הקרנות.

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ד. תביעת אליהו קריצ'מן נ' מבטחים – בקשה להכיר בתביעה כייצוגית: (המשך)

תשובת הקרן לבקשה להכיר בתביעה כייצוגית הוגשה במאי 2016. ובמסגרתה ביקשה לדחות את הבקשה. בתשובה נטען, בין היתר, כי הקרן פעלה בעניינו של התובע בהתאם להוראות התקנון; משלא ביקש לפרוש לקצבת זקנה אף שהגיע לגיל הזכאות לקצבת זקנה והמשיך לשלם דמי גמולים לקרן, הוא דחה בפועל את פרישתו לקצבת זקנה. בנוסף, הקרן טענה בתשובתה כי התביעה אינה עומדת בתנאי הסף הקבועים בהוראות הדין לצורך אישורה כתביעה ייצוגית.

התובע הגיש את סיכומיו בחודש נובמבר 2017 לדעת הנהלת הקרן, בהתבסס על יועציה המשפטית, לא ניתן להעריך בשלב זה של ההליך המשפטי בבקשה לתביעה ייצוגית, את החשיפה הקיימת אם בכלל, בגין תביעה זו, ובהתאם לכך לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים בגין תביעה זו.

הקרן הגישה סיכומים מטעמה ביום 1.4.2018 והמבקש הגיש סיכומי תשובה. ביום 27.6.2019 ניתנה החלטת בית הדין האזורי לפיה נדחתה הבקשה לדון בתביעה כתביעה ייצוגית מטעמי הקרן וטעמים נוספים והתובע חויב בהוצאות בסך של 15,000 ש"ח. בית הדין קבע כי תובענה ייצוגית אינה הדרך היעילה וההוגנת לניהול העניין והוסיף כי טענותיו של התובע בדבר חובתה של קרן פנסיה ליידע אותו כי הגיע לגיל פרישה אינן מבוססות בדין.

ביום 12.9.2019 הגיש מר קריצ'מן ערעור על ההחלטה לפיה נדחתה הבקשה להכיר בתביעתו כייצוגית. על הצדדים להגיש את סיכומיהם ונקבע דיון בערעור ליום 30.3.2020.

ביום 8.7.2020 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה לפיו נדחה ערעורו של המערער על פסק הדין האזורי, בשל הקושי בניהול הליך ייצוגי בסוגיה עליה ערער דחה את בקשתו לאשר את תביעתו כייצוגית.

בית הדין הורה למזכירות בית הדין למסור העתק מפסק דינו לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, על מנת שיתן את דעתו לטענות המערער בדבר חוסר הכדאיות בדחיית מועד הפרישה.

טרם נמסרה הודעת מר קריצ'מן אם הוא מבקש לדון בתביעתו האישית.

ה. תביעת פנינה ברוט - בקשה להכיר כתובענה ייצוגית

הגב' פנינה ברוט הגישה תביעה נגד הקרנות, שעניינה משיכת כספים בתשלום חד פעמי תוך ויתור על זכויות לקצבה, בידי מבטחים שהוכרו כזכאים לקצבת נכות בקרן בה הם מבטחים וקיבלו ממנה קצבת נכות. בתביעה עותרים התובעים למתן סעד הצהרתי לפיו על הקרנות לאפשר לכל עמית שקיבל בפועל לא יותר מ- 12 קצבאות נכות למשך את הכספים הצבורים בחשבונות, מבלי שינוכו מהם סכומי קצבאות הנכות ששולמו לו.

התביעה האישית של התובעים מסתכמת בכ- 88,000 ש"ח. סכום התובענה הייצוגית עומד על סך של 854,000,000 ש"ח.

דיון הוכחות התקיים ביום 23.2.2017 ובחודש אפריל 2017, סמוך למועד בו היה על התובע להגיש את סיכומיו, ביקש התובע לעכב את הדיון בתיק עד להכרעת בית הדין ארצי לעבודה בעניין שדומה באחד מהיבטיו לעניין נשוא התביעה.

התובע הגיש את סיכומיו בחודש ספטמבר 2017, הקרנות הגישו את סיכומיהן בחודש פברואר 2018 והתובע הגיש סיכומי תשובה בחודש אפריל 2018.

בחודש יוני 2018 דחה בית הדין האזורי לעבודה את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית. המבקש הגיש ערעור לבית הדין ארצי לעבודה על פסק דינו של בית הדין האזורי. בחודש ינואר 2019 נקבעו סדרי הגשת סיכומי הצדדים ומועד הדיון בערעור נקבע ל-15.7.2019.

בינתיים, החליט בית הדין האזורי להתלות את בירור התביעה האישית, לפי בקשת התובע עד להכרעה בערעור.

בדיון בערעור בבית הדין הארצי לעבודה, שהתקיים ביום 23.9.2019, צומצמה הקבוצה לעמיתים לשעבר אשר מסכומי ערכי הפדיון ששולמו להם נוכח קצבאות הנכות ששולמו להם. תוך כדי הכנת פסק הדין בערעור על דחיית הבקשה להכיר בתביעה כייצוגית, הסתבר לבית הדין הארצי כי יש מקום לקביעת מועד לדיון נוסף והוא נקבע ביום 1.3.2020, במסגרת הדיון שהתקיים, הציע בית הדין הארצי לצדדים את ההסדר הבא – הקרנות ישלחו הודעה לקבוצה המצומצמת של העמיתים, שביצעו משיכת כספים ונדרשו להשיב את כספי קצבאות הנכות שקיבלו, החל מחודש מאי 2007 ואילך, בנוגע לתביעה האישית המתנהלת בעניינו של אמיר ברוט, כאשר הערעור בהליך הייצוגי יימחק וייפסק לזכות המערער גמול ושכר טרחה לפי שיקול דעת בית הדין ואילו התביעה האישית של המערער תתברר בבית הדין האזורי.

הקרנות בוחנות את הצעת בית הדין ויודיעו את עמדתן בנושא.

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

1. תביעת פנינה ברוט - בקשה להכיר כתובענה ייצוגית (המשך)

מבטחים הודיעה לבית הדין הארצי כי מסיבות מעשיות ומבלי שהדבר ייחשב הכרה בעילת המערער, מקבלת מבטחים את הצעת בית הדין. בהתאם להחלטת בית הדין הארצי מבטחים צרפה להודעה נוסח מכתב שבכוונתה לשלוח לעמיתי הקרנות הרלוונטים.

המערער הגיש את התייחסותו להודעת מבטחים בהמשך ניסה לשנות את מתווה ההסדר לו הסכים קודם לכן וכתוצאה מכך בית הדין החליט לכתוב פסק דין חלף הסדר הפשרה שגובש. ביום 2.7.2020 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, במסגרתו דחה את ערעורו של מר ברוט בעילת הקיזוז, מטעמים של חוסר התאמה להליך ייצוגי וספקות לגבי קיומה של עילה זו. טרם ניתנה הודעת מר ברוט אם ברצונו לקיים דיון בתביעתו האישית.

2. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית

ביום 11.7.2017 הומצאה לקרנות הוותיקות בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד "עמיתים-קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר" וכנגד קרן מבטחים. טענת המבקשים הינה, כי הקרנות הוותיקות שבהסדר נושאות באחריות למעשיו של מר יצחק כהן בגין תקופת העסקתו בקרנות הוותיקות.

מר יצחק (צחי) כהן הינו עובד לשעבר של הקרנות הוותיקות, ששימש כמנהל תחום המניות בחטיבת ההשקעות למשך כ-7 שנים, עד לפיטוריו על ידי הקרנות עם היוודע דבר החקירה נגדו בשנת 2012. מר כהן הורשע בשנת 2015, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות חמורות מתחום ניירות הערך ונידון ל-3 שנות מאסר בפועל, וכן חויב בתשלום פיצוי לקרנות הוותיקות בסך של 1.5 מיליון ש"ח.

בבקשתם טוענים המבקשים, בין היתר, כי הקרנות התרשלו, הפרו את הוראות התקנון האחיד וכן הפרו חובות חקיקות בקשר עם ניהול כספי העמיתים, ולכן הן חבות באחריות מוחלטת, ישירה ושילוחית לנזקים שנגרמו לעמיתי הקרנות בגין מעשי התרמית בניירות ערך שבוצעו מר כהן.

בגין ההפרות הנטענות, מבקשים העותרים להטיל על הקרנות הוותיקות שבהסדר תשלום פיצוי בסך של כ-85 מיליון ש"ח, שישולם לעמיתי הקרנות בגין הנזקים שגרם מר כהן, כאמור.

ביום 4.1.2018 הוגשה מטעם הקרנות בקשה לסילוק על הסף של בקשת אישור התובענה הייצוגית מחמת העדר סמכות עניינית ולחילופין התבקש בית המשפט להורות על העברת הבקשה לביה"ד האזורי לעבודה.

המבקשים הגישו בקשות מקדמיות בתיק וביום 10.1.2018 נתן בית המשפט המחוזי החלטה, כי הדיון בבקשות המקדמיות יעוכב עד להכרעה בבקשה לסילוק על הסף.

ביום 13.2.2018 הוגשה תגובת המבקשים לבקשת הקרנות לסילוק התובענה על הסף וביום 29.3.2018 הוגשה תגובת הקרנות. ביום 7.5.2018 ניתנה החלטה המורה על העברת התובענה לבית הדין לעבודה, בהתאם לעמדת הקרנות.

הצדדים הגיעו להסדר דיוני, שזכה לברכת הדרך של בית הדין, לפיו הקרן תשיב לבקשת האישור המתוקנת עד ליום 10.1.2020, המבקש יהיה רשאי להגיב לתשובת הקרן עד ליום 10.3.2020 וייקבעו מועדי הוכחות חדשים החל מחודש מאי 2020 ואילך.

התביעה והבקשה המתוקנת הוגשו בבית הדין לעבודה בסוף חודש יוני 2019. בחודש דצמבר 2019 הגישו הקרנות בקשה להורות על פיצול הדיון בבקשת האישור של התביעה הייצוגית, כך שבשלב הראשון תתבררנה שאלות ממוקדות הנובעות ממאפייניהם המיוחדים של הקרנות; ובשלב השני, ככל שיהיה צורך בכך, יוגשו תשובת הקרנות לבקשת האישור ותגובת המבקשים לתשובות הקרנות.

במסגרת תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדיון, הם התנגדו למבוקש וביקשו לקבוע מועדים להוכחות בתיק. טרם ניתנה החלטה בבקשה לפיצול הדיון.

ביום 23.4.2020 לאחר שהוגשה תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדיון ותשובת הקרנות לתגובתם, ניתנה החלטת בית הדין האזורי הדוחה את בקשת הפיצול ומורה לקרנות להגיש את תגובתן לבקשה הייצוגית וקובעת את סדרי הדיון בתיק, תוך קביעה כי בשלב ראשון לא ייערך דיון בכימות הנזק והיקפו.

תגובת מבטחים לבקשה לאישור התביעה כייצוגית הוגשה ביום 8.7.2020. המבקשים הגישו תשובה לתגובת מבטחים. בנוסף ביקשה מבטחים שוב לפצל את הדיון בבקשה הייצוגית ולדון תחילה בטענות הסף של מבטחים.

בית הדין נעתר לבקשת מבטחים לפצל את הדיון ולדון תחילה בטענות הסף. הדיון נקבע ליום 1.7.2021. המבקשים שקלו להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לפצל את הדיון וביקשו וקיבלו ארכה לצורך כך עד ליום 8.11.2020.

ביום 4.11.2020 המבקשים הגישו בקשת רשות ערעור על החלטת הפיצול לבית הדין הארצי לעבודה. לבקשת הצדדים, ניתנה ארכה להגשת תשובת המשיבים עד ליום 29.11.2020 ולתגובת המבקשים לתשובה עד ליום 13.12.2020.

בקשת רשות ערעור שהוגשה על-ידי המבקשים כנגד החלטת הפיצול האמורה, לפיה יידונו תחילה טענות הסף של מבטחים, נדונה בבית הדין הארצי ביום 22.3.2021 ולאחר השמעת טיעוני הצדדים, הודיע בית הדין כי החלטה תשלח לצדדים בהמשך.

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ח. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית

בסוף חודש אפריל הומצאה לקרן תובענה ייצוגית כנגד עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר. התובעת הינה אלמנתו של המנוח יונתן לב ז"ל (להלן: "המנוח") והינה היורשת החוקית של עזבנו. המנוח צבר למעלה מ- 420 חודשי ביטוח בקרן הפנסיה. המנוח הלך לעולמו במעמד של מבוטח בקרן הפנסיה. לטענת התובעת היא זכאית למענק שנים עודפות בגין החודשים העודפים שצבר המנוח בקרן הפנסיה וזאת בניגוד לעמדת הקרן כי בהתאם לתקנון, מענק שנים עודפות משולם רק לעמיתים הפורשים לזקנה. סכום התובענה הייצוגית מוערך בכ- 14 מיליון ש"ח. ביום 23.10.2018 הגישה הקרן תגובה מטעמה וטענה, בין היתר, כי טענות המבקשת נוגדות את תקנון הקרן ופסיקה קודמת של בית הדין האזורי לעבודה. ביום 18.2.2019 התקיים קדם משפט בתביעה, במהלכו הובררו עמדות הצדדים ונקבע מועד לשמיעת ההוכחות בתיק. דיון הוכחות התקיים ביום 24.6.2019. הצדדים הגישו את סיכומיהם.

ביום 11.2.2020 ניתן פסק דין המקבל את עמדת הקרן ודוחה את הבקשה לדון בתובענה כתובענה ייצוגית ועל התובעת להודיע עד ליום 10.3.2020 האם היא מעוניינת להמשיך בתביעה האינדיבידואלית. ביום 9.3.2020 הוגש ערעור לבית הדין הארצי כנגד פסק הדין האמור. הדיון בערעור נקבע ליום 5.11.2020 נדחה והתקיים ב- 23.11.2020. בהמלצת ביה"ד הערעור נמחק. טרם נמסרה הודעת התובעת אם היא מבקשת לדון בתביעתה האישית.

ט. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים

בחודש ספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מבטחים, בנוגע להתנהלות הקרן ביחס לאיתור עמיתים יורשים ומוטבים. התובעים הינם עמותת "צדק פיננסי" – עמותה אשר מטרתה (על פי הגדרתה) לפעול לשיפור המערכת הפיננסית בישראל וד"ר הראל פרימק – יו"ר משותף בעמותת "צדק פיננסי" ובנוסף גם יורש של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל, שהייתה עמיתה במבטחים. התובעים טוענים כי בסיס הנתונים של מבטחים חלקי או שגוי, בין היתר, עקב טיוב נתונים שנעשה בעבר ולא צלח. כפועל יוצא מכך, עמיתים רבים מוגדרים כ-"חסרי פרטים" בדוחות האקטואריים של הקרנות.

לטענת התובעים, בהיעדר בסיס נתונים מלא ומעודכן במערכות הקרן, מבטחים הפרה את חובתה הקבועה בחוק הפיקוח ותקנות מס הכנסה לפעול באמנות ובשקידה לטובת כל אחד מהעמיתים ויורשיהם, וכן, הפרה את הוראות חוזרי משרד האוצר בדבר "טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים" וכן, "נוהל איתור מוטבים ושאיירים". התובעים ממשיכים וטוענים כי מהתנהלות מבטחים עולה כי היא לא פונה לבתי הדין הרבניים לצורך קבלת מידע אודות יורשי המבוטחים שנפטרו, וזאת להבדיל ממנגנון פניה לרשם הירושות שקיים במבטחים.

לטענת התובעים, מבטחים הפרה את חובת תום הלב וכן חובת גילוי יזום, בכך שלא פנתה ליורשיהם של מבוטחים רבים על מנת ליידעם בדבר הזכויות המגיעות להם. עוד נטען כי מבטחים הפרה את חובתיה על פי חוק הנאמנות, חוק השליחות, תקנות האיתור וחוזר האיתור.

נטען כי מבטחים נמנעה מלהפיק ולשלוח ליורשים דיווחים שוטפים אודות זכויות המנוחים והסתפקה בשליחת מכתב בודד (בעניינה של המנוחה יוכבד אברהמי ז"ל), ומאחר שלא ידעה בזמן אמת על פטירת חלק ממבוטחיה, לא טרחה ליידע את מבטחיה "מנותקי הקשר" בדבר זכויותיהם.

כן נטען כי מבטחים לא פעלה באמצעים סבירים העומדים לרשותה לצורך איתור יורשי המבוטחים וכן לא מדווחת לאפוסטרופוס הכללי על הזכויות במבטחים שהינן בבחינת "נכס עזוב", שעה שזהות בעליהם לא ידועה לה, וזאת על מנת שייסע לה באיתור היורשים. התובעים טוענים לשני ראשי נזק עיקריים שנגרמו לחברי הקבוצה: נזק ממוני – אי קבלת הכספים שהיו מגיעים לידיהם אלמלא מחדלי מבטחים וכן, נזק לא ממוני – אי יידוע חברי הקבוצה לגבי הזכות לקבלת כספים וכפועל יוצא מכך, נטילת החירות ופגיעה באוטונומיה של הרצון לעשות בכספים כרצונם, וכן, נזק של חוסר נוחות שמקורו באי הידיעה לגבי זכויותיהם.

ביאור 14: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ט. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (המשך)

הסעדים המבוקשים הינם:

1. מתן פיצוי בסכום הצבור לכל זכאי (לתובע הייצוגי סך של 365 ש"ח);
2. מתן פיצוי בגין נזק לא ממוני בסך של 100 ש"ח לכל זכאי;
3. מתן פיצוי גלובלי לקבוצה בסכום שייקבע או פיצוי לכלל הציבור.

דיון מקדמי בבקשה התקיים ביום 30.5.2019 במהלכו נקבע, כי תערך פנייה לממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, על מנת שיחליט אם ברצונו להגיש עמדה בתיק. בחודש 17.7.2019 הודיע הממונה על כוונתו להגיש עמדה בתיק. בחודש ספטמבר 2019 הגישה הקרן בקשה לסילוק על הסף של הבקשה הייצוגית. המבקשים הגישו תגובה לבקשה לסילוק על הסף והקרן השיבה לתגובתם. ביום 15.1.2020 ניתן פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה, לפיו נדחתה על הסף הבקשה להכיר בתביעה כייצוגית והמבקשים חויבו בהוצאות משפט. ביום 16.2.2020 הוגש לבית הדין הארצי ערעור על פסק הדין האמור.

לבקשתנו, ניתנה ארכה להגשת סיכומינו, הם הוגשו ביום 28.10.2020 והדיון בערעור נקבע ליום 12.4.2021.

לדעת היועצים המשפטיים של הקרנות, מאחר שהתנהלות מבטחים זהה במקרה דנן להתנהלות כלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הכרעה בתיק זה תשפיע בהכרח גם על יתר קרנות ההסדר.

י. פרופ נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר

העותרים שבנדון הגישו עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר במסגרתה הם מבקשים, כי בית המשפט יתן צו על תנאי המורה לשר האוצר לנמק מדוע לא יביא לוועדת הכספים של הכנסת את המלצותיו לעניין העלאת גיל הפרישה לנשים, בהתאם לחוק גיל הפרישה, תשס"ד-2004, ומדוע לא יביא בפני ועדת הכספים של הכנסת המלצה על השוואת גיל הפרישה לנשים ולגברים. לטענת העותרים בתיקון 3 לחוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה") נקבע כי על שר האוצר לבצע כדלקמן:

- א. להקים ועדה ציבורית שתגיש את המלצותיה בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים עד ליום 30.6.16;
- ב. להניח על שולחן הכנסת את המלצות הוועדה;
- ג. להביא לאישור ועדת הכספים את המלצותיו עד ליום 30.9.16;
- ד. המלצות השר היו אמורות להתבסס על המלצות הוועדה הציבורית;
- ה. ועדת הכספים היתה אמורה ליתן החלטתה בעניין המלצות השר עד ליום 31.12.2016.

ביום 29.3.16 מינה שר האוצר ועדה ציבורית בראשותו של מר אמיר לוי אשר המלצותיה מורכבות למעשה משלושה אדנים מרכזיים:

- א. העלאת גיל הפרישה לנשים היא בלתי נמנעת;
- ב. יש להעלות את גיל הפרישה לנשים באופן מיידי אך מדורג ומידתי;
- ג. יש ללוות את העלאת הגיל בסל כלים משלים ולעגן סל זה באופן שיבטיח כי ימומש עוד בטרם העלאת הגיל.

בהתאם לתיקונים השונים לחוק גיל הפרישה ולאור בקשות דחייה שונות של שר האוצר, היה על שר האוצר להביא את המלצותיו לעניין העלאת גיל הפרישה לנשים, לאישור ועדת הכספים של הכנסת עד ליום 15.11.17 וועדת הכספים היתה אמורה לקבל החלטה בעניין עד ליום 15.2.2018. שר האוצר לא הביא את המלצותיו לעניין לוועדת הכספים ואין כל התקדמות בנושא זה ובהתאם לחוק גיל הפרישה נשאר גיל הפרישה לנשים על גיל 62.

טענת העותרים היא, כי הותרת המצב על כנו פוגעת בזכות לשוויון אשר הינה זכות חוקתית. יתרה מכך, אי העלאת גיל הפרישה לנשים גורם לפגיעה באיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכתוצאה מכך קיבלו קרנות הפנסיה הוותיקות את אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר לבצע הפחתת זכויות בשיעור חודשי של 1.3% וזאת מהקצבאות שישולמו לעמיתי הקרנות החל מחודש יוני 2019.

בחודש פברואר 2019 הגישו העותרים בקשה למתן צו ביניים במעמד צד אחד לפיו התבקש בית המשפט להקפיא את הפחתת הזכויות מקצבאות הזקנה הצפויה מחודש יוני 2019 וזאת לאור העתירה. הבקשה נדחתה ונקבע, כי תידון במעמד הדיון בעתירה לגופה.

ביאור 14: התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

י. פרופ נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר (חדש) (המשך)

כמו התבקש בית המשפט לצרף את קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר כצד לעתירה מאחר ואי הפעולה בהתאם לחוק גיל הפרישה, לרבות אי העלאת גיל הפרישה לנשים גורמים לפגיעה מהותית בעמית קרנות הפנסיה, והאחרונות נאלצות להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי וזאת באישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר.

בחודש אפריל 2019 הגישו ארגוני גמלאים של הקרנות הוותיקות עתירה דומה בעניין אי העלאת גיל הפרישה לנשים, תוך בקשה למתן צו ביניים בנוגע להפחתת הזכויות.

נקבע דיון בעתירות ליום 27.5.2019 כאשר הקרנות הגישו את תגובתן לעתירות ביום 19.5.2019. אף המדינה הגישה את תגובתה לעתירות. שתי התגובות מבהירות כי אין הצדקה להקפיא את ההחלטה בדבר הפחתת הזכויות לעמיתים.

ביום 20.6.2019, לאור פיזור הכנסת וקביעת בחירות בחודש ספטמבר 2019, נוכח המצב הייחודי שלא מאפשר לקדם חקיקה לשינוי גיל הפרישה, החליט הממונה על שוק ההון לדחות את מועד הפחתת הקצבאות לקצבאות המשתלמות בגין חודש אפריל 2020. נוכח דחיית מועד ביצוע האיזון האקטוארי ניתנה החלטת בית המשפט לפיה על העותרים להודיע האם העתירה מיצתה את עצמה והאם הם מסכימים למחיקתה.

במהלך חודש יולי 2019 הודיעו פרופ' פלדור ופרופ' גילדור כי הם עומדים על עתירתם. העותרים הודיעו כי ככל שהמדינה תבקש לדחות את מועד הדיווח לבית המשפט עקב הבחירות הם לא יתנגדו. שלושת ארגוני הגמלאים הודיעו שלעת הזו העתירה מיצתה את עצמה, ובהתאם, בית המשפט מחק את העתירה.

ביום 10.10.19 הגישה המדינה הודעת עדכון, לפיה עם מינויו של שר האוצר חדש יובא בפניו נושא זה ותזכיר החוק שפורסם בעניין, מאחר שהריסון שיש לנהוג בתקופת ממשלת מעבר לא מאפשר לקדם את הנושא לפני כן.

ביום 28.10.19 נתן בית המשפט העליון רשות להגיב להודעת המדינה בתוך שבועיים. המדינה הגישה במהלך חודש אוקטובר 2019 הודעה מעדכנת לפיה לא ניתן להתקדם בהליכים חקיקה בענין גיל פרישה לנשים, בשל העובדה שקיימת כעת ממשלת מעבר. הודעה מעדכנת נוספת, דומה לזו, הוגשה על ידי המדינה בינואר 2020.

בשל המצב האמור, נדחה גם יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים עד למועד תשלום קצבת אפריל 2020.

לאור המצב הפוליטי הנוכחי, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעה מעדכנת נוספת ביום 17.5.2020.

בעקבות הודעת העדכון שהוגשה ביום 18.5.2020, ועל רקע כינון הממשלה החדשה, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעת עדכון לגופה של הסוגיה עד ליום 1.7.2020. המדינה ביקשה לדחות את המועד להגשת עדכון עד ליום 1.11.2020, בשל השבעת הממשלה והצורך של שר האוצר להתעמק בסוגיה המורכבת של גיל הפרישה לנשים במשך מספר חודשים. בשל המצב האמור, נדחה גם יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים עד למועד תשלום קצבת חודש ינואר 2021.

ביום 18.10.2020 ביקשה המדינה לדחות את מועד מסירת העדכון ליום 30.11.2020. לאחר פיזור הכנסת, המדינה הודיעה כי הנושא יידון לאחר הבחירות עם הרכבת הממשלה החדשה. בינתיים נדחה יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים עד לחודש יוני 2021.

ביאור 14: התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יא. וולף וחיים נ' מבטחים ואח'

מדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, שהגישו שני גמלאים בסוף חודש פברואר 2020, ובה הם טוענים כנגד דרך החישוב של הריבית לעניין חישוב תקרת השכר בקרנות בשיטת "שלוש שנים" וסבורים כי החישוב המבוצע מחסיר חודש אחד וזאת, לשיטתם, בניגוד לתקנון. לכן, הוגשה הבקשה בשם הקבוצה הרלוונטית של העמיתים ונתבע סכום של כ- 75 מיליון ₪. הקרנות לומדות את הבקשה שהגיעה לעיון.

תגובת הקרנות לבקשה הייצוגית הוגשה ובעקבותיה הגישו המבקשים תשובה לתגובה. בנוסף הודיעו הקרנות שהן מתנגדות לבקשה להוסיף את קרן נתיב כמשיבה ונתבעת עקב חוסר עילה ועקב הצורך לתקן את הבקשה הייצוגית והתביעה. בדיון שהתקיים ביום 14.12.2020 נקבע, כי טענות הקרנות בעניין סילוק על הסף תידונה יחד עם הבקשה הייצוגית עצמה. מועד הדיון בבקשה נקבע ליום 14.3.2021.

יב. בג"צ 2317/20 הארגון הארצי של גמלאי התעשייה האווירית נ' המנהל המיוחד, מבטחים ואח'

בחודש מרץ 2020 הוגשה עתירה למתן צו על תנאי כנגד שר האוצר, הממונה על שוק ההון וקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר וכן עתירה לצו ביניים שיורה להקפיא את הפחתת קצבאות הגמלאים עליה הוחלט והודע במסגרת ההחלטה לבצע איזון לגירעון האקטוארי שנוצר בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים, עד לסיום ההליכים המשפטיים.

טענותם של העותרים, אשר מתרעמים על ההפחתה הצפויה בקצבאות, היא כי ההחלטה לבצע קיצוץ בקצבאות בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים היא החלטה בלתי חוקית ובלתי חוקתית שניתנה ללא סמכות ובניגוד להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981. ביום 31.3.2020 התקבלה החלטת בג"ץ במסגרתה נדחתה הבקשה למתן צו ביניים. נקבע כי על המשיבות להגיש תגובה לעתירה עד 21 ימים לפני המועד שנקבע לדיון בעתירה – 7.1.2021.

כלומר יש להגיש תגובה עד ליום 16.12.2020.

בקשה שהגישה המדינה למחיקת העתירה עקב דחיית המועד להפחתת הקצבאות לינואר 2021 והעתירה הקיימת של פלדור בנושא, נדחתה. תגובות המדינה והקרנות לעתירה הוגשו. עקב דחיית מועד ההפחתה לחודש יוני 2021 והאפשרות שגיל הפרישה לנשים יתוקן לאחר שתכונן ממשלה חדשה, הוחלט כי הדיון בעתירה יתקיים ביום 24.5.2021.

אי העלאת גיל פרישה העומד כיום על 62, העומדת במרכז העתירות, אינה חלק מתחום הסמכות של הקרנות והעתירות בעניין זה אינן מכוונות כלפיהן. החלטת הקרנות הוותיקות שבהסדר לבצע הפחתה של הקצבאות בגובה העלות הנוספת לקרנות עקב אי העלאת גיל הפרישה לנשים התקבלה כדין. לפיכך סבורים היועצים המשפטיים של הקרנות, כי הסיכוי שהבקשה למתן צו על תנאי תתקבל קטן מהסיכוי שתידחה.

יג. בג"צ 4435/20 אורית ויזל ואח' נ' נתיב קרן פנסיה ואח'

עתירה לביטול פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה בתיק ע"ע 49778-06-19 במסגרתו נקבע כי יורשי המנוח אבימלך ויזל ז"ל אינם זכאים למשך את ערכי הפדיון שנצברו בגינו אלא רק את הקצבאות שהגיעו למנוח (ולשאירה שלו) בעודם בחיים.

בעתירה מועלות טענות לפיהן הקרן מפלה אנשים עם מוגבלות ומתבקש תיקון של התקנון האחד כך שיכיל התאמות סבירות לאנשים עם מוגבלות ככל שהדבר נוגע לקבלת קצבת זקנה ומשיכת כספים בסכום חד פעמי. כמו כן מתבקש תיקון התקנון באופן שייקבע בו הסדר ספציפי הנוגע לשליחת הודעה סטטוטורית כאמור בתקנה 41 לא (ג) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964, כחצי שנה בטרם הגיעו של העמית לגיל פרישה. העתירה הוגשה ע"י יורשי המנוח. הקרן הגישה את תגובתה לעתירה והתיק קבוע לדיון ביום 10.5.2021.

ביאור 14: התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

יד. סעיף 32168-10-19 תמר אורנשטיין נ' מבטחים

בחודש אוקטובר 2019 הוגשה תביעה על ידי תמר אורנשטיין נגד מבטחים בנוגע לשיעור השתתפות מבטחים בקצבתה.
התובעת טוענת כי על מבטחים להשתתף בשיעור של 13.8% ולא בשיעור של 11%.
לטענתה, מבטחים לא צריכה להפחית את שיעור השתתפות לכדי השלמה ל- 70% לזכויות שצברה במדינה. לחילופין טוענת לזכאות למענק שנים עודפות.

תביעה בעילה דומה הוגשה על ידי פרופ' יחזקאל סידי נגד ק"מ.
כתב הגנה הוגש ביום 13.1.2020 הצדדים גיבשו רשימת מוסכמות ופולוגתאות והסכימו לקדם את התיק לשלב הסיכומים ועל הקרן להגיש סיכומי טענות בשאלת הפחתת שיעור הקצבה לכדי 11%.

טו. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים

ד"ר מילמן פרש ברציפות זכויות בהתאם להסכם הרציפות עם הביטוח הלאומי. ד"ר מילמן הגיש ערעור גמלאות נ' מנהלת הגמלאות וביקש להחיל עליו את פס"ד קוריצקי. מנהלת הגמלאות בקשה לצרף את הקרנות להליך, והקרנות לא התנגדו.
ביום 22.8.2020 פסק בית הדין האזורי לעבודה בת"א, כי הלכת קוריצקי חלה על ד"ר מילמן, גמלאי המוסד לביטוח לאומי שחתם על הסכם רציפות זכויות ופרש לקיצבה מהמוסד לביטוח לאומי.

ביום 22.10.2020 הוגש ערעור מטעם הקרנות לבית הדין הארצי לעבודה כנגד פסק הדין.
ביום 20.12.2020 ביקשה ההסתדרות הכללית להצטרף אף להליך זה.

טז. אמיר שגב ואח' נ' מבטחים

בחודש דצמבר 2020 הגישו אמיר שגב ואח' גמלאים המקבלים קצבה מהקרנות תביעה ובקשה להכיר בה כייצוגית בבית המשפט המחוזי בתל אביב.

לטענת התובעים, בהתאם לסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, לאחר תיקון 190, היה על הקרנות לזכות את הגמלאים בגין יתרת הפטור במסגרת תשלומי הקצבה החודשית ללא כל צורך בקבלת אישור נוסף מרשות המיסים. אולם, גם לאחר שקיבלו הקרנות אישור מרשות המיסים לביצוע הפטור הנוסף במסגרת הקצבה החודשית, הן לא עשו כן ולא יידעו את חברי הקבוצה בדבר זכותם זו. התובעים מבקשים לאשר את התובענה כייצוגית ולהגדיר את הקבוצה כ: "כל יחיד אשר הגיע לגיל הזכאות המקובל ו/או קיבל קצבה יחידה מאת קרנות הפנסיה שבהסדר ואשר לא היוו את קצבתו, שמשלמת הקצבה שלו לא זיכתה את קצבתו ביתרת הפטור המגיעה לו על פי סעיף 9א לפקודה ובהתאם להוראות תקנה 9(ג) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), תשנ"ג-1993, כולה או חלקה, וזאת החל מיום 1.1.2011 ואילך".

וכן מבקשים להורות לקרנות להשיב ו/או לפצות ו/או לשפות את חברי הקבוצה בגין כל סכומי המס שניגבו מהם ביתר כמפורט בבקשה, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית.
התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית נמסרו לקרנות בשלהי ינואר 2021. בשלב זה טרם נלמדו טענות הבקשה והעובדות הקשורות בה ולפיכך לא ניתן להתייחס לשאלת סיכויי התביעה בשלב זה.

יז. ששון עטרי ואברהם גרינפלד נ' מבטחים ואח'

17.2.2021 הגישו ששון עטרי ואברהם גרינפלד תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב ובקשה להכיר בה כייצוגית.

לטענת המבקשים אין לראות בתשלום פנסיה מוקדמת במימון מעסיק כהכנסה המצדיקה מבחן הכנסה לנכה בהתאם לתקנון הקרן
המבקשים מעריכים את התביעה בסכום של כ- 12 מיליון ש"ח.

התביעה והבקשה לאשרה כייצוגית נמסרו לקרנות בשלהי חודש פברואר 2021. בשלב זה טרם נלמדו טענות הבקשה והעובדות הקשורות בה ולפיכך לא ניתן להתייחס לשאלת סיכויי התביעה בשלב זה.

יב. לפסקי הדין בחלק מהתביעות, אם יוכרעו נגד הקרן, יכולה להיות השפעה מהותית על הדוח הכספי. הקרן, על פי חוות דעת יועציה המשפטיים, אינה יכולה להעריך את הסתברות התרחשותן של תביעות אלה.

ביאור 15: - צדדים קשורים

א. פירוט:

- "אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" מספקת שירותי מחשוב לקרן הפנסיה.
- "די.בי.קיו. נתונים איכותיים בע"מ" סיפקה שירותי טיוב נתונים לקרן הפנסיה (ראה [ביאור 9](#)).
- קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר להן מנהל מיוחד אחד (ראה גם [ביאור 1 ד'](#)).
- מבטחים לעתיד בע"מ.
- עמיתים לעתיד שותפות מוגבלת.

ב. יתרות של צדדים קשורים ובעלי ענין נכללו במאזן בסעיפים הבאים

1. חייבים ויתרות חובה		ליום 31 בדצמבר		היתרה הגבוהה במהלך השנה
		2019	2020	2019
אלפי ש"ח				
קרן הגמלאות המרכזית		17	-	311
		17	-	

2. זכאים ויתרות זכות		ליום 31 בדצמבר		היתרה הגבוהה במהלך השנה
		2019	2020	2019
אלפי ש"ח				
קרן הפנסיה מבטחים		327	69	408
קרן הפנסיה מקפת		-	588	-
קרן הפנסיה קג"מ		-	281	-
		327	938	

ג. ביטוח דירקטורים ונושאי משרה		לשנה שנסיימה ביום 31 בדצמבר	
		2019	2020
אלפי ש"ח			
סכום הוצאות עבור הביטוח		9	9

החברה מבטחת את אחריותם של נושאי המשרה בכפוף להוראות הדין.

ביאור 16: - קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)
(ראה פירוט לגבי התביעה בביאור 14(ג) להלן).

ההסדר התחיקתי להבראת קרנות הפנסיה הוותיקות המעוגן בפרק ז'1 לחוק הפיקוח, קובע, בין היתר, כי שיעורי דמי הגמולים המשולמים על ידי המעסיקים והעובדים לקרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, עליהן נמנית גם קופת הפנסיה לעובדי הדסה (להלן: "הקרן" או "קרן הפנסיה"), יועלו באופן הדרגתי החל משנת 2004 ואילך, בשיעור כולל של 3% ביחס לשיעור דמי הגמולים ששולמו ב"מועד הקובע" (30.4.2003) ובחלוקה שווה בין העובד למעסיק (1.5% + 1.5%).

בפועל, הסתדרות מדיצינית הדסה (להלן: "הדסה") העלתה את שיעור דמי הגמולים המנוכים משכר עובדיה ב-1.5%, אך לא העלתה את חלקה (חלק המעסיק) החל משנת 2004, ובפועל אף הפחיתה את שיעורם.

עד שנת 2003, עמד חלקה של הדסה בדמי הגמולים על 14.33%. במקום להגדיל את תשלומיה לשיעור של 15.83% מהשכר, כמתחייב מהוראות הדין, הקטינה הדסה את תשלומיה ל-13.5% מהשכר המבוטח.

נוכח התנהלות זו, נוצר חוסר בשיעור של 2.33% בין דמי הגמולים שאמורה הדסה לשלם לקרן הפנסיה לפי הוראות הדין לבין דמי הגמולים המשולמים על ידה בפועל.

כפי שדווח במסגרת הדוחות הכספיים הקודמים לדוחות אלה, בין הדסה לבין קרן הפנסיה מתנהל הליך משפטי בסוגיה, אשר טרם הוכרע בפסק דין חלוט.

בשל התחייבות שנתנה בעבר הדסה לפעול להשלמת דמי הגמולים הנותרים, ככל שתחויב בהליך המשפטי, ולנוכח קיומו של אותו הליך, חושבו עד כה זכויות העמיתים בהנחה שכלל דמי הגמולים יועברו לקרן.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2014, נקלעה הדסה להליכי חדלות פירעון, אשר עיכבו את בירורו של ההליך המשפטי, ובמקביל העמידו בספק ממשי את יכולתה של הדסה להשלים את דמי הגמולים המתחייבים לפי הוראות הדין, וזאת החל משנת 2004. לנוכח הליכי חדלות הפירעון, לא העבירה הדסה לקרן את תשלום דמי הגמולים בעד עמיתה בחודש ינואר 2014.

ביום 22 במאי 2014 אישר בית המשפט המחוזי את תכנית ההבראה והסדר הנושים בעניינה של הדסה, ובהתאם בוטל צו הקפאת ההליכים שניתן במסגרת אותו הליך. בהתאם להוראות הסדר הנושים, סילקה הדסה את חוב דמי הגמולים לקרן עבור חודש ינואר 2014 למעט שיעור של 2.33% מדמי הגמולים שמצוי במחלוקת בין הצדדים.

בעקבות ביטולו של צו הקפאת ההליכים, חודש ההליך בבית הדין לעבודה בנוגע לתביעת הקרן כנגד הדסה.

כאמור, הקרן פועלת לגביית דמי הגמולים החסרים, אך מאחר שלא קיימת ודאות באשר לגבייתם, החליטה ההנהלה לא לרשום הכנסה בגין סכומים אלו. כמו כן, אקטואר הקרן לא כלל את השווי המהווה של ההפרש בדמי הגמולים העתידיים במאזן האקטוארי של הקרן.

מאחר שלא ברור אם המגעים בין הדסה לבין משרדי הממשלה והעובדים יניבו פתרון כלשהו, וכן הערעור שהוגש לבית הדין הארצי כנגד פסק הדין שניתן לטובת הקרן עדיין תלוי ועומד, נכון למועד הדוח החלטת ההנהלה האמורה נותרה ללא שינוי.

ביאור 17: - מסים על הכנסה

- א. קרן הפנסיה לעמיתים ותיקים אושרה לצרכי מס כקופת גמל בתוקף עד ליום 31 בדצמבר, 2021. תוקף האישור מתחדש מעת לעת.
בהתאם לכך הכנסות קרן הפנסיה פטורות ממסים בישראל, בכפוף להתניות מסוימות בהן עמדה הקרן.
- ב. הקרן רושמת הוצאות מסים במועד התהוותם.

ביאור 18: - תשואת הקרן

שיעור התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגה הקרן בשנת 2020 על נכסיה, כולל התשואה על סכום הסיוע הממשלתי העתידי הישיר המהווה, היה 4.20%.

ביאור 19: - מידע בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים וחשיפתם לסיכוני ריבית

א. השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים

הנכסים הפיננסיים של הקרן ובכלל זה ניירות הערך מוצגים בדוחות הכספיים בהתאם לכללים המפורטים בביאור 2 (מדיניות חשבונאית) והנחיות רשות שוק ההון.

להערכת הנהלת הקרן ובהתייחס לאמור לעיל, השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים של הקרן אינו נופל מערכם החשבונאי הכולל.

ב. חשיפה לסיכוני ריבית וסיכוני שוק

הגרעון האקטוארי חשוף לסיכוני ריבית בשל הפער בין שיעור ריביות היוון ההתחייבויות הפנסיוניות לבין התשואה בפועל על הנכסים.

השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים הלא סחירים (אגרות החוב, פקדונות והלוואות) חשוף לסיכוני ריבית, שכן תנודות בשערי הריבית בשוק הכספים עשויות להשפיע עליו. ניירות הערך הסחירים חשופים לסיכוני השוק.

ביאור 20: - אירועים במהלך תקופת המאזן

1. שנת 2020 רובה ככולה לוותה בהתמודדות כלל עולמית עם נגיף **COVID-19** (קורונה). המגבלות שהוטלו במדינות השונות ובכללן ישראל, השפיעו ועודן משפיעות על כלל הפעילות המשקית. לקראת סוף 2020 אושר חיסון לנגיף הקורונה, והוחל במבצע לחיסון האוכלוסייה בישראל.

לאורך שנת 2020 ואף לאחריה פורסמו דברי חקיקה ותקנות שהגבילו פעילות ושהייה במרחב הציבורי והורו על צמצום הפעילות במקומות העבודה השונים. במשך מספר תקופות במהלך השנה ולאחריה, הוטלו סגרים, כאשר האחרון שבהם הוטל בסוף 2020. בסגרים אלו הציבור הונחה שלא לצאת מהמרחב שהוגדר לצורך שאינו חיוני, מוסדות חינוך ומוסדות ציבוריים נוספים הושבתו, חלק ממקומות עבודה לא הורשו לפתוח את שעריהם, וחלק הורשו תוך שפתיחתם הותנתה בביצוע התאמות לנדרש בתקנות.

- לצדדים שננקטו, ולאי הוודאות הנלוות אליהם השלכות כלכליות רבות ובהן:
- תנודות במסחר בבורסות ברחבי העולם
 - שינויים בשערי הריבית
 - אי וודאות לגבי חומרי גלם ומחירי סחורות ועיכובים באספקתם
 - קשיים כלכליים של מפעלים ועסקים רבים
 - וכן ירידה בצריכה הפרטית.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרנות ביצעו הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים. להערכת ההנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרנות לעמוד בהתחייבויותיהן.

יצוין כי על אף המשבר, לא חל שינוי מהותי הן במשיכות ופדיונות עמיתי הקרנות והן בגביית דמי הניהול (הנגבים על בסיס ההוצאות בפועל) בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

ההנהלה ביצעה פעולות התאמה רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, לרבות מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפוניים ובאמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, ובהקפדה על הנדרש ע"פ הוראות הדין ועל בריאותם של עובדי הקרנות ועמיתיהן.

2. ביום 17.8.2020, באישור הממונה על שוק ההון, נחתם הסכם לתפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל בין החשב הכללי במשרד האוצר לבין שותפות מוגבלת המוחזקת על ידי חברות בבעלות מלאה של קרן מבטחים (להלן: "השותפות").

במסגרת שירותי התפעול, תספק השותפות לקרן לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל את כלל השירותים הנדרשים לרבות, גביית תשלומים, שירות לקוחות, ניהול השקעות ותשלומי פנסיה.

שירותי התפעול ייעשו בהפרדה מלאה מהשירותים הניתנים לעמיתי הקרנות הוותיקות שבהסדר ותמורתם תשולם מכספי קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים.

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
דוח תקופתי לשנת 2020

שם התאגיד	קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
מס' תאגיד	520022963
אופן ההתאגדות המשפטית	חברה בע"מ
כתובת:	מגדל היוכל, דרך מנחם בגין 125, תל אביב
טלפון:	077-7774800
פקסמיליה:	077-7774805
תאריך המאזן	31 בדצמבר, 2020
תאריך חתימת הדוח:	24 במרס, 2021

תוכן עניינים

- סעיף 1: - דו"חות כספיים ואקטואריים 3
- סעיף 2: - דו"ח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד 3
- סעיף 3: - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן..... 3
- סעיף 4: - שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח 3
- סעיף 5: - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן באלפי ש"ח... 3
- סעיף 6: - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן,..... 4
- סעיף 7: - רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד..... 4
- סעיף 8: - שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה 4
- סעיף 9: - שכר וטובות הנאה 4
- סעיף 10: - מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד 4
- סעיף 11: - המנהל המיוחד..... 5
- סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד..... 6
- סעיף 13: - רואה חשבון של התאגיד..... 11
- סעיף 14: - האקטואר של קרן הפנסיה 11
- סעיף 15: - המלצות והחלטות הדירקטוריון..... 11
- סעיף 16: - שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון 11
- סעיף 17: - תנאי שכר 11

סעיף 1: - דוחות כספיים ואקטואריים

מצ"ב דוחות כספיים ומאזן אקטוארי ליום 31 בדצמבר 2020.

סעיף 2: - דוח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד

מצ"ב דוח המנהל המיוחד על מצב ענייני התאגיד ליום 31 בדצמבר 2020.

סעיף 3: - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן

שם החברה	סוג המניה	מספר מניות	סה"כ ע.ב. (ש"ח)	ערך מאזני אלפי ש"ח מדווחים
ת.ש.י דרכים - שותפות מוגבלת	יחידת השתתפות	-	-	2,790

שיעור ההחזקה

שם התאגיד	בהון	בהצבעה	הסמכות למנות דירקטורים
ת.ש.י דרכים - שותפות מוגבלת	0.23%	0.23%	-

סעיף 4: - שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח

אין.

סעיף 5: - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן באלפי ש"ח

שם החברה	רווח (הפסד) לפני מס	רווח (הפסד) אחרי מס	דיבידנד	דמי ניהול	ריבית
ת.ש.י דרכים שותפות מוגבלת	-	-	101	-	-

סעיף 6: - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד.
אין.

סעיף 7: - רשימת אירועים מיוחדים שהשפיעו או עשויים להשפיע מהותית על התאגיד רווחיות התאגיד, רכוש או התחייבויותיו

- א. שינוי בהנחות האקטואריות.
- ב. השינויים בווקטור הריבית.
- ג. התשואות בשוק ההון.
- ד. עליית שכר ממוצע במשק.

סעיף 8: - שינויים בהון המניות הרשום, המונפק והנפרע והתמורה שנתקבלה
אין שינויים.

סעיף 9: - שכר וטובות הנאה
לא שולם שכר ולא ניתנו טובות הנאה לבעלי עניין בתאגיד.

סעיף 10: - מניות וני"ע המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין בתאגיד בחברה בת או בחברה קשורה סמוך ככל האפשר לתאריך הדוח.
אין.

סעיף 11: - המנהל המיוחד

בהתאם להוראות חוק הפיקוח מונה לקרן בחודש יולי 2003 מנהל מיוחד. מכוח סעיפים 78 ה' ו- 70 (ב) לחוק הפיקוח מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...". כמתחייב מהוראות חוק הפיקוח, החל תהליך איחוד תפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר. מטרת התהליך להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

מינוי מנהל מיוחד לכלל קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר, מבטא את מגמת המפקח על שוק ההון ביטוח וחסכון להדק את שיתוף הפעולה והאחדת פעילויות התפעול השוטפות של כל הקרנות שבהסדר, מתוך כוונה להביא להתייעלות תוך שיפור ואיחוד תהליכים מרכזיים בקרנות.

החל משנת 2007 פועלות קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר במבנה ארגוני חדש המושתת על איחוד תפעולי שגובש על ידי המנהלת המיוחדת דאז. קרנות הפנסיה מנוהלות במסגרת של ארבע חטיבות: חטיבת שירות, חטיבת השקעות, חטיבת כספים וחטיבת פנסיה וכן יחידות מטה משאבי אנוש ומנהל, לשכה משפטית, בקורת פנים, מחשוב, ניהול סיכונים, תכנון תקציב וסיוע ממשלתי.

בתחילת שנת 2008 עברו קרנות הפנסיה בהסדר לבנין אחד, דבר המהווה צעד נוסף בתהליך האיחוד התפעולי ליצירת ארגון אחיד. יובהר, כי גם במסגרת האיחוד התפעולי של קרנות הפנסיה בהסדר, נשמרת זהותה המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן וקרן.

ועדת מנהלה

על פי חוק הפיקוח מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות שעליהן חל חוק התוכנית הכלכלית. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, קרי, מינוי ר"ח ואישור דוחות כספיים. בנוסף תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה למפקח ולאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרן הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

מס' ת.ז.: 059284380	יואב בן אור
שנת לידה: 1968	מענו:
דרך מנחם בגין 125, תל אביב.	נתיבות:
ישראלית.	האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או בעל עניין:
יו"ר דירקטוריון אופאל, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד.	מכהן כמנהל מיוחד משנת:
1 באוגוסט 2011.	השכלה:
תואר ראשון במינהל עסקים ובמשפטים, מוסמך (MBA) במינהל עסקים - התמחות במימון.	תעסוקתו ב- 5 השנים האחרונות:
המנהל המיוחד של עמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות, דח"צ בתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר:
לא.	

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

יואב בן אור	מס' ת.ז.: 059284380
שנת לידה	1968.
התפקיד שממלא בתאגיד	המנהל המיוחד.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	יו"ר דירקטוריון אופאל, יו"ר דירקטוריון מבטחים לעתיד.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון במינהל עסקים ובמשפטים, מוסמך (MBA) במינהל עסקים- התמחות במימון. המנהל המיוחד של עמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות, דח"צ בתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 באוגוסט, 2011.

אלי לוי	מס' ת.ז.: 12351979
שנת לידה	1965.
התפקיד שממלא בתאגיד	מנהל חטיבת הכספים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	יו"ר דירקטוריון בחברת גני נצרת, , דירקטור ב-גפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור ב-קג"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ב-יהב החזקות USA בע"מ. דירקטור במבטחים לעתיד בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	רו"ח, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות. מנהל חטיבת כספים בעמיתים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 באוגוסט, 2006.

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

יציב עזר	מס' ת.ז: 033017088
שנת לידה	1976
התפקיד שממלא בתאגיד	מנהל חטיבת הפנסיה
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	אין
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון- כלכלה וניהול, מוסמך במינהל עסקים (MBA) - התמחות במימון. סמנכ"ל תפעול ושירות "הפניקס" פנסיה וגמל בע"מ. בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו:	28 ביוני, 2015

אורן משה	מס' ת.ז: 035980556
שנת לידה	1979
התפקיד שממלא בתאגיד	סמנכ"ל תכנון, תקציב ורגולציה
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	דירקטור באופאל, דירקטור ב"עמיתים לעתיד".
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	BA בכלכלה ו-MBA; מנהל פיתוח עסקי בחברת מ.ג.ע.ר, רכז באגף תקציבים במשרד האוצר
התאריך שבו החלה כהונתו:	11 ביולי 2018

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

רונן הירש	מס' ת.ז.: 02851810-8
שנת לידה	1971.
התפקיד שממלא בתאגיד	היועץ המשפטי הראשי.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	אין.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	עו"ד, תואר ראשון במשפטים, תואר שני במשפטים, תלמיד לתואר שלישי במשפטים; ראש ענף בפרקליטות הצבאית.
התאריך שבו החלה כהונתו:	27 במרס, 2017.

ניר עובדיה	מס' ת.ז.: 31928880
שנת לידה	1975.
התפקיד שממלא בתאגיד	מנהל חטיבת ההשקעות.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	דירקטור ב-גני נצרת, דירקטור ב-גפן ניהול עבור מקפת בע"מ, דירקטור ב-ק"מ כרמל ניהול השקעות בע"מ, דירקטור ב-יהב החזקות USA בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונו העסקי ב-5 השנים האחרונות	תואר ראשון בכלכלה (BA) ומשפטים (LLB). מנהל תחום השקעות PE ונדל"ן בעמיתים.
התאריך שבו החלה כהונתו:	1 במאי, 2016.

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

מס' ת.ז.: 11407590	נטלי זוסמן קרוגר
1976	שנת לידה
מנהלת חטיבת שירות	התפקיד שממלאה בתאגיד
אין	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו
לא	האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר
תואר ראשון בסוציולוגיה ומדע המדינה, תואר שני בסוציולוגיה ארגונית. מנהלת תחום בבזק בינלאומי בחמש השנים האחרונות.	השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות
17 בינואר 2019	התאריך שבו החלה כהונתה:

מס' ת.ז.: 034045492	רעות מגן
1977	שנת לידה
סמנכ"לית משאבי אנוש ומינהל.	התפקיד שממלאה בתאגיד
אין	התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו
לא.	האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר
תואר ראשון בניהול וסוציולוגיה. מנהלת משאבי אנוש אקסלנס נשואה בע"מ, בית השקעות, סמנכ"ל משאבי אנוש אלעד מערכות בע"מ, סמנכ"ל משאבי אנוש טלדור מערכות בע"מ.	השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות
1 בפברואר, 2017	התאריך שבו החלה כהונתה:

סעיף 12: - נושאי משרה בכירה של התאגיד

אורית שמילוביץ	מס' ת.ז.: 022833271
שנת לידה	1966.
התפקיד שממלאה בתאגיד	מנהלת סיכונים.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	מנהלת סיכונים באופאל.
האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות	רו"ח, תואר ראשון בכלכלה-חשבונאות, LLM במשפטים. מנהלת הסיכונים עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	14 בינואר, 2014.

מירי סבג-ישי	מס' ת.ז.: 034516773
שנת לידה	1977.
התפקיד שממלאה בתאגיד	מבקרת פנימית.
התפקיד שממלא בחברת בת של התאגיד או בעל עניין בו	מבקרת פנים באופאל.
האם היא בן משפחה של בעל עניין אחר	לא.
השכלה וניסיונה העסקי ב-5 השנים האחרונות	LLB במשפטים, תואר ראשון במינהל עסקים, ו-MBA במינהל עסקים - התמחות במימון. מבקרת פנימית של עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות.
התאריך שבו החלה כהונתה:	13 במאי, 2014.

סעיף 13: - רואה חשבון של התאגידבריטמן אלמגור זהר- DELOITTE
מרכז עזריאלי 1 תל אביבסעיף 14: - האקטואר של קרן הפנסיה

ויקטוריה פטשניקוב.

סעיף 15: - המלצות והחלטות הדירקטוריון

אין.

סעיף 16: - שינויים בתקנון קרן הפנסיה שאושר ע"י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בשנת הדוח

אין.

סעיף 17: - תנאי שכר

עובד	עלות כוללת בש"ח	חלק הקרן - בש"ח על פי מודל העמסה ⁽¹⁾
1	1,654,489	13,732
2	974,275	9,450
3	844,799	7,012
4	806,314	7,821
5	806,222	6,692

(1) - חלקה של קרן הפנסיה הדסה – 0.88%.

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)

שם התאגיד

24 במרס, 2021

תאריך

 יואב בן אור
 המנהל המיוחד